

**Univerzita Karlova v Praze
Pedagogická fakulta
Katedra hudební výchovy**

POSLECHOVÉ AKTIVITY V PRAXI

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: Mgr. et Mgr. Ludmila Bajerová

Oponent diplomové práce: PhDr. Kateřina Hurníková, Ph. D.

Vypracovala: Bc. Markéta Tetourová, AJ – HV, prezenční studium

Praha 2014

Klíčová slova

Poslech hudby, historie poslechu hudby v hudební výchově, Rámcový vzdělávací program a hudební výchova, poslechové činnosti, poslechové aktivity, rozdělení poslechových aktivit, tvořivá práce s poslechem, poslechová hodina, hudební výchova, základní škola, učebnice hudební výchovy pro základní školy, náměty na vyučování, příprava vyučovacích hodin, realizace vyučovacích hodin, videozáznam, hodnocení výuky.

Keywords

Listening to Music, History of Listening to Music in Music Lessons, The Framework Educational Programme and Music, Music Fundamentals, Music Activities, Diversification of Music Activities, Creative Working with Listening to Music, Music Lessons Focused on Listening to Music, Music, Primary School, Music Textbooks for Primary Schools, Topics to Teach, Preparing Music Lessons, Realization of Music Lessons, Videorecordings, Evaluation of Music Lessons.

Autorský abstrakt

Obsah této diplomové práce se věnuje poslechovým aktivitám v hodinách hudební výchovy na základní škole. Diplomová práce shrnuje historii poslechu hudby ve výuce hudební výchovy. Zabývá se postavením hudební výchovy a poslechových činností v Rámcovém vzdělávacím programu.

Diplomová práce zahrnuje přehled všech nejčastěji používaných učebnic hudební výchovy pro základní školy. Učebnice jsou řazeny dle nakladatelství. Diplomová práce zkoumá, zda učebnice hudební výchovy pro základní školy zařazují práci s poslechem, jaké skladby k poslechu se v učebnicích objevují, jakým způsobem učebnice pracují s poslechovými ukázkami a zda poskytují dostatečné množství námětů pro tvořivou práci s poslechem.

Další část diplomové práce popisuje obecnou strukturu poslechové hodiny, zabývá se integrativním přístupem k výuce hudební výchovy a mezipředmětovými vztahy. Nabízí přehledné rozdělení poslechových aktivit do několika skupin podle různých kritérií s cílem usnadnit přípravu vyučovací hodiny se zaměřením na poslech a usnadnit výběr poslechové ukázky.

Výzkumná část diplomové práce předkládá přípravy na dvanáct vyučovacích hodin se zaměřením na poslech a tvořivou práci s poslechovými ukázkami. Realizace výzkumu proběhla na Základní škole Červený vrch, Fakultní škole Pedagogické fakulty a Matematicko-fyzikální fakulty Univerzity Karlovy v Praze, kde druhým rokem vyučují hudební výchovu a anglický jazyk. V diplomové práci je podrobně popsána příprava, organizace a průběh výzkumu, kterého se zúčastnili žáci školy z různých ročníků. Všechny vyučovací hodiny byly natočeny na kameru, videozáznam lze shlédnout na přiloženém DVD. Z důvodů poskytnutí zpětné vazby na průběh vyučování je zařazeno hodnocení výuky samotnými žáky, kteří se hodin zúčastnili, hodnocení jinými učiteli, kteří hodiny sledovali z pozice nezávislého pozorovatele a vlastní hodnocení vyučujícího.

Summary

The content of this Diploma Thesis is dedicated to the listening activities in Music lessons at primary schools. The Diploma Thesis summarizes the history of listening activities in Music lessons. It deals with the position of Musical education in Framework Educational Programme.

The Diploma Thesis comprises the overview of all the most frequently used music textbooks for primary schools. The textbooks are sorted according to the publisher. The Diploma Thesis examines whether the music textbooks for primary schools include listening activities, which music pieces appear in the music textbooks, how the textbooks dispose with the music pieces and whether the textbooks provide enough amount of topics for a creative work with listening to music.

The following part of the Diploma Thesis describes the general structure of a music lesson focused on listening to music. It deals with an integrative approach to teaching Music and curricular relationships. The Diploma Thesis offers a well-arranged division of listening activities to several groups according to various criteria. The aim of the division is to ease preparations for music lessons focused on listening activities and to ease the choice of a music piece.

The research exposes preparations for twelve lessons focused on listening activities and a creative work with music pieces. The research has been realized at The Červený Vrch Primary School, The Faculty School of The Faculty of Education and The Faculty of Mathematics and Physics at Charles University in Prague, where I have been teaching Music and English for two years. In the Diploma Thesis there is a preparation, an organization and a process of the research described in details. The pupils of the school from different grades have taken part in the research. All the lessons have been filmed to a video camera. The video recordings are possible to watch on the DVD attached. Due to provide a feedback to the lesson processing, the evaluation of the participated pupils, the evaluation of another teacher who has been present there in a role of an independent observer and the teacher's own evaluation is included.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci vypracovala sama, s použitím uvedené literatury.

Dále prohlašuji, že odevzdaná elektronická verze práce je identická s její tištěnou podobou.

Práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 5. prosince 2014

.....

Bc. Markéta Tetourová

Poděkování

Tímto bych ráda poděkovala Mgr. et Mgr. Ludmile Bajerové za odborné vedení diplomové práce. Za cenné rady při jejím vypracování, za podnětné připomínky a veškerou pomoc.

Obsah

ÚVOD	11
1. POSLECH HUDBY V HUDEBNÍ VÝCHOVĚ	12
1.1 Hypotéza	12
1.2 Historie poslechu hudby v hudební výchově	14
1.2.1 Poslech hudby na začátku 19. století (1900 – 1939).....	14
1.2.1.1 První výchovné koncerty.....	14
1.2.1.2 Gramofon a rozhlas ve škole.....	15
1.2.2 Druhá světová válka (1939 – 1945).....	16
1.2.3 Poválečná léta a poslech v hudební výchově (1945 – 1953).....	17
1.2.4 Hudební výchova po roce 1953.....	18
1.2.5 Hudební výchova po roce 1989.....	19
1.2.6 Hudební výchova po roce 2005.....	20
1.3. Rámcový vzdělávací program	21
1.3.1 Charakteristika Rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání.....	21
1.3.2 Hudební výchova v Rámcovém vzdělávacím programu.....	24
1.3.2.1 Poslechové činnosti v Rámcovém vzdělávacím programu.....	28
2. UČEBNICE HUDEBNÍ VÝCHOVY PRO ZÁKLADNÍ ŠKOLY A POSLECHOVÉ ČINNOSTI	30
2.1 Státní pedagogické nakladatelství	31
2.2 Nakladatelství Nová škola	36
2.3 Nakladatelství Jínan	39
2.4 Nakladatelství Fortuna	43
2.5 Nakladatelství Fraus	45
2.6 Nakladatelství Scientia	47
2.7 Závěrečné shrnutí	50
3. POSLECHOVÉ ČINNOSTI VE VYUČOVÁNÍ HUDEBNÍ VÝCHOVY	51
3.1 Poslechové činnosti	51
3.1.1 Obecná struktura poslechové hodiny.....	53
3.1.2 Integrativní přístup k výuce hudební výchovy.....	55
3.1.3 Mezipředmětové vztahy.....	56
3.2 Rozdělení poslechových aktivit	62
4. VÝZKUM – PŘÍPRAVA, REALIZACE A ZHODNOCENÍ DVANÁCTI VYUČOVACÍCH HODIN SE ZAMĚŘENÍM NA POSLECH	67
4.1 Úvod do výzkumné části	67

4.2 Výběr školy	67
4.3 Přípravy na vyučování	68
4.4 Příprava výzkumu	70
4.5 Realizace výzkumu	73
4.6 Hodnocení	73
4.7 Trabantem kolem světa	74
4.7.1 Příprava na vyučování.....	75
4.7.2 Realizace vyučovací hodiny.....	77
4.7.3 Hodnocení žáků.....	77
4.7.4 Hodnocení nezávislého pozorovatele.....	81
4.7.5 Vlastní hodnocení.....	82
4.8 Antonín Dvořák – seznamte se	83
4.8.1 Příprava na vyučování.....	83
4.8.2 Realizace vyučovací hodiny.....	85
4.8.3 Hodnocení žáků.....	86
4.8.4 Hodnocení nezávislého pozorovatele.....	88
4.8.5 Vlastní hodnocení.....	89
4.9 Sochařská dílna	90
4.9.1 Příprava na vyučování.....	90
4.9.2 Realizace vyučovací hodiny.....	91
4.9.3 Hodnocení žáků.....	92
4.9.4 Hodnocení nezávislého pozorovatele.....	94
4.9.5 Vlastní hodnocení.....	95
4.10 Bolero	95
4.10.1 Příprava na vyučování.....	96
4.10.2 Realizace vyučovací hodiny.....	97
4.10.3 Hodnocení žáků.....	97
4.10.4 Hodnocení nezávislého pozorovatele.....	98
4.10.5 Vlastní hodnocení.....	99
4.11 Letem světem – hudební nástroje	100
4.11.1 Příprava na vyučování.....	100
4.11.2 Realizace vyučovací hodiny.....	102
4.11.3 Hodnocení žáků.....	102
4.11.4 Hodnocení nezávislého pozorovatele.....	106
4.11.5 Vlastní hodnocení.....	107
4.12 Labuť	108
4.12.1 Příprava na vyučování.....	108
4.12.2 Realizace vyučovací hodiny.....	109
4.12.3 Hodnocení žáků.....	110

4.12.4	Hodnocení nezávislého pozorovatele.....	111
4.12.5	Vlastní hodnocení.....	112
4.13	Těžký život ryb.....	112
4.13.1	Příprava na vyučování.....	113
4.13.2	Realizace vyučovací hodiny.....	114
4.13.3	Hodnocení žáků.....	115
4.13.4	Hodnocení nezávislého pozorovatele.....	117
4.13.5	Vlastní hodnocení.....	118
4.14	Malování hudbou.....	119
4.14.1	Příprava na vyučování.....	119
4.14.2	Realizace vyučovací hodiny.....	121
4.14.3	Hodnocení žáků.....	121
4.14.4	Hodnocení nezávislého pozorovatele.....	127
4.14.5	Vlastní hodnocení.....	128
4.15	Hrátky s hudebním pexesem.....	129
4.15.1	Příprava na vyučování.....	129
4.15.2	Realizace vyučovací hodiny.....	131
4.15.3	Hodnocení žáků.....	131
4.15.4	Hodnocení nezávislého pozorovatele.....	134
4.15.5	Vlastní hodnocení.....	135
4.16	Závěr výzkumu.....	136
5.	ZÁVĚR.....	137
	POUŽITÉ PRAMENY.....	138
	PŘÍLOHA 1 – TRABANTEM KOLEM SVĚTA.....	1
	PŘÍLOHA 2 – ANTONÍN DVOŘÁK – SEZNAMTE SE.....	4
	PŘÍLOHA 3 – SOCHAŘSKÁ DÍLNA.....	9
	PŘÍLOHA 4 – BOLERO	11
	PŘÍLOHA 5 – LETEM SVĚTEM – HUDEBNÍ NÁSTROJE.....	15
	PŘÍLOHA 6 – LABUŤ	18
	PŘÍLOHA 7 – TĚŽKÝ ŽIVOT RYB	21
	PŘÍLOHA 8 – MALOVÁNÍ HUDBOU	25
	PŘÍLOHA 9 – HRÁTKY S HUDEBNÍM PEXESEM	37

Úvod

Tato diplomová práce se zabývá poslechovými aktivitami v hodinách hudební výchovy na základní škole. Jejím cílem je prozkoumat současný stav výuky hudební výchovy, blíže pak poslech a poslechové činnosti. Dále zhodnotit míru zařazování tvořivých námětů pro aktivní práci s poslechem do učebnic hudební výchovy pro základní školy a ověřit tak možnosti, které učebnice hudební výchovy pro práci s poslechem nabízejí učitelům.

Toto téma jsem si vybrala nejen proto, že poslech hudby je mou oblíbenou činností již od dětství, ale také proto, že mě tato problematika zajímá profesně. Studium hudební výchovy na Pedagogické fakultě Univerzity Karlovy mě přivedlo do Prahy, která nabízí široké možnosti v oblasti kultury. Na rozdíl od menšího města, ze kterého pocházím, mi studium v Praze umožňuje navštěvovat řadu koncertů a hudebních představení. Během svého studia jsem si i díky teoretickým poznatkům z předmětů vyučovaných na katedře hudební výchovy vypěstovala k hudbě hlubší vztah. S oblibou navštěvuji koncerty vážné hudby. Ráda poslouchám známé skladby autorů klasické hudby. Myslím si, že poslech vážné hudby může člověka vnitřně obohatit a poskytnout mu nevšední zážitek a v neposlední řadě je také příjemným zpestřením každodenní reality.

V současné době vyučuji hudební výchovu na základní škole. Stále hledám nové možnosti, jak co nejlépe vyučovat hudební výchovu tak, aby výuka byla pro žáky zajímavá a vedla k všestrannému rozvoji jejich hudebních schopností a k tomu, že si k hudbě vypěstují kladný vztah. Myslím si, že poslech je důležitou součástí hudební výchovy, a proto by neměl být učiteli opomíjen. Přivést žáky na základní škole k poslechu vážné hudby považuji za nelehký úkol. Ve výzkumné části předkládám přípravy na dvanáct vyučovacích hodin se zaměřením na poslech a na tvořivou práci s poslechovými ukázkami. Všechny hodiny byly realizovány na základní škole a následně zhodnoceny žáky, kteří se výzkumu zúčastnili, učitelem hudební výchovy a dalším vyučujícím, který byl v hodině přítomen. Cílem této práce je tedy nejen dozvědět se o poslechu více a prozkoumat učebnice hudební výchovy z hlediska práce s poslechem, ale přinést náměty na zajímavé poslechové aktivity, které by poslech hudby v hodinách hudební výchovy obohatily a byly použitelné ve vyučování.

1. Poslech hudby v hudební výchově

1.1 Hypotéza

Na základě prostudované literatury docházíme ke zjištění, že současná situace ve výuce hudební výchovy je v mnoha ohledech problematická. Požadavek činnostního přístupu k výuce není v praxi naplňován. Pro diplomovou práci stanovujeme tyto základní pracovní hypotézy:

- 1) Učebnice hudební výchovy pro základní školy neposkytují učitelům dostatek tvořivých námětů pro aktivní práci s poslechovými ukázkami, proto musí inspiraci hledat jinde.
- 2) Tvořivé činnosti spojené s poslechem mohou vést k osvojování poznatků z oblasti hudební teorie, dějin hudby a porozumění formální i výrazové řeči hudby.

Pro srovnání uvádíme konkrétní úryvky z odborné literatury i vlastní reflexi, získanou na základě studia dané problematiky:

Hudební výchova, jako jedna ze složek estetické výchovy, má velký význam jak pro rozvoj hudebních schopností člověka, tak pro jeho myšlenkové a citové obohacení.¹ Ve školách je dnes kladen důraz především na znalosti a vědomosti. Hudební výchova ustupuje přírodním a humanitním vědám. Problémem je i nízká hodinová dotace předmětu. Stav současné hudební výchovy je neutěšený, závažné problémy jsou v oblasti poslechu hudby a zařazování rozmanitých poslechových činností. Dochází k poklesu hudebního rozvoje žáků a k úpadku jejich připravenosti na setkání s hudbou jako sdělením. „Lze též říci, že se příliš preferuje zpěv, a to jak na úkor poslechu hudby (to se projevuje zejména v časovém omezování poslechu), tak i ostatních hudebních činností“.²

Poslechové činnosti v hudební výchově jsou učiteli opomíjeny. Ve vyučování převládají jiné činnosti než poslechové. Navzdory snadné dostupnosti audiotechniky a velkému množství hudebních vydavatelství, která zprostředkovávají široké spektrum nahrávek ve špičkové kvalitě, učitelé do svých hodin poslech téměř nezařazují. A pokud

---

¹ srovnej: POLEDŇÁK, I. *Hudebně pedagogické invence*. Praha : Univerzita Karlova v Praze – Pedagogická fakulta, 2005.

² POLEDŇÁK, I. *Hudebně pedagogické invence*. Praha : Univerzita Karlova v Praze – Pedagogická fakulta, 2005, s. 13.

ano, jde často o poslech pasivní, který je odtržen od ostatních hudebních činností. Učitelé dnešní doby dávají přednost formálnímu poskytování informací o hudbě a jejím vývoji. Žáci tak nemají možnost získat vlastní zkušenosti s akustickými kvalitami a výrazovými hodnotami hudby, nemohou si „ohmatat“ znějící stavební materiál hudby a nemohou tak reagovat na vnímanou hudební melodii jako na hudební myšlenku, která něco znamená, která v sobě nese určité sdělení.³

Ani učebnice hudební výchovy nepřinášejí mnoho námětů pro aktivní poslechové činnosti a tvořivou práci s poslechovými skladbami. Poslechové ukázky v učebnicích mají spíše ilustrativní charakter a slouží jako doplnění k probírané látce. Při požadavku zařazení aktivního poslechu hudby jako součásti vyučování musí tedy učitel hledat inspiraci k přípravě poslechových hodin jinde.

V hodinách hudební výchovy na základní škole učitelé pociťují jako velký problém dosáhnout aktivního zapojení žáků do činností. Žáci k výuce přistupují spíše jako pasivní účastníci, kteří chtějí být baveni. Ostýchají se své prožitky prezentovat před ostatními, do aktivních činností se zapojují s neochotou. Při požadavku aktivního poslechu hudby musí tedy učitel vybírat takové činnosti, které žáky zaujmou a pomohou jim skladbu blíže uchopit. Tento úkol není snadný, což je také jeden z důvodů, proč učitelé dávají přednost formální výuce, aniž by vyčerpali všechny možnosti, které práce s poslechem nabízí.

Výzkumem chceme dokázat, že i přes nedostatek námětů pro tvořivou práci s poslechem v učebnicích hudební výchovy lze připravit vyučovací hodiny, které splňují požadavek na aktivní formy práce s poslechem a nezahrnují poslech hudby pouze jako doplněk k probíranému učivu. Lze postupovat i opačně skrze činnostní pojetí. Žáci se tak na základě poslechových aktivit učí novým poznatkům. Práce s poslechovou skladbou je komplexní a zahrnuje i ostatní hudební činnosti. Tvořivé činnosti spojené s poslechem tedy mohou vést k dalším, s poslechem souvisejícím, pěveckým, instrumentálním nebo hudebně pohybovým činnostem a dále k osvojování poznatků z oblasti hudební teorie, dějin hudby a porozumění formální i výrazové řeči hudby.

---

³ HERDEN, J. *Poslechové aktivity v hudební výchově* [online]. Rodina. Každodeník o dětech i rodičích, 1999 [cit. 16. 4. 2011]. Dostupné na WWW:< <http://www.rodina.cz/clanek33.htm>>.

1.2 Historie poslechu hudby v hudební výchově

Poslech hudby, jako jedna ze složek hudební výchovy, je spojen s celkovým historickým vývojem hudební výchovy v Čechách. Nelze ho proto od vývoje hudební výchovy jako celku oddělit. První zmínky o hudební výchově na našem území se objevily již v 9. století. Avšak poslech jako samostatná složka hudební výchovy se rozvíjí až mnohem později.

1.2.1 Poslech hudby na začátku 19. století (1900 – 1939)

1.2.1.1 První výchovné koncerty

Přestože poslech hudby se u nás oficiálně stal součástí hudební výchovy až po roce 1953, jeho historii je možné sledovat už od počátku 19. století. V té době se v Praze konaly první výchovné koncerty. Impulsem k nim byla především snaha o to, aby hudební výchova ve škole nebyla tak jednotvárná, aby zpěv přestal být převažující náplní hodin hudební výchovy. Na podporu rozvoje všestranné umělecké výchovy ve školách vznikl v Praze *Komitéť⁴ pro uměleckou výchovu mládeže*. Ten se zasloužil o pořádání již zmíněných výchovných koncertů pro děti a mládež. První koncerty se konaly na pražských Královských Vinohradech a pro mladé posluchače je velice poutavě uváděl Adolf Piskáček, učitel zpěvu na žižkovském gymnáziu, ředitel Pivodovy školy, dirigent pražského Akademického orchestru a slavného pěveckého sboru Hlahol.

Vedle těchto výchovných koncertů v Praze probíhaly i další, které se obešly bez uvaděče. Návštěvníci koncertu dostali tištěný program s návodem a komentáři k prováděným skladbám.

Po vzoru Prahy se podobné výchovné koncerty pořádaly i v jiných koutech naší země. Cílem těchto koncertů bylo přiblížit mladým lidem a dětem bohatství naší národní kultury a seznámit je i s kulturou světovou.

---

⁴ „**komitéť** m. (6. j. –u) skupina osob vybraná z většího celku a pověřená něj. úkolem; výbor“ (KLIMEŠ, L. *Slovník cizích slov*. Praha : SPN, 1998, s. 380.)

Problematice pořádání výchovných koncertů se u nás věnoval Konrád Pospíšil, význačný hudební pedagog a publicista. Byl přesvědčen o tom, že i nehudebník může poslouchané skladbě dobře porozumět, že k tomu stačí hudební sluch, vnímavost a systematické vedení. Ve svých člancích o hudební výchově upozorňoval na nutnost „uváděti plody hudebního umění v život, popularizovat hudbu a vychovávat lidstvo hudebně“.⁵ Doporučoval nakoupit do škol gramofony jako levnou a praktickou pomůcku. To se v českých školách realizovalo až zhruba o půl století později.

1.2.1.2 Gramofon a rozhlas ve škole

Kolem roku 1930 byla v Čechách založena továrna na gramofonové desky Ultraphon. I když zpočátku nebyl výběr desek velký, mohli učitelé využívat v hodinách nahrávky vybraných děl B. Smetany, A. Dvořáka, L. Janáčka, W. A. Mozarta a L. van Beethovena. Žáci se učili rozeznávat jednotlivé hudební nástroje, lidské hlasy, hudební formy, poznávali operu a sborový zpěv. Rozvíjela se základní metodika poslechu, například B. Liebich ve svém článku *Gramofonová deska v estetické výchově hudební*⁶ poukazuje na to, že při poslechu hudebního díla by se měli žáci soustředit, že by dílo měli slyšet dvakrát a následně by ho společně s učitelem měli analyzovat a debatovat o něm. Našli se ale i mnozí učitelé, například J. Fiala, kteří gramofon považovali za „nepřítele rozvoje aktivního provozování hudby“.⁷

Československý rozhlas, který byl založen roku 1923, významně přispěl k rozvoji hudební výchovy a k prosazování poslechu ve školách. Je známo, „že r. 1936 poslouchalo rozhlas ve školách 50% dětí“.⁸ Bylo zavedeno pravidelné vysílání školského rozhlasu⁹. Cílem rozhlasových relací bylo povzbuzovat žáky k aktivnímu pěveckví prostřednictvím sólových a sborových poslechových ukázek a posilovat lásku k hudebnímu umění. Žáci

---

⁵ GREGOR, V., SEDLICKÝ, T. *Dějiny hudební výchovy v českých zemích a na Slovensku*. Praha : Supraphon, 1973, s. 57.

⁶ Článek vydaný v časopise Souzvuk (LIEBICH, B. *Gramofonová deska v estetické výchově hudební*. In *Souzvuk*, 1939, č. 1.)

⁷ GREGOR, V., SEDLICKÝ, T. *Dějiny hudební výchovy v českých zemích a na Slovensku*. Praha : Supraphon, 1973, s. 86.

⁸ Tamtéž, s. 87.

⁹ Školský rozhlas zahájil své pravidelné vysílání na vlnách Československého rozhlasu dne 6. 2. 1931. Zásahu na zahájení vysílání měl *Sbor pro školský rozhlas při ministerstvu školství a národní osvěty*.

(srovnej: GREGOR, V., SEDLICKÝ, T. *Dějiny hudební výchovy v českých zemích a na Slovensku*. Praha : Supraphon, 1973.)

se blíže seznamovali s hudbou prostřednictvím ukázek *Dětského rozhlasového sboru*¹⁰, pouštěním ukázek význačných děl s výkladem a výchovnými relacemi, například o hudebních nástrojích, o lidském hlase, o velkých skladatelích nebo o opeře. „Přibývalo přímých přenosů z divadel, koncertů, přímo k dětem hovořili skladatelé J. B. Foerster, J. Suk, Jar. Křička, hráli J. Kubelík, J. Heřman, J. Zelenka a další virtuosové. Vedení školského rozhlasu se postupně diferenciovalo na 3 stupně podle věku žáků, přibývalo vysílání pro střední školy“.¹¹ „Všemi uvedenými organizačními změnami ve školském rozhlase se připravovala vhodná esteticko-výchovná půda pro práci školského rozhlasu za války i po ní“.¹²

1.2.2 Druhá světová válka (1939 – 1945)

Okupací českých zemí nastala pro české školství i kulturní život nová situace. Školy obecné a měšťanské se musely přizpůsobit říšskému systému školství, počet středních škol se snížil a vysoké školy byly roku 1939 uzavřeny, čímž se uzavřela i možnost vysokoškolského vzdělávání pro učitele. Jediným centrem hudebního vzdělávání tak zůstaly hudební konzervatoře.

Těživá politická situace vedla za války k tomu, že se ve škole i mimo ni hudba stávala výrazem národního citění a projevem sounáležitosti. To vedlo k navýšení počtu hodin hudební výchovy ve školách a k velkému důrazu na zpěv národních písní i na poslech významných děl českých skladatelů. „Účinek rozhlasu a gramofonové desky byl stále výraznější“.¹³

Úplnou novinkou té doby byl film. Dále magnetofon, který se ale do škol nedostal a byl používán pouze v rozhlase. Nejvíce využíván však stále zůstával ve školách rozhlas, který poskytoval dětem a mládeži množství kvalitních hudebních pořadů. S poměrně dobře

---

¹⁰ založen r. 1934, sbormistr J. Kühn (srovnej: GREGOR, V., SEDLICKÝ, T. *Dějiny hudební výchovy v českých zemích a na Slovensku*. Praha : Supraphon, 1973.)

¹¹ GREGOR, V., SEDLICKÝ, T. *Dějiny hudební výchovy v českých zemích a na Slovensku*. Praha : Supraphon, 1973, s. 88.

¹² GREGOR, V., SEDLICKÝ, T. *Dějiny hudební výchovy v českých zemích a na Slovensku*. Praha : Supraphon, 1973, s. 88.

¹³ Tamtéž, s. 96.

vypracovanou koncepcí pro žáky různých věkových stupňů se stal vítaným pomocníkem pro učitele hudební výchovy.¹⁴

1.2.3 Poválečná léta a poslech v hudební výchově (1945 – 1953)

Po skončení druhé světové války vznikaly nové plány na formování hudební výchovy ve škole. Vzorem pro tyto plány byly zásady J. A. Komenského a pedagogika Sovětského svazu. Nejdříve se vedly spory o obsahovou náplň a strukturu školství. Nakonec byla roku 1948 uzákoněna jednotná škola, která zaručovala jednotnost výchovy a vzdělávání jak organizačně, tak po stránce ideové. Hudební výchova byla zavedena do škol jako povinný vyučovací předmět. Zejména ve vyšších třídách základních škol a na středních školách byl kladen důraz na poslech a na to, že předmět hudební výchova nesmí být pojímán pouze jako zpěv. Potřeba vypěstovat u dětí a mládeže receptivní hudebnost ještě více vzrůstala s náhlým rozvojem koncertního a operního života.

Počet výchovných koncertů v poválečných letech postupně rostl spolu se zakládáním nových orchestrů (například Moravská filharmonie, Ostravský symfonický orchestr nebo Symfonický orchestr kraje Gottwaldovského). „Předtím byly v letech 1945 – 1948 výchovné koncerty vzácností, a to pouze jako komorní“.¹⁵ Nyní se výchovné koncerty pořádaly ve velkých koncertních sálech až pro 1700 žáků najednou. Před návštěvou koncertu učitel žáky seznámil s životopisem skladatele a naučil je zpívat některé z melodií. Po asi jeden a půlhodinovém výchovném koncertu se hráči dále snažili přiblížit dětem obsah skladby. Například tím, že předehrávali motivy a žáci je všichni najednou sborově opakovali. Promítali diapozitivy s obrázky o jednotlivých nástrojových skupinách v orchestru, vysvětlovali rozbor skladby, vyprávěli o životě a díle skladatele, dávali hádanky a vymýšleli soutěže. Koncerty byly rozděleny podle věkových kategorií žáků. Později byly tyto koncerty pořádány i pro pracující mládež a dospělé.

---

¹⁴ srovnej: ROUBÍČKOVÁ, O. *Činnosti navazující na poslech hudby na ZŠ*. Diplomová práce. Praha : Univerzita Karlova v Praze – Pedagogická fakulta, 2005.

¹⁵ GREGOR, V., SEDLICKÝ, T. *Dějiny hudební výchovy v českých zemích a na Slovensku*. Praha : Supraphon, 1973, s. 110.

Nutnost přípravy žáků na výchovné koncerty podmínila hromadné vybavování škol gramofony a vydávání velkého množství gramofonových desek.¹⁶

Po válce se opět otevřely vysoké školy. Pro učitele tak byla zajištěna možnost získat vysokoškolské vzdělání na pedagogických fakultách. Roku 1945 byla v Praze založena Akademie múzických umění, o dva roky později pak Janáčkova akademie múzických umění v Brně. „Zmnožila se tak fronta odborných hudebních pedagogů a současně i aktivních koncertních umělců“.¹⁷ To spolu s rozvojem výchovných koncertů a vydáváním gramofonových desek pro školy velmi přispělo ke zkvalitnění výuky hudební výchovy.

1.2.4 Hudební výchova po roce 1953

Ačkoliv pro celkový vývoj poválečné hudby v osvobozeném Československu nebyl rok 1953 žádným výrazným mezníkem hodným zapamatování, ve vývoji hudební výchovy hraje významnou roli. A to především proto, že se výrazně snížil počet hodin hudební výchovy ve škole a omezil se pouze na žáky 1. – 7. tříd. U starších žáků byla hudební výchova úplně zrušena. „Tato degradace HV počínajíc rokem 1953 znamenala současně zaktivizování celé fronty obhájců a bojovníků za HV z řad hudebních pedagogů“.¹⁸ Bohužel ani názory odborníků, kteří apelovali na ministerstvo školství a kultury a zdůrazňovali naléhavost potřeby estetické a hudební výchovy mládeže, nevedly ke změnám.

Spíše naopak. Možnost studia hudební výchovy na vysokých školách se značně omezila, na některých pedagogických fakultách byla hudební výchova jako studijní obor úplně zrušena, na jiných se přijímalo několiknásobně méně uchazečů. To vedlo ke snížení počtu aprobovaných učitelů, což mělo za následek snižující se úroveň výuky hudební výchovy na základních školách.¹⁹

---

¹⁶ srovnej: GREGOR, V., SEDLICKÝ, T. *Dějiny hudební výchovy v českých zemích a na Slovensku*. Praha : Supraphon, 1973.

¹⁷ GREGOR, V., SEDLICKÝ, T. *Dějiny hudební výchovy v českých zemích a na Slovensku*. Praha : Supraphon, 1973, s. 103.

¹⁸ GREGOR, V., SEDLICKÝ, T. *Dějiny hudební výchovy v českých zemích a na Slovensku*. Praha : Supraphon, 1973, s. 112.

¹⁹ srovnej: GREGOR, V., SEDLICKÝ, T. *Dějiny hudební výchovy v českých zemích a na Slovensku*. Praha : Supraphon, 1973.

K odstranění těchto nedostatků přispělo založení Gramofonového klubu. Na žádost učitelů se začaly vydávat školní řady gramofonových desek. K nim byly dále vydávány příručky *Poslech hudby s rozbory skladeb* od Ivana Poledňáka²⁰. To mělo pozitivní vliv na „rozvíjení receptivní hudebnosti na našich školách“.²¹ Dalším významným vlivem na rozvoj receptivní hudebnosti žáků měl školský rozhlas, který uváděl nové hudební pořady a hlavně Československá televize, která vysílala například dětské opery, záznamy z divadel a hudební pořady pro děti všech věkových kategorií. „Jeden z poutavých pořadů, který uváděla televize v letech 1966 – 68, byl seriál pro mládež L. Bernsteina s Newyorskou filharmonií. Znamenal průlom do naší tradiční podoby výchovných koncertů“.²² Ten spočíval v odstraňování hranic mezi hudbou vážnou a zábavnou. Výchovným koncertům jako takovým byla v této době věnována velká pozornost. Svědčí o tom i celostátní konference, zaměřené na toto téma. Výchovné koncerty u nás byly pořádány například Janáčkovou filharmonií v Ostravě. Tyto koncerty připravoval a uváděl Ilja Hurník²³. Později je převedl do gramofonového kompletu, který nazval *Umění poslouchat hudbu*. O rozvoj koncertů pro děti a mládež a propagaci hudebního umění se zasloužila také organizace Hudební mládež, která byla založena počátkem šedesátých let dvacátého století.

1.2.5 Hudební výchova po roce 1989

Po roce 1989 nastaly v Československu převratné změny. Nutně muselo dojít i k reformě školství. Změnily se učební osnovy i vůbec celý výukový systém a pohled na koncepci vyučování. Byly vydávány nové učebnice, vznikaly nové didaktické metody a nové typy škol (například soukromé nebo církevní školy). Na některých základních školách vznikly nové programy nabízející možnost výuky s rozšířenou hudební výchovou. Hudební výchovu bylo opět možné studovat jako obor na pedagogických fakultách vysokých škol.

---

²⁰ Ivan Poledňák (1931 – 2009), významný český muzikolog, hudební psycholog, hudební publicista a vysokoškolský učitel.

²¹ GREGOR, V., SEDLICKÝ, T. *Dějiny hudební výchovy v českých zemích a na Slovensku*. Praha : Supraphon, 1973, s. 114.

²² GREGOR, V., SEDLICKÝ, T. *Dějiny hudební výchovy v českých zemích a na Slovensku*. Praha : Supraphon, 1973, s. 122.

²³ Ilja Hurník (nar. 1922), hudební skladatel, významný hudební pedagog, dramatik a spisovatel.

Ve výuce hudební výchovy byl nově kladen důraz především na tvořivé činnosti, na aktivitu žáků a také právě na poslechové činnosti. Byla patrná snaha o mezipředmětové propojení mezi hudební výchovou a dalšími vyučovacími předměty. Byl zde velký výběr skladeb k poslechu. K dispozici byla řada učebních pomůcek. Například Orffovy nástroje, rozhlas, kazetový magnetofon, televizor, video, později CD přehrávač a DVD přehrávač, počítač. Samozřejmě bylo pořádání výchovných koncertů.²⁴

V pojetí nové koncepce byl poslech jednou ze čtyř hudebních činností, které tvořily obsahovou náplň osnov pro výuku předmětu hudební výchova. Žáci se v hodinách hudební výchovy setkávali s hudbou prostřednictvím vlastního zpěvu, tvorbou instrumentálních doprovodů, poslechem živé i reprodukované hudby a prostřednictvím pohybových činností, které vyplývaly z těchto hudebních aktivit a staly se přirozenou součástí hodin hudební výchovy.

1.2.6 Hudební výchova po roce 2005

V roce 2005 byla u nás zahájena tzv. kurikulární reforma. „Kurikulární reformu je možné charakterizovat jako zásadní změnu vzdělávání i vzdělávací politiky pro zvýšení a zlepšení kvality vzdělávání a efektivity výsledků vzdělávání“.²⁵ Její podstatou je změna cílů a obsahu vzdělávání a rozvoj klíčových kompetencí u žáků (umět se učit, komunikovat, umět řešit problémy, umět spolupracovat s ostatními, nést za své chování a jednání odpovědnost).²⁶

Příprava kurikulární reformy probíhala postupně už od devadesátých let dvacátého století a „vyvrcholila vznikem Národního programu vzdělávání v ČR (tzv. Bílé knihy). Samotná změna kurikula započala tvorbou Rámcových vzdělávacích programů (RVP) pro předškolní a základní vzdělávání, které byly schváleny v roce 2004. Byly pilotovány na vybraných pilotních mateřských a základních školách, na základě pilotáže vyhodnocovány a upravovány tak, aby co nejvíce vyhovovaly praxi. Na tyto RVP navázal

---

²⁴ srovnej: ROUBÍČKOVÁ, O. *Činnosti navazující na poslech hudby na ZŠ*. Diplomová práce. Praha : Univerzita Karlova v Praze – Pedagogická fakulta, 2005.

²⁵ GOŠOVÁ, V. *Kurikulární reforma* [online]. Metodický portál RVP, 2011 [cit. 22. 4. 2011]. Dostupné na WWW: <http://wiki.rvp.cz/Knihovna/1.Pedagogicky_lexikon/K/Kurikulární_reforma>.

²⁶ srovnej: *Zpráva o vývoji českého regionálního školství od listopadu 1989* [PDF]. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy [cit. 22. 6. 2011]. Dostupné na WWW: <www.msmt.cz/file/8254_1_1/>.

postupný vznik RVP pro všechny další vzdělávací obory. Od roku 2005 začaly všechny mateřské a základní školy v zákonem stanoveném dvouletém období připravovat své Školní vzdělávací programy (ŠVP)²⁷ Každý Školní vzdělávací plán je zpracován podle požadavků Rámcového vzdělávacího programu.

O Rámcovém vzdělávacím programu a jeho části, která se vztahuje k hudební výchově, pojednává další podkapitola.

1.3 Rámcový vzdělávací program

1.3.1 Charakteristika Rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání

„Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání je kurikulární dokument státní úrovně, který normativně stanovuje obecný rámec základního vzdělávání“.²⁸ Základní školy se tímto dokumentem řídí od 1. 9. 2007. „Rámcový vzdělávací program vymezuje pouze rámec vzdělávání, v němž jsou uvedeny závazné cíle a předpokládané výsledky vzdělávání, doporučené učivo, rámcový učební plán“.²⁹ Podle Rámcového vzdělávacího programu má každá škola povinnost vytvořit si svůj vlastní Školní vzdělávací program jako nástroj pro naplnění požadavků RVP.

Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání je rozdělen podle obsahu do devíti vzdělávacích oblastí. Jednotlivé vzdělávací oblasti jsou tvořeny jedním vzdělávacím oborem nebo více obsahově blízkými vzdělávacími obory:³⁰

---

²⁷ Tamtéž.

²⁸ BALCAROVÁ, J. *Tvořivé náměty pro práci v hudební výchově v 6. ročníku ZŠ v souladu s RVP*. Diplomová práce [PDF]. Masarykova univerzita v Brně – Pedagogická fakulta, Katedra hudební výchovy, 2007 [cit. 23. 4. 2011]. Dostupné na WWW:<http://is.muni.cz/th/79232/pedf_m/Diplomka.pdf>.

²⁹ JEŽIL, P. *Hudební výchova z pohledu rámcového vzdělávacího programu* [PDF]. Příspěvek do časopisu *Hudební výchova*, 2007 [cit. 23. 4. 2011]. Dostupné na WWW:<http://userweb.pedf.cuni.cz/hudebnivychova/Archiv/pdf.%202007/HV2_2007.pdf>.

³⁰ *Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání* [online]. Praha : Výzkumný ústav pedagogický v Praze, 2007 [cit. 22. 6. 2010]. Dostupné z WWW:<http://www.vuppraha.cz/wp-content/uploads/2009/12/RVPZV_2007-07.pdf>.

- **Jazyk a jazyková komunikace** (Český jazyk a literatura, Cizí jazyk)
- **Matematika a její aplikace** (Matematika a její aplikace)
- **Informační a komunikační technologie** (Informační a komunikační technologie)
- **Člověk a jeho svět** (Člověk a jeho svět)
- **Člověk a společnost** (Dějepis, Výchova k občanství)
- **Člověk a příroda** (Fyzika, Chemie, Přírodopis, Zeměpis)
- **Umění a kultura** (Hudební výchova, Výtvarná výchova)
- **Člověk a zdraví** (Výchova ke zdraví, Tělesná výchova)
- **Člověk a svět práce** (Člověk a svět práce)

„Jednotlivé vzdělávací oblasti jsou v úvodu vymezeny **Charakteristikou vzdělávací oblasti**, která vyjadřuje postavení a význam vzdělávací oblasti v základním vzdělávání“.³¹ Dále obsahuje **Cíle vzdělávací oblasti**, které postupně vedou žáka k tomu, aby dosahoval tzv. klíčových kompetencí. U každé vzdělávací oblasti jsou v bodech vypsány očekávané výstupy a dále doporučené učivo, které je „strukturováno do jednotlivých tematických okruhů (témat, činností) a je chápáno jako prostředek k dosažení očekávaných výstupů“.³²

Učivo vymezené v Rámcovém vzdělávacím programu dává učitelům prostor k rozpracování do Školního vzdělávacího programu. Jednotlivé vzdělávací obory si škola sama rozčlení do vyučovacích předmětů. Záměrem je především vhodně propojit témata, která jsou společná pro jednotlivé vzdělávací obory, posilovat mezipředmětové vztahy a podporovat komplexní přístup ke vzdělání, a to tak, aby u žáků byly rozvíjeny klíčové kompetence.

Klíčovými kompetencemi se rozumí “souhrn vědomostí, dovedností, schopností, postojů a hodnot důležitých pro osobní rozvoj a uplatnění každého člena společnosti. Smyslem a cílem vzdělávání je vybavit všechny žáky souborem klíčových kompetencí na úrovni, která je pro ně dosažitelná, a připravit je tak na další vzdělávání a uplatnění ve společnosti. V etapě základního vzdělávání jsou za klíčové považovány: kompetence

---

³¹ *Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání* [online]. Praha : Výzkumný ústav pedagogický v Praze, 2007 [cit. 22. 6. 2010]. Dostupné z WWW:<http://www.vuppraha.cz/wp-content/uploads/2009/12/RVPZV_2007-07.pdf>.

³² Tamtéž.

k učení; kompetence k řešení problémů; kompetence komunikativní; kompetence sociální a personální; kompetence občanské; kompetence pracovní“.³³

Povinnou součástí základního vzdělávání tvoří kromě vzdělávacích oborů i tzv. průřezová témata, která škola musí žákům postupně nabídnout. „Ve výuce reprezentují okruhy aktuálních problémů současného světa a stávají se významnou a nedílnou součástí základního vzdělávání. Podmínkou účinnosti průřezových témat je jejich propojenost se vzdělávacím obsahem konkrétních vyučovacích předmětů a s obsahem dalších činností žáků realizovaných ve škole i mimo školu.

V etapě základního vzdělávání jsou vymezena tato průřezová témata:³⁴

- Osobnostní a sociální výchova
- Výchova demokratického občana
- Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech
- Multikulturní výchova
- Environmentální výchova
- Mediální výchova

Součástí Rámcového vzdělávacího programu jsou dále **Doplňující vzdělávací obory**, „které nejsou povinnou součástí základního vzdělávání, jeho vzdělávací obsah pouze doplňují a rozšiřují“.³⁵ Mezi ně patří obory Další cizí jazyk, Dramatická výchova a nově od roku 2010 Etická výchova, Filmová/audiovizuální výchova a Taneční a pohybová výchova.

Rámcový vzdělávací program jako celek „především připravuje žáka pro celoživotní učení, neboť žák řeší aktuální komplexní problémy, za které nese osobní zodpovědnost. Nezískává jen hotové poznatky, ale je nucen řadu poznatků samostatně vyhledávat, zpracovávat a porovnávat informace z různých zdrojů, učí se učit, je nucen spolupracovat, komunikovat, osvojuje si metody poznávání a zároveň rozvíjí svoje schopnosti,

---

³³ Tamtéž.

³⁴ *Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání* [online]. Praha : Výzkumný ústav pedagogický v Praze, 2007 [cit. 22. 6. 2010]. Dostupné z WWW:<http://www.vuppraha.cz/wp-content/uploads/2009/12/RVPZV_2007-07.pdf>.

³⁵ Tamtéž.

samostatnost a vnitřní motivaci“.³⁶ V dnešním rychle se měnícím světě se objevují stále nové a nové požadavky, které si vyžaduje technická, vědecká, umělecká i společenská realita. Dochází k prudkému nárůstu informací ve všech oblastech vědění. Škola tak stojí před náročným úkolem, jak připravit žáky na to, aby obstáli v nárocích, které na ně dnešní moderní doba klade. Rámcový vzdělávací program dává příležitost k integraci obsahu vyučování a to jednak v propojování poznatků z různých vyučovacích předmětů a taktéž v propojování teoretických poznatků s praktickými dovednostmi. Proto se jeví jako účinný prostředek k naplnění cílů a požadavků ve vyučování v současné době.

1.3.2 Hudební výchova v Rámcovém vzdělávacím programu

Hudební výchova patří spolu s výtvarnou výchovou do vzdělávací oblasti Umění a kultura. Podle Rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání je hlavním úkolem této vzdělávací oblasti v oboru hudební výchova umožnit žákům proniknout do světa hudby a hudebního umění a pomoci jim porozumět zákonitostem vzniku hudby, a to skrze činnosti, které se v hodinách odehrávají. „Hudební výchova vede žáka prostřednictvím vokálních, instrumentálních, hudebně pohybových a poslechových činností k porozumění hudebnímu umění, k aktivnímu vnímání hudby a zpěvu a jejich využívání jako svébytného prostředku komunikace. V etapě základního vzdělávání se tyto hudební činnosti stávají v rovině produkce, recepce a reflexe obsahovými doménami hudební výchovy“.³⁷

Hudební činnosti jako činnosti vzájemně se propojující, ovlivňující a doplňující rozvíjejí ve svém komplexu celkovou osobnost žáka, především však vedou k rozvoji jeho hudebnosti – jeho hudebních schopností, jež se následně projevují individuálními hudebními dovednostmi – sluchovými, rytmickými, pěveckými, intonačními, instrumentálními, hudebně pohybovými, hudebně tvořivými a poslechovými. Prostřednictvím těchto činností žák může uplatnit svůj individuální hlasový potenciál

---

³⁶ JEŽIL, P. *Hudební výchova z pohledu rámcového vzdělávacího programu* [PDF]. Příspěvek do časopisu *Hudební výchova*, 2007 [cit. 23. 4. 2011]. Dostupné na WWW: <http://userweb.pedf.cuni.cz/hudebnivychova/Archiv/pdf.%202007/HV2_2007.pdf>.

³⁷ JEŽIL, P. *Hudební výchova z pohledu rámcového vzdělávacího programu* [PDF]. Příspěvek do časopisu *Hudební výchova*, 2007 [cit. 23. 4. 2011]. Dostupné na WWW: <http://userweb.pedf.cuni.cz/hudebnivychova/Archiv/pdf.%202007/HV2_2007.pdf>.

při sólovém, skupinovém i sborovém zpěvu, své individuální instrumentální dovednosti při souborové hře a doprovodu zpěvního projevu, své pohybové dovednosti při tanci a pohybovém doprovodu hudby a v neposlední řadě je mu dána příležitost „interpretovat“ hudbu podle svého individuálního zájmu a zaměření“.³⁸

Vzdělávání v oblasti Umění a kultura tedy rozvíjí klíčové kompetence žáka tím, že ho vede k tomu, aby chápal umění a kulturu v jejich vzájemné provázanosti, aby nalézal vztahy mezi jednotlivými druhy umění, což umožňuje lepší a hlubší pochopení uměleckých hodnot v širších sociálních a kulturních souvislostech. To přispívá k hlubšímu porozumění uměleckým dílům, k rozvíjení vnímání, citění, prožívání a představivosti a k rozvíjení tvůrčího potenciálu a tvořivého přístupu ke světu. Dále vede žáka k tolerantnímu přístupu k různorodým kulturním hodnotám současnosti i minulosti i kulturním projevům různorodých skupin, národů a národností.³⁹

Ve 21. století je přímo nutností, aby výuka ve škole, a tedy i hudební výchova, kvalitně propojovala poznatky z jednotlivých předmětů. „Musí zabránit izolovanosti poznatků z jednotlivých oborů a tyto poznatky chápat v souvislostech, ve vzájemném kontextu“.⁴⁰ Usilujeme proto o komplexní hudební výchovu, která se zaměřuje na několik základních oblastí.⁴¹

- propojení všech hudebních činností (vokální, instrumentální, hudebně pohybové a poslechové)
- propojení mezi hudební výchovou a dalšími vyučovacími předměty, paralely – literární, výtvarné, dramatické, aj. – všechny směřující k estetickým zážitkům (ne otrocké učení se „hotové“ hudbě, ale zážitky, dobrodružství při objevování říše hudby)

---

³⁸ *Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání* [online]. Praha : Výzkumný ústav pedagogický v Praze, 2007 [cit. 22. 6. 2010]. Dostupné z WWW:<http://www.vuppraha.cz/wp-content/uploads/2009/12/RVPZV_2007-07.pdf>.

³⁹ srovnej: *Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání* [online]. Praha : Výzkumný ústav pedagogický v Praze, 2007 [cit. 22. 6. 2010]. Dostupné z WWW:<http://www.vuppraha.cz/wp-content/uploads/2009/12/RVPZV_2007-07.pdf>.

⁴⁰ JEŽIL, P. *Hudební výchova z pohledu rámcového vzdělávacího programu* [PDF]. Příspěvek do časopisu *Hudební výchova*, 2007 [cit. 23. 4. 2011]. Dostupné na WWW:<http://userweb.pedf.cuni.cz/hudebnivychova/Archiv/pdf.%202007/HV2_2007.pdf>.

⁴¹ srovnej: JEŽIL, P. *Hudební výchova z pohledu rámcového vzdělávacího programu* [PDF]. Příspěvek do časopisu *Hudební výchova*, 2007 [cit. 23. 4. 2011]. Dostupné na WWW:<http://userweb.pedf.cuni.cz/hudebnivychova/Archiv/pdf.%202007/HV2_2007.pdf>.

- vysoký podíl tvořivosti v hudební výchově (žák má možnost sám v hodinách hudební výchovy aktivně tvořit, hudebně improvizovat, vyjadřovat své pocity, hudbu si prožít)

Rámcový vzdělávací program uvádí pro realizaci vzdělávání v hudební výchově na základních školách následující očekávané výstupy, kterých by měl žák dosáhnout na konci 5. a na konci 9. ročníku.⁴²

Očekávané výstupy na konci 5. ročníku:

- zpívá na základě svých dispozic intonačně čistě a rytmicky přesně v jednohlase či dvojhlasu v durových i mollových tóninách a při zpěvu využívá získané pěvecké dovednosti
- realizuje podle svých individuálních schopností a dovedností (zpěvem, hrou, tancem, doprovodnou hrou) jednoduchou melodii či píseň zapsanou pomocí not
- využívá na základě svých hudebních schopností a dovedností jednoduché popřípadě složitější hudební nástroje k doprovodné hře i k reprodukci jednoduchých motivů skladeb a písní
- rozpozná hudební formu jednoduché písně či skladby
- vytváří v rámci svých individuálních dispozic jednoduché přede hry, mezihry a dohry a provádí elementární hudební improvizace
- rozpozná v proudu znějící hudby některé z užitých hudebních výrazových prostředků, upozorní na metroritmické, tempové, dynamické i zřetelné harmonické změny
- ztvárňuje hudbu pohybem s využitím tanečních kroků, na základě individuálních schopností a dovedností vytváří pohybové improvizace.

---

⁴² *Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání* [online]. Praha : Výzkumný ústav pedagogický v Praze, 2007 [cit. 22. 6. 2010]. Dostupné z WWW:<http://www.vuppraha.cz/wp-content/uploads/2009/12/RVPZV_2007-07.pdf>.

Očekávané výstupy na konci 9. ročníku:

- využívá své individuální hudební schopnosti a dovednosti při hudebních aktivitách
- uplatňuje získané pěvecké dovednosti a návyky při zpěvu i při mluvním projevu v běžném životě; zpívá dle svých dispozic intonačně čistě a rytmicky přesně v jednohlase i vícehlase, dokáže ocenit kvalitní vokální projev druhého
- reprodukuje na základě svých individuálních hudebních schopností a dovedností různé motivy, témata i části skladeb, vytváří a volí jednoduché doprovody, provádí jednoduché hudební improvizace
- realizuje podle svých individuálních schopností a dovedností písně a skladby různých stylů a žánrů
- rozpozná některé z tanců různých stylových období, zvolí vhodný typ hudebně pohybových prvků k poslouchané hudbě a na základě individuálních hudebních schopností a pohybové vyspělosti předvede jednoduchou pohybovou vazbu
- orientuje se v proudu znějící hudby, vnímá užití hudebně výrazové prostředky a charakteristické sémantické prvky, chápe jejich význam v hudbě a na základě toho přistupuje k hudebnímu dílu jako k logicky utvářenému celku
- zařadí na základě individuálních schopností a získaných vědomostí slyšenou hudbu do stylového období a porovnává ji z hlediska její slohové a stylové příslušnosti s dalšími skladbami
- vyhledává souvislosti mezi hudbou a jinými druhy umění.

Aby žák mohl požadovaných výstupů dosáhnout, Rámcový vzdělávací program dále uvádí učivo, které doporučuje k dalšímu rozpracování do Školních vzdělávacích plánů ve čtyřech základních činnostech – vokálních, instrumentálních, hudebně pohybových a poslechových.

Ve vokálních činnostech se doporučuje rozvíjet pěvecký a mluvní projev žáka, jeho intonaci, vokální improvizaci, rytmus, hudební sluch a hudební představivost a orientaci v notovém záznamu vokální skladby. Náplní instrumentálních činností je hra na hudební nástroje, vyjadřování hudebních i nehudebních představ pomocí hudebních nástrojů,

reprodukce melodií, hra a tvorba doprovodů s využitím Orffova instrumentáře, keyboardů nebo počítače a záznam hudby. Hudebně pohybové činnosti nabízejí široké možnosti pro vyjádření hudby prostřednictvím pohybu – taktování, taneční kroky, vlastní pohybové ztvárnění skladby, improvizace, pantomima či pohybové reakce na změny v proudu znějící hudby.⁴³

1.3.2.1 Poslechové činnosti v Rámcovém vzdělávacím programu

Na 1. stupni základní školy by se měli žáci naučit posuzovat kvalitu tónů, jejich délku, sílu, barvu a výšku. Měli by umět rozlišit tón, souzvuk, akord. Dále by žáci měli umět pojmenovat a rozpoznat hudebně výrazové prostředky a hudební prvky s výrazným sémantickým nábojem – rytmus, melodii, harmonii, barvu, kontrast a gradaci, pohyb melodie (vzestupná a sestupná), zvukomalbu, metrické, dynamické a harmonické změny v hudebním proudu. K poslechu je doporučena hudba vokální, instrumentální, zvuky hudebních nástrojů, lidský hlas. Poslechové ukázky by měly zahrnovat hudbu taneční, pochodovou, ukolébavky. Žák by měl být schopen slovně se vyjadřovat o hudbě, vystihnout jaká je hudba a proč je taková.

Rozvoj poslechových činností na 2. stupni základní školy navazuje na předchozí učivo z 1. stupně. Žák na druhém stupni by se měl naučit orientovat se v hudebním prostoru a rozvíjet svou schopnost analyzovat hudební skladbu, ve které by měl umět rozlišovat hudebně výrazové prostředky a významné sémantické prvky užití ve skladbě, jako je například zvukomalba, pohyb melodie, pravidelnost a nepravidelnost hudební formy aj. Dále by měl žák umět vnímat hudební dílo v kontextu s jinými hudebními i nehudebními díly, v kontextu s dobou vzniku hudebního díla a v kontextu s životem autora skladby. Žák by měl rozlišovat hudební styly a žánry s ohledem na jejich funkci ve společnosti, v kultuře a jejich provázanost s tradicemi a zvyky. Dále by měl být schopen slovně charakterizovat hudební dílo a v neposlední řadě také umět vytvářet vlastní soudy o hudebním díle a vyjadřovat své preference.⁴⁴

---

⁴³ srovnej: *Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání* [online]. Praha : Výzkumný ústav pedagogický v Praze, 2007 [cit. 22. 6. 2010]. Dostupné z WWW:<http://www.vuppraha.cz/wp-content/uploads/2009/12/RVPZV_2007-07.pdf>.

⁴⁴ Tamtéž.

Veškeré úsilí učitelů hudební výchovy na 2. stupni základní školy by mělo směřovat k rozvíjení klíčových kompetencí žáků tak, aby v učivu byly naplněny vytyčené cíle, které Rámcový vzdělávací program nabízí, a aby došlo ke splnění očekávaných výstupů. Dosáhnout v hudebním vzdělání žáka všech výstupů, které Rámcový vzdělávací program stanovuje, není jistě jednoduché. Rámcový vzdělávací program je učitelům nápomocný k tomu, aby si obsah učiva optimálně rozvrhli a požadované výstupy postupně naplnili.

2. Učebnice hudební výchovy pro základní školy a poslechové činnosti

„Požadavky aktivní formy poslechu a s ní související poslechové činnosti nás vedou k otázce, jakým způsobem a v jaké míře se s touto problematikou vyrovnávají učebnice hudební výchovy“.⁴⁵ Tato kapitola se zaměřuje na učebnice hudební výchovy pro základní školy a na stručné zhodnocení učebnic, které se v hodinách hudební výchovy nejčastěji používají.

Jedná se o učebnice *Hudební výchova pro 1. – 9. ročník základní školy*, vydané Státním pedagogickým nakladatelstvím od autorů M. Lišková, L. Hurník, A. Charalambidis a kol.; učebnice *Začínáme s hudební výchovou 1. ročník: pracovní listy* a učebnice *Hudební výchova 2 – 5 : učebnice pro 2. – 5. ročník základní školy* nakladatelství Nová škola od autorky J. Jaglové; učebnice nakladatelství Jinan *Hudební výchova pro 5. – 9. ročník základní školy* od autorů J. Kolář, I. Štíbrová a J. Brabec; učebnice *Hudební výchova 6 – 9* nakladatelství Fortuna od autorů J. Míhule, M. Střelák, I. Poledňák a kol.; učebnici *Hudební výchova: pro 6.–7. ročník základních škol a odpovídající ročníky víceletých gymnázií*, vydanou nakladatelstvím Fraus od autorů J. Šedivý a L. Rohlíková a učebnice *My pozor dáme a posloucháme*, určenou pro žáky 1. stupně základní školy a *My pozor dáme a nejen posloucháme*, určenou pro žáky 2. stupně a nižší ročníky víceletých gymnázií nakladatelství Scientia od autora J. Herdena.

Uvedené učebnice jsou porovnávány na základě poslechu jako jedné ze čtyř složek činnostního pojetí hudebního vzdělávání a to z několika různých hledisek:

- 1) Hledisko výběru poslechových skladeb – množství skladeb obsažených v učebnici, poměr českých a světových skladeb, poměr umělé a neumělé hudby, poměr instrumentálních a vokálních skladeb.

---

⁴⁵ PINTZKEROVÁ, S. *Claude Debussy – Moře (Ukázka práce s poslechovou skladbou)* – referát, vycházející ze závěrů diplomové práce [online]. Masarykova univerzita v Brně – Pedagogická fakulta, Katedra hudební výchovy, 2004 [cit. 20. 5. 2011]. Dostupné na WWW:<<http://www.ped.muni.cz/wmus/souteze/veda/janacek/html/pintzkerova/Pintzkerova.html>>.

- 2) Hledisko tematického sepětí poslechových skladeb s kapitolami učebnice a systematického zařazení poslechových skladeb v kontextu učebnice.
- 3) Hledisko práce s poslechovou skladbou – jak učebnice přistupuje k hudební aktivitě žáků při poslechu, jak podporuje tvořivost, jaký je smysl poslechu.

2.1 Státní pedagogické nakladatelství

Státní pedagogické nakladatelství vydalo v roce 1998 řadu učebnic hudební výchovy pro 1. – 9. ročník základní školy. Jako jediné nakladatelství tak nabízí ucelenou řadu učebnic pro všechny ročníky základní školy. Pro první stupeň základní školy byly vydány učebnice *Hudební výchova pro 1. ročník základní školy*, *Hudební výchova pro 2. ročník základní školy*, *Hudební výchova pro 3. ročník základní školy*, *Hudební výchova pro 4. ročník základní školy* a *Hudební výchova pro 5. ročník základní školy* od dvojice autorů Marie Lišková a Lukáš Hurník. Pro druhý stupeň základní školy byly vydány učebnice *Hudební výchova pro 6. ročník základní školy*, *Hudební výchova pro 7. ročník základní školy*, *Hudební výchova pro 8. ročník základní školy* a *Hudební výchova pro 9. ročník základní školy* od autorského kolektivu Alexandros Charalambidis, Lukáš Hurník, Zbyněk Císař, Jiří Pilka a Dalibor Matoška. Ke všem učebnicím byly vydány metodické příručky. Každá učebnice obsahuje CD a přehledný seznam poslechových skladeb.

1. ročník

Učebnice pro 1. ročník nabízí celkem 22 poslechových ukázek, z toho 9 skladeb českých a 13 světových. Převažují ukázky hudby artificiální. Je zde zařazeno několik ukázek hudby z pohádek a česká státní hymna. Je zde zastoupena jak hudba instrumentální, tak vokální. Celou učebnicí žáky provázejí pohádkové postavy, každá kapitola je okénkem do jedné z pohádek. Učebnice se zaměřuje na to, aby se žáci naučili zpívat nejznámější lidové písně, písničky z pohádek, aby poznali hudební nástroje, uměli vytleskat rytmus, pochodovat do rytmu a uměli pojmenovat základní hudebně výrazové prostředky.

Poslechové skladby často souvisí s ilustrací v učebnici (například obrázek kočky – poslech písně *Malé kotě*) nebo se tematicky váží k písním (*Kočka leze dírou*). Úkoly nebo další návaznosti k učivu u poslechových skladeb chybí.

2. ročník

Učebnice pro 2. ročník obsahuje celkem 24 skladeb k poslechu, z toho 10 skladeb českých, 12 skladeb světových, jednu ukázkou zvuku různých hudebních nástrojů a jednu hudební ukázkou jako přídavek na uklidnění pro učitele. Převládá umělé hudba. V učebnici je zastoupeno 5 skladeb vokálních, zbytek ukázek tvoří hudba instrumentální. V seznamu poslechových skladeb jsou tučně označeny skladby, ke kterým učebnice doporučuje vracet se v průběhu školního roku. Učebnice je rozčleněna do kapitol, které jsou nazvány podle věcí, jež nás obklopují nebo s nimiž se setkáváme v každodenním životě (například Počasí, Ovoce, Řemesla, V kuchyni, Na svatbě, V zoologické zahradě, V přírodě). Učebnice se zaměřuje na pěvecké činnosti, nabízí pohybový doprovod k písním, hudební i mimohudební hry, práci s verši, základy hudební nauky a hudebního názvosloví. Poslech je zařazen jako doplnění k probírané látce, nenavazují na něj žádné další aktivity.

3. ročník

Učebnice pro 3. ročník rovněž nabízí 24 poslechových skladeb, z toho 10 skladeb českých, 11 skladeb světových, jednu ukázkou čínské hudby, jednu ukázkou indické hudby a jednu ukázkou zpěvu Louise Armstronga. Výrazně převažuje hudba umělé. Více ukázek je zde zastoupeno hudbou instrumentální. Učebnice opět doporučuje se k některým skladbám během školního roku vracet. Jednotlivé kapitoly jsou i v tomto ročníku pojmenovány podle věcí, s nimiž se setkáváme v každodenním životě. Učebnice nabízí velké množství písní k nácviku, zejména písní lidových. V učebnici je oproti předchozím dvěma hodně nové látky z hudební nauky. Dále zde lze najít mnoho říkadél, jazykolamů, pohybových a jiných her. Úloha poslechu je zde opět spíše ilustrativní, poslech je zařazen jako doplnění k probírané látce.

4. ročník

Učebnice pro 4. ročník zahrnuje celkem 25 poslechových ukázek, z toho 11 ukázek hudby české a 14 ukázek hudby světové. Převládá hudba artificiální. Většina ukázek je instrumentálních. Učebnice opět doporučuje se k některým skladbám v hodinách vracet během školního roku. Kapitoly jsou pojmenované podle věcí, se kterými se setkáváme v každodenním životě (například Dopis, U vody, Spánek, Rodina). Učebnice nabízí mnoho písní k nácvičce, oproti předchozím učebnicím roste počet umělých písní. K písním se tematicky vážou říkadla a básně, jsou zde zařazeny pohybové doprovody k písním a hudební i mimohudební hry. Učebnice pokračuje v hudební nauce, rozšiřuje látku o množství nových pojmů. Poslechové skladby slouží jako příklady k probíranému učivu, učebnice s nimi dále nepracuje.

5. ročník

Učebnice pro 5. ročník zahrnuje celkem 26 poslechových ukázek, z toho 8 ukázek hudby české a 18 ukázek hudby světové. Převládá hudba artificiální. Převládá hudba instrumentální nad hudbou vokální. Učebnice doporučuje se k některým skladbám v hodinách vracet během školního roku, tyto skladby zvýrazňuje v seznamu poslechových skladeb tučně. Kapitoly jsou opět pojmenované podle věcí, se kterými se setkáváme v každodenním životě. Učebnice nabízí mnoho písní k nácvičce, počet umělých a lidových písní je vyrovnaný. V učebnici jsou zařazeny pohybové doprovody k písním, hry, říkadla a básně. Učebnice pokračuje v hudební nauce, završuje povídání o hudebních nástrojích. Poslechové skladby opět slouží jako příklady k probíranému učivu, jsou pouze ilustrativní, nenavazují na ně žádné další aktivity.

6. ročník

Učebnice pro 6. ročník nabízí celkem 37 poslechových skladeb, z toho 17 skladeb českých a 20 skladeb světových. Převažují ukázky hudby artificiální. V seznamu lze najít ukázky hudby instrumentální i vokální. Učebnice se zaměřuje na to, aby se žáci naučili rozeznávat hudebně výrazové prostředky. V jednotlivých kapitolách žáci probírají rytmus, melodii, dynamiku, barvu. Učí se o hudebních formách. Tyto poznatky pak žáci dále využívají a rozvíjejí v následujících ročnících při sledování melodie, rytmu, harmonie

a harmonického průběhu skladeb a při analýze hudebních forem.⁴⁶ Poslechové skladby slouží jako příklady k probíranému učivu. Smyslem poslechu je žákům ještě více přiblížit učivo a názorně ho na poslechových skladbách demonstrovat.

7. ročník

Celkem 28 poslechových skladeb lze najít v učebnici pro 7. ročník. Poměr českých a světových hudebních děl je vcelku vyrovnaný – 11 skladeb českých a 17 skladeb světových. Mezi poslechovými skladbami lze nalézt hudbu instrumentální jako například sonátu, suitu, koncerty pro sólové nástroje nebo symfonii. Vokální hudba je zastoupena lidovými písněmi, áriemi nebo sborovými skladbami. Převažuje hudba umělejší. Objevují se i skladby neartificiální hudby jako například písně Jaroslava Ježka, Johna Lennona, Věry Bílé nebo písně z muzikálu *Dracula*. Nabídka poslechových skladeb souvisí s tématy, která jsou probírána v jednotlivých kapitolách učebnice, například v kapitole Putování za lidovou písní, O sonátě a sonátové formě nebo v kapitole Muzikál. Některé poslechové ukázky mají spíše ilustrativní charakter a slouží jako doplnění učiva jednotlivých kapitol. Často se vážou k látce probírané v dějinách hudby. K jiným poslechovým ukázkám se váží různé aktivity, například poznávání hudebních nástrojů ve skladbě nebo odhalování toho, který hudební nástroj přednese hlavní téma skladby jako první. Žáci se učí na poslechových skladbách rozpoznávat hudební formy.

8. ročník

Učebnice pro 8. ročník přináší více ukázek z oblasti neartificiální hudby než dvě učebnice předchozí. Důvodem je probírané učivo, které se odráží ve výběru skladeb pro poslech. Učebnice obsahuje celkem 35 poslechových skladeb, z nichž pouze jedna je česká. Zbytek skladeb zastupuje hudbu světovou. U většiny poslechových skladeb jsou doplňující úkoly, nejčastěji si po poslechu originálu píseň zazpívají nebo přemýšlejí o její melodicitě, kráse, náladě apod. Učebnice pracuje i s různými hudebními žánry. Příkladem úkolu k poslechu pak může být porovnat hudební směr (například heavy metal)

---

⁴⁶ srovnej: PINTZKEROVÁ, S. *Claude Debussy – Moře (Ukázka práce s poslechovou skladbou)* – referát, vycházející ze závěrů diplomové práce [online]. Masarykova univerzita v Brně – Pedagogická fakulta, Katedra hudební výchovy, 2004 [cit. 20. 5. 2011]. Dostupné na WWW:<<http://www.ped.muni.cz/wmus/souteze/veda/janacek/html/pintzkerova/Pintzkerova.html>>.

s jinými hudebními směry. Pokud se objevuje ukázka artificiální hudby, většinou slouží jako příklad k probírané látce z dějin hudby.

9. ročník

V učebnici pro 9. ročník opět převažuje hudba nonartificiální. V učebnici lze najít ukázky folkové tvorby nebo písně z divadelních her a revue. Převažuje hudba vokální. Z celkového počtu 28 poslechových skladeb je pouze jedna ukázka světová, zbytek ukázek tvoří hudba česká. Poslechové skladby se váží k tématům probíraným v jednotlivých kapitolách. Učebnice žákům představuje například Jaromíra Nohavicu nebo hudební skupinu Olympic. Žáci si poslechnou některé z jejich známých písní a následně mají za úkol si je zazpívat. Poslechové ukázky tak mají spíše ilustrativní charakter a doplňují probírané učivo.

Shrnutí:

Jako klad učebnic vydaných Státním pedagogickým nakladatelstvím lze hodnotit to, že obsahují poslechové CD a že mají přehlednou grafickou úpravu, která usnadňuje práci učitelům. Pokaždé, když se v učebnicích objeví skladba k poslechu, je vedle ní znázorněný symbol s číslem a označením CD. Najít skladbu, která se k probíranému učivu vztahuje na CD a pustit ji žákům je tak pro učitele snadné a rychlé.

Učebnice pro první stupeň se zaměřují především na zpěv, pohybové hry, hudební nástroje a hudební nauku. Jako klad lze hodnotit pestré a barevné grafické zpracování učebnic, které je pro žáky atraktivní a množství písní, ke kterým se vážou hry, říkadla, pohybové doprovody. Poslechové skladby zde mají spíše ilustrativní charakter, slouží jako doplnění k probírané látce, s poslechem se dále nepracuje.

Učebnice pro druhý stupeň zpracovávají témata z dějin hudby. V porovnání například s řadou učebnic nakladatelství Fortuna oblast dějin hudby nerozpracovávají tak široce, ale zaměřují se spíše na výběr těch nejpodstatnějších faktů a údajů ze života a tvorby hudebních skladatelů. Jako nedostatek lze hodnotit to, že veškeré ilustrace v učebnicích jsou černobílé. Žáci tak grafické zpracování vnímají spíše negativně. Probíraná látka v učebnicích není pro žáky jednoduchá. Učí se z nich tak, že si nejprve přečtou kapitolu, poté si poslechnou hudební ukázku a nakonec odpoví do sešitu na zadané

otázky a úkoly. Tento způsob práce mnohým žákům nevyhovuje, je náročný na soustředění a stále se opakuje. Poslechové skladby v učebnicích se vztahují k učivu, kterému se věnují jednotlivé kapitoly. Některé směřují žáky k dalším aktivitám, jiné mají spíše ilustrativní charakter a pouze doplňují probíranou látku.

2.2 Nakladatelství Nová škola

Nakladatelství Nová škola vydalo v letech 2010 – 2012 ucelenou řadu učebnic pro první stupeň základní školy. Pro žáky prvních tříd jsou určeny pracovní listy *Začínáme s hudební výchovou 1. ročník: pracovní listy*, žákům dalších ročníků na prvním stupni základní školy jsou určeny učebnice: *Hudební výchova 2: učebnice pro 2. ročník základní školy*, *Hudební výchova 3: učebnice pro 3. ročník základní školy*, *Hudební výchova 4: učebnice pro 4. ročník základní školy* a *Hudební výchova 5: učebnice pro 5. ročník základní školy*. Autorkou všech učebnic je Jindřiška Jaglová. Učebnice zaujmou výraznou barevnou obálkou, kterou ilustrovala Magdalena Bartoňová. Uvnitř jsou učebnice pouze černobílé, obsahují však množství ilustrací, vytvořených Květoslavou Marklovou. Ke všem učebnicím byla vydána metodická příručka pro učitele. Metodické příručky dávají učitelům přesný návod, jak s učebnicemi pracovat. V podstatě předkládají již hotové přípravy na celý školní rok při předpokládané hodinové dotaci jedna hodina hudební výchovy týdně. Každá učebnice má své CD s poslechovými ukázkami.

Učebnici je možné zakoupit i v podobě takzvané MIUč, neboli multimediální interaktivní učebnice. Ta nabízí interaktivní doprovody ke všem písním, a to buď se zpěvem, nebo bez zpěvu. Dále obsahuje rytmická cvičení, interaktivní cvičení, videa s hudebními nástroji, fotografie a audionahrávky textu z učebnice. Učebnice tak odpovídají požadavkům 21. století na moderní a interaktivní výuku. Výuku dělají pro žáky zajímavější a atraktivnější, usnadňují práci učitelům a to i těm, kteří nejsou zdatní ve hře na hudební nástroj a v doprovodech písní. Zároveň ale také předpokládají přítomnost interaktivní tabule ve třídě a dovednost učitele s ní pracovat.

Metodická příručka k učebnici pro první ročník v úvodu zdůrazňuje, že v hudební výchově má být zařazen zpěv, poslech a hra. V úvodu se v jednom odstavci zabývá pouze poslechem. Pro první stupeň doporučuje věnovat poslechu asi tak 15 – 20 minut

z vyučovací hodiny, seznámit žáky s hudebním skladatelem, zajistit jejich pozornost zadáním snadno splnitelného úkolu, nerušit žáky při poslechu, poslouchat s nimi, provést rozbor formou rozhovoru, poté znovu přehrát skladu za účelem jejího zapamatování.

1. ročník

Učebnice pro první ročník je zpracována ve formě pracovních listů, ve kterých žáci vybarvují, spojují, luští. Je proto nutné listy zakoupit pro každého žáka první třídy zvlášť, listy si žák ponechá. Složka obsahuje celkem 11 pracovních listů. Listy jsou oboustranné, na jedné straně je omalovánka, na druhé straně noty k písním. S listy se pracuje po celý školní rok, metodika pro učitele poskytuje návod a přípravy na všechny vyučovací hodiny. V učebnici se nachází pouze 4 poslechové ukázky, z toho tři od hudebního skladatele Ilji Hurníka (*Nekonečná pohádka*, *Jak se kontrabas zamiloval* a *O hluchém bubnu*) a česká státní hymna. Dále je doporučen poslech koled ve vánočním čase, dle vlastního uvážení. V metodické příručce pro učitele je návod ke každému poslechu, náměty na rozbor a otázky pro žáky. Poslech je zde uveden jako samostatná část vyučovací hodiny, většinou se neváže k další probírané látce nebo k písni.

2. ročník

Učebnice pro druhý ročník i všechny další ročníky má již klasickou podobu vázané brožury. Je tedy možné ji zachovat ve škole pro další žáky. Při občasném luštění, doplňování a spojování je doporučeno pracovat přes folii. Učebnice obsahuje převážně lidové písně, množství říkadel, náměty pro jejich melodizaci, pohybové hry, základy vybraných tanců, zařazuje základy hudební nauky a úvod do notopisu. Učebnice opět obsahuje pouze malé množství skladeb k poslechu. Tentokrát zařazuje pouze 3 skladby, *Nekonečnou pohádku* od Ilji Hurníka, *Zpěv žabáka* od Václava Trojana a *Pochod komediantů* z opery *Prodaná nevěsta* od Bedřicha Smetany. U prvních dvou poslechových ukázek metodika poskytuje pouze doplňující otázky pro žáky. U poslední zmiňované ukázky učitel žáky seznámí s operou, s tím, kdo je to hudební skladatel. Poslech je zde opět veden jako samostatná část vyučovací hodiny.

3. ročník

Učebnice pro třetí ročník opět obsahuje převážně lidové písně, dále množství říkadla, náměty pro jejich melodizaci, pohybové hry, základy vybraných tanců, rozšiřuje učivo hudební nauky a notopisu. Nově oproti předešlým učebnicím zařazuje hudební názvosloví, základy dirigování a hudební nástroje a jejich rozdělení. Učebnice obsahuje celkem 10 skladeb k poslechu, z toho 6 českých a 4 světové. Převládá hudba instrumentální, ve všech případech se jedná o hudbu uměle vytvořenou. Nejvíce poslechových skladeb je zařazeno v kapitole Hudba k různým příležitostem, kde se objevuje například *Svatební pochod*, fanfáry z opery *Libuše* nebo studentská hymna *Gaudeamus Igitur*. S poslechovými ukázkami se ale v této kapitole nijak dále nepracuje. Ani další zařazené hudební ukázky nejsou provázány s následnou činností. Jsou pouze ilustrativní, doplňují povídání o hudebním skladateli či tanci.

4. ročník

Učebnice pro čtvrtý obsahuje lidové i umělé písně, dále básně a říkadla, pohybové a rytmické hry, základy vybraných tanců, hudební nauku a notopis, hudební názvosloví a pojmy, základy dirigování, hudební nástroje a jejich rozdělení. Učebnice obsahuje 8 skladeb k poslechu, z toho 6 českých a 2 světové. Je zde celkem 5 ukázek vokálních a 3 instrumentální. Ve všech případech se jedná o hudbu uměle vytvořenou. Poslech je v této učebnici vždy zařazen za textem o hudebním skladateli, doplňuje látku, nenavazují na něj žádné úkoly. Výjimkou je práce se skladbou Bedřicha Smetany *Vltava* z cyklu *Má Vlast*, kdy je popsána cesta řeky a žáci mají tento popis reflektovat v hudbě. Podrobnější návod však chybí.

5. ročník

Učebnice pro pátý ročník opět obsahuje množství písní, zde již převládají písně umělé. Učebnice dále pokračuje v hudební nauce, základech dirigování, tanců, rozdělení hudebních nástrojů. Zařazuje pohybové a rytmické hry, básně, říkadla, povídání o hudebních skladatelích. Na konci pátého ročníku se učebnice věnuje jazzu, swingu, charlestonu a rock&rollu. Učebnice nabízí pouze 6 poslechových ukázek, z toho 4 české a 2 světové. Všechny hudební ukázky jsou instrumentální, ve všech případech se jedná

o hudbu artificiální. Poslech je opět zařazen jako doplnění látky při povídání o životě hudebních skladatelů, v jednom případě za povídáním o hudebním nástroji. Poslech je v učebnici řazen jako samostatná část hodiny, nenavazují na něj žádné další úkoly, otázky ani aktivity.

Shrnutí:

Velkou výhodou učebnic nakladatelství Nová škola je to, že se s nimi snadno pracuje. Metodická příručka pro učitele obsahuje přípravy na celý školní rok. Učebnice obsahují mnoho lidových a umělých písní, pohybových i jiných her, tanečků, rytmických doprovodů k písním. Učebnice se systematicky věnují notopisu a hudební nauce, zařazují i základy dirigování. Činnosti jsou pestré, střídají se, žáky proto nenudí. Další výhodou je, že k učebnicím lze zakoupit multimediální interaktivní učebnici, která výuku nejen ještě více zjednodušuje učitelům, ale také pro žáky je zajímavější, pestřejší, moderní a přitažlivější.

Učebnicím v papírové podobě lze vytknout, že zde zcela chybí obsah, členění na kapitoly a seznam písní a poslechových skladeb. Proto je pro učitele zcela nutné používat metodické příručky. Dále méně atraktivní grafické zpracování, učebnice jsou uvnitř pouze černobílé.

Z hlediska poslechu učebnice nenabízejí mnoho námětů pro jakoukoli další práci s poslechovou skladbou. Celkově je zde zařazeno jen velmi malé množství poslechových skladeb, v celé řadě učebnic od 1. do 5. ročníku jich najdeme pouze 31. V prvních dvou ročnících jsou k poslechu většinou připojeny dvě až tři otázky pro žáky, náměty na rozhovor o hudební ukázce, v dalších dílech učebnic je poslech většinou zařazen za povídáním o hudebním skladateli a má pouze ilustrativní charakter.

2.3 Nakladatelství Jinan

Nakladatelství Jinan vydalo ucelenou řadu učebnic pro výuku hudební výchovy na druhém stupni základní školy, respektive řadu učebnic, které na sebe navazují již od pátého ročníku až do ročníku devátého. Autory této řady učebnic jsou Jiří Kolář, Ivana Štíbrová a Jindřich Brabec. Jejich učebnice byly publikovány v letech 1994 – 1997.

Učebnice *Hudební výchova pro 5. ročník základní školy* a *Hudební výchova pro 6. ročník základní školy* mají podtitul *Hudební dílna I* a *Hudební dílna II*. Dále byly vydány učebnice *Hudební výchova pro 7. ročník*, *Hudební výchova pro 8. ročník* a *Hudební výchova pro 9. ročník*.

Všechny učebnice jsou ve formátu A4 a zaujmou výraznou barevnou obálkou. Záměrem Ivany Štíbrové bylo propojit učebnice hudební výchovy s výtvarným uměním. Učebnice obsahují množství barevných ilustrací, fotografií a obrazy slavných malířských mistrů. K učebnicím nebylo vydáno poslechové CD ani metodické příručky. Seznam poslechových skladeb (s výjimkou učebnice pro 9. ročník) chybí.

5. ročník

Učebnice pro 5. ročník s podtitulem *Hudební dílna I* připomíná svým uspořádáním spíše pracovní sešit než učebnici jako takovou. Nabízí širokou škálu aktivit a činností, které rozvíjejí a podporují tvořivost. Žáci se učí intonovat podle notového zápisu s pomocí solmizace i fonogestiky, dotváří hudební témata, vymýšlí slova k dané melodii nebo naopak zhudebňují zadaný text. Hledají nové způsoby rytmizace melodií, učí se vytvářet instrumentální doprovod, improvizují. Je zastoupena i složka pohybová, žáci se učí například kroky lidových tanců. Učebnice je psána hravou formou, tomu odpovídá i rozčlenění do kapitol, například *Hrajeme si se zvuky*, *Hrajeme si se slovy*, *Hrajeme si s tóny*, *Hrajeme si s rytmem*, *Hrajeme si s durovým kvintakordem*. V závěru učebnice je zařazena kapitola *Hrajeme si na divadlo* a návod, jak sevičit divadelní představení. Poslech je zastoupen v 5. ročníku pouze sedmi poslechovými skladbami, všechny skladby jsou české, 6 skladeb je instrumentálního charakteru, 1 skladba vokální. Smyslem poslechu je především rozvíjet intonační dovednosti žáků a jejich rytmické cítění.

6. ročník

Učebnice pro 6. ročník s podtitulem *Hudební dílna II* opět připomíná svým uspořádáním spíše pracovní sešit. Opět nabízí širokou škálu aktivit a činností, které rozvíjejí a podporují tvořivost. Žáci pokračují v nácviu intonace podle notového zápisu, dotváří hudební témata, vymýšlí slova k dané melodii nebo naopak zhudebňují zadaný text. Je zastoupena opět i složka pohybová, žáci se učí například kroky polky a valčíku. Poslech

je zastoupen v 6. ročníku pouze sedmi poslechovými skladbami, a to čtyřmi českými a třemi světovými, z nichž většina je instrumentálního charakteru. Smyslem poslechu je rozvíjet především intonační dovednosti žáků a jejich rytmické cítění. Příkladem takového úkolu je poslechnout si skladbu (například melodii fanfár z *Prodané nevěsty* B. Smetany) a poznat, který notový zápis melodii odpovídá a zápis dokončit. Učebnice zařazuje i hodně látky, která byla probrána již v pátém ročníku jako opakování. Hlavním námětem celé učebnice je cestování kolem světa (například hudba Asie, Ameriky, hudba střední, jihovýchodní a jihozápadní Evropy, hudba Skandinávie, hudba Východu). Žáci se postupně dozvídají něco o historii daných oblastí, o významných skladatelích, o jiných kulturách a zpívají písničky z celého světa. I přesto, že se učebnice pro 5. a 6. ročník poslechu věnují jen okrajově, pro svůj originální námět, pestrost, atraktivní podání informací a hravé úkoly mohou být učiteli v hodinách hudební výchovy zdrojem inspirace a žákům zdrojem zábavy v podobě aktivního přístupu k rozvíjení hudebních schopností a osvojování si nových poznatků zábavnou formou.

7. ročník

V 7. ročníku se aktivita žáků přesouvá směrem k vokálním činnostem. Učebnice oproti předchozím dvěma *Hudebním dílnám* nenabízí tolik tvořivých úkolů. Nemá jeden centrální námět, který by propojoval jednotlivé kapitoly. Kapitoly se zabývají různými tématy z oblasti hudební teorie (jako například hlas a zpěv, vznik alikvotních tónů, stupnice a akordy, rytmus, hudební motiv, téma, věta, předvětí a závětí aj.) a dále jazzem, tancem, několika hudebními skladateli a významnými skladbami umělé hudby napříč všemi stoletími. Poslech je opět zastoupen jen okrajově. V učebnici se objevuje pět hudebních ukázek doporučených k poslechu, z nichž pouze jedna zastupuje hudbu světovou, zbytek hudbu českou.

8. ročník

Ještě méně námětů pro aktivní hudební činnosti přináší učebnice pro následující dva ročníky.⁴⁷ Učebnice pro 8. ročník se v první části věnuje lidovým písním z různých koutů Čech, Moravy a Slezska. Dále je pak rozčleněna do kapitol, které se zabývají různými styly a žánry, například jazzem, slavnými českými zpěváky populární hudby dvacátého století nebo muzikálem. Ukázky k poslechu se zde vyskytují opět jen minimálně a to v podobě čtyř ukázek světové hudby a třech hudebních děl českých skladatelů. Učebnice už ve svém úvodním slově toto předznamenává poznámkou, že: „Základem hudební výchovy je zpěv“.⁴⁸

9. ročník

Učivo v učebnici pro 9. ročník je opět rozděleno do kapitol, které jsou tematicky nesourodé. Zabývají se různými tématy z dějin hudby i hudební nauky – od skladatelů žijících ve 20. století přes známé písničkáře USA až po základy harmonie nebo výuku country tanců. Oproti předchozím učebnicím pro nižší ročníky je v učebnici pro 9. ročník uveden na jejím konci seznam doporučených poslechových skladeb. Učebnice jich uvádí celkem devatenáct. Všechny skladby zastupují hudbu umělecko-fikční, z toho tři hudbu světovou a zbytek jsou díla českých autorů. K poslechu jsou zde doporučeny operní árie, kantáty, sonáty, symfonie, klavírní koncerty aj. Podrobněji učebnice pracuje pouze s *Českou písní* B. Smetany (žáci se učí, jak vypadá notový zápis pro čtyři hlasy smíšeného sboru a během celého roku se učí *Českou píseň* zpívat) a se *Sinfoniettou* L. Janáčka (žáci mají při poslechu za úkol zjistit, kolik dechových nástrojů hraje v 1. větě skladby). Ostatní skladby, které jsou v učebnici doporučeny k poslechu, se v učebnici vyskytují pouze ve formě notových ukázek. Některé z nich si žáci mohou zazpívat, jiné jim učitel může zahrát na klavír. Žádné další činnosti, které by na poslech navazovaly a vedly žáky k další aktivitě, se v učebnici nevyskytují. Objevuje se pouze stručná charakteristika díla. Poslechové ukázky mají spíše ilustrativní charakter.

---

⁴⁷ srovnej: PINTZKEROVÁ, S. *Claude Debussy – Moře (Ukázka práce s poslechovou skladbou)* – referát, vycházející ze závěrů diplomové práce [online]. Masarykova univerzita v Brně – Pedagogická fakulta, Katedra hudební výchovy, 2004 [cit. 20. 5. 2011]. Dostupné na WWW: <<http://www.ped.muni.cz/wmus/souteze/veda/janacek/html/pintzkerova/Pintzkerova.html>>.

⁴⁸ ŠTÍBROVÁ, I., BRABEC, J. *Hudební výchova pro 8. ročník*. Úvaly : Jinan, 1994, s. 3.

Shrnutí:

Celkově řada učebnic hudební výchovy od nakladatelství Jinan klade důraz na rozvíjení vokálních dovedností žáků, rozvíjení intonačních dovedností a rytmického cítění. Složka instrumentální, hudebně pohybová a poslechová a aktivity s nimi spojené se v učebnicích vyskytují spíše okrajově. K poslechu učebnice doporučují celkem 45 ukázek. S většinou z nich ale dále nepracují a neuvádí žádné aktivity ani tvořivé činnosti, které by s žáky bylo možné realizovat. Učebnice pro 7. – 9. ročník kromě vokálních činností uvádějí některé kapitoly z hudební nauky, hudební teorie a dějin hudby. Témata jednotlivých kapitol na sebe příliš nenavazují, učebnice postrádají systematický přístup v probírání učiva hudební nauky a chronologické členění kapitol o dějinách hudby a hudebních skladatelích.

2.4 Nakladatelství Fortuna

V letech 1994 – 1997 vyšla v nakladatelství Fortuna řada učebnic hudební výchovy od autorského kolektivu Jaroslav Mihule, Miroslav Střelák, Ivan Poledňák, Pavel Jurkovič a Petr Mašlaň s názvy *Hudební výchova 6*, *Hudební výchova 7*, *Hudební výchova 8* a *Hudební výchova 9*. Tato řada učebnic je volným pokračováním učebnic pro 1. – 5. ročník vydaných Státním pedagogickým nakladatelstvím od autorů J. Budíka kol., tyto učebnice se dnes již nepoužívají. Učebnice pro druhý stupeň základní školy mají formát A5. Neobsahují CD s poslechovými skladbami. K učebnicím byly vydány metodické příručky pro učitele. Na konci každé učebnice je uveden seznam skladeb k poslechu.

Učebnice:

Učebnice *Hudební výchova 6* pro 6. ročník základní školy obsahuje celkem 27 skladeb k poslechu, z toho 12 skladeb českých a 15 skladeb od světových autorů. Objevují se zde ukázky jak hudby vokální, tak hudby instrumentální. V učebnici *Hudební výchova 7* pro 7. ročník je uvedeno celkem 24 poslechových skladeb. Většinu z nich reprezentují díla českých autorů, ukázka hudby světové je zde pouze jedna. Artificiální hudba tvoří přibližně dvě třetiny ze seznamu poslechových ukázek. V následujících dvou

učebnicích pro 8. a 9. ročník se objevuje až dvojnásobek poslechových skladeb než v učebnicích pro předchozí dva ročníky. V učebnici *Hudební výchova 8* pro 8. ročník, která obsahuje celkem 47 skladeb k poslechu, se poměr mezi českou a světovou hudbou oproti učebnici pro 7. ročník obrací. Převažuje hudba světová v počtu 35 poslechových ukázek, hudba česká je zde zastoupena pouze 12 ukázkami. Poměr vokální a instrumentální hudby je vyrovnaný. V učebnici pro 9. ročník *Hudební výchova 9* se vyskytuje 25 ukázek hudby české a 24 ukázek hudby světové, tedy 49 poslechových skladeb celkem, z nichž převažují ukázky instrumentálního charakteru. Učebnice pro 8. a 9. ročník se liší od předchozích dvou učebnic pro nižší ročníky vyšším zastoupením hudby nonartificiální. Souvisí to především s učivem, které se v těchto dvou ročnících probírá v rámci dějin hudby. Žáci se zde setkávají například s písněmi z divadelních her Jiřího Voskovce a Jana Wericha, s písněmi od Jiřího Šlitra, Petra Jandy, Karla Kryla nebo s písněmi skupiny The Beatles.

Učebnice napříč všemi ročníky se systematicky věnují oblasti dějin hudby. Uvádějí životopisy významných hudebních skladatelů v kontextu období, ve kterém žili a tvořili. V učebnicích lze najít jak autory české, tak světové. V jednotlivých kapitolách jsou probírána témata, jako je lidová píseň, tvorba českých i světových autorů rozčleněná podle jednotlivých slohových období, hudba k tanci, jazz, afroamerická hudba, rock, pop, folk aj. Učebnice uvádějí důležité pojmy z oblasti hudební teorie. Obsahují velké množství písní. Aktivita žáků se tak ve velké míře zaměřuje na zpěv.

Poslechové skladby jsou doprovázeny úkoly. Ty směřují žáky k tomu, aby byli schopni postihnout ve skladbách hudebně výrazové prostředky, jako například melodii a její průběh, dynamické a tempové změny, aby uměli rozpoznat nástrojové obsazení skladby, všimli si barvy u jednotlivých hudebních nástrojů. Pozornost žáků je soustředěna i na hudební formy, především na schopnost vysledovat hlavní hudební myšlenku a její návraty.⁴⁹ Někdy se objevují i náměty pro tvořivou činnost. Například přezpívávání výrazných motivů skladby, práce s rytmem. Otázky, které následují po poslechových skladbách, se týkají spíše vysvětlování pojmů z hudební teorie a shrnutí života autora skladby.

---

⁴⁹ srovnej: PINTZKEROVÁ, S. *Claude Debussy – Moře (Ukázka práce s poslechovou skladbou)* – referát, vycházející ze závěrů diplomové práce [online]. Masarykova univerzita v Brně – Pedagogická fakulta, Katedra hudební výchovy, 2004 [cit. 20. 5. 2011]. Dostupné na WWW:<<http://www.ped.muni.cz/wmus/souteze/veda/janacek/html/pintzkerova/Pintzkerova.html>>.

Tím, že učivo obsažené v učebnicích široce rozpracovává oblast dějin hudby, v učebnicích se vyskytuje velké množství poslechových ukázek, které se váží k tématům jednotlivých kapitol a k jednotlivým obdobím z dějin hudby. Oproti řadě učebnic od nakladatelství Jinan se v těchto učebnicích objevuje až trojnásobně více skladeb doporučených k poslechu. Skladby k poslechu, které jsou uvedeny v seznamu na konci každé učebnice, jsou označeny číslem stránky, na které je lze v učebnici najít.

Shrnutí:

Kladem je, že za některými poslechovými skladbami následují úkoly, které rozvíjejí žákovu schopnost postihovat hudebně výrazové prostředky, analyzovat skladbu, zlepšují jeho orientaci v pojmech z hudební teorie a prohlubují jeho znalosti z dějin hudby.

Nedostatek lze vidět v tom, že úkoly málokdy podněcují žáka k tomu, aby skladbu sám zhodnotil a vyjádřil svůj vlastní názor. Některé skladby nesměřují žáky k žádným dalším aktivitám během poslechu nebo po něm. Často pouze ilustrují výklad z dějin hudby, reprezentují dílo skladatele, které je uvedeno v textu nebo zazní poté, co si žáci danou skladbu zazpívali. I přesto, že učebnice dále pracují jen s některými poslechovými ukázkami, nabídnutý seznam poslechových skladeb je obsáhlý a pestrý a dává žákům prostor pro to, aby se lépe zorientovali v široké škále hudebních žánrů v kontextu s jejich zařazením do určitého období v dějinách hudby a k jejich autorům.

2.5 Nakladatelství Fraus

Nakladatelství Fraus vydalo v roce 2013 učebnici *Hudební výchova: pro 6.–7. ročník základních škol a odpovídající ročníky víceletých gymnázií*. Jedna učebnice je tedy určena na dva roky. Učebnice obsahově vychází z Rámcového vzdělávacího programu. Rozvíjí kompetence žáků po stránce vokální, instrumentální, hudebně-pohybové i poslechové. Světem hudby provází žáky příběh začínající kapely.

Členové kapely objevují zákonitosti hudby, učí se hrát na různé hudební nástroje a nechávají se inspirovat klasickou i současnou hudbou různých žánrů.⁵⁰

Cílem učebnice je „motivovat žáky k poznávání hudby, zpívání a hře na hudební nástroje a v neposlední řadě k pohybu a rytmickému vyjádření hudby. Učebnice nabízí učitelům možnost výběru postupu dle vyspělosti žáků a zvláštností třídy. Posiluje u žáků motivaci k učení, rozvíjení dobrých vztahů v třídním kolektivu a navození důvěry mezi učitelem a žákem. Tematickou osou učebnice je postupné seznamování s jednotlivými hudebními nástroji, na které je nahlíženo z mnoha úhlů i historických kontextů.“⁵¹

Tištěná učebnice je moderní, zajímavě graficky zpracovaná, barevná, obsahuje velké množství ilustrací a fotografií. Ve srovnání se všemi předešlými řadami učebnic je proto pro žáky zajímavější a přitažlivější. Učebnice se nevěnuje v takové míře dějinám hudby, dějiny hudby neprobírá systematicky ani chronologicky za sebou, řadí je pouze do některých kapitol. Učebnice se zaměřuje především na hudební nástroje, na práci s rytmem a s hudebně výrazovými prostředky, na noty a notový zápis, zpěv písní. Každá kapitola vždy začíná výkladovým textem, následují doplňující fotografie, schémata, notový zápis, níže jsou zařazeny náměty na činnosti, označené symboly podle druhu činnosti (například poslechové činnosti – sluchátka). Na konci učebnice je zařazen přehled všech hudebních nástrojů, fotografie souborů a orchestrů a kalendář s doporučením, kam za hudbou během roku. V učebnici chybí seznam písní i seznam poslechových skladeb. Skladeb k poslechu je v učebnici zastoupeno celkem 30, z toho 5 skladeb českých, 18 skladeb světových. Zbytek tvoří krátké ukázky zvuků hudebních nástrojů, různých druhů zpěvu, či různých hudebních žánrů. Převládá hudba umělejší. Většina hudebních ukázek je instrumentálního charakteru. Poslech je zařazen spíše jako doplnění k probírané látce, k výkladovému textu, k fotografiím, k notovému zápisu. Smyslem poslechu je žákům ještě více přiblížit učivo a názorně ho na poslechových skladbách demonstrovat.

K tištěné učebnici vydalo nakladatelství Fraus celou další sadu materiálů k výuce. Materiály se dělí podle toho, zda má nebo nemá učitel ve třídě k dispozici počítač a interaktivní tabuli. Pro učitele, kteří nemají k dispozici počítač, nakladatelství doporučuje

---

⁵⁰ srovnej: ROHLÍKOVÁ, L., ŠEDIVÝ, O. *Hudební výchova: učebnice pro 6. – 7. ročník základních škol a odpovídající ročníky víceletých gymnázií* [online]. Nakladatelství Fraus, 2014 [cit. 22. 11. 2014]. Dostupné na WWW:< <http://ucebnice.fraus.cz/hudebni-vychova-6-7-uc/>>.

⁵¹ ROHLÍKOVÁ, L., ŠEDIVÝ, O. *Hudební výchova: učebnice pro 6. – 7. ročník základních škol a odpovídající ročníky víceletých gymnázií* [online]. Nakladatelství Fraus, 2014 [cit. 22. 11. 2014]. Dostupné na WWW:< <http://ucebnice.fraus.cz/hudebni-vychova-6-7-uc/>>.

ke koupi tištěnou Příručku učitele, poslechové skladby k učebnici, zpěvník s instrumentálními doprovody ve formátu PDF s možností tisku a audionahrávky ke zpěvníku s instrumentálními doprovody. Učitelé, kteří mají k dispozici počítač a interaktivní tabuli, mohou výše zmíněnou sadu doplnit ještě o elektronickou interaktivní učebnici Flexibooks.

Shrnutí:

Učebnice od nakladatelství Fraus je zatím jako jediná, ze všech výše zmiňovaných učebnicových řad, zpracovaná podle Rámcového vzdělávacího programu. Zajímavým grafickým ztvárněním a sadou dalších materiálů, včetně elektronické interaktivní učebnice Flexibooks, odpovídá požadavkům 21. století na moderní a interaktivní výuku. Toto je její nespornou výhodou. Nevýhodou je to, že témata jednotlivých kapitol na sebe příliš nenavazují, učebnice postrádá systematický přístup v probírání učiva. S poslechem pracuje učebnice spíše okrajově, poslechové ukázky slouží jako doplnění k probírané látce. Učebnici pro 8. – 9. ročník plánuje nakladatelství vydat v roce 2016. V současné době si tedy učitel nemůže prohlédnout, jak bude látka na sebe navazovat a jaká témata se budou v učebnici probírat.

2.6 Nakladatelství Scientia

Nakladatelství Scientia vydalo roku 1994 učebnici Jaroslava Herdena *My pozor dáme a posloucháme*. Učebnice je určena pro žáky 1. stupně základních škol. Na tuto učebnici navazuje další učebnice Jaroslava Herdena *My pozor dáme a nejen posloucháme*, vydaná roku 1997. Učebnice je určená pro žáky 2. stupně základních škol pro žáky nižších ročníků osmiletých gymnázií.

Z názvů učebnic je patrné, že jde o učebnice, které se zaměřují převážně na oblast poslechu. Obě učebnice byly vydány ve formátu A4. Obsahují barevné ilustrace, barevné jsou i nadpisy a zadání úkolů a poslechových skladeb. Učebnice jsou přehledně uspořádané a téměř na každé stránce se v modrém rámečku objevuje ukázka k poslechu.

Učebnice pro první stupeň nabízí celkem 44 poslechových skladeb, z toho 31 skladeb českých a 13 světových, 16 skladeb umělejších a 28 neumělejších, 9 skladeb vokálních a 35 instrumentálních. Na konci učebnice se nachází seznam všech poslechových ukázek, rozčleněný dle kapitol. Učebnice je vhodná nejen k použití ve škole, ale i pro rodiče s dětmi. Hned první kapitola, nazvaná Chvilky pro rodiče s dětmi, dává rodičům podrobný návod, co dětem vyprávět, co si společně poslechnout a co si zazpívat. V dalších kapitolách děti zkoumají, co slyšíme kolem sebe, tajemství hudební řeči, slova, věty, souvětí a nakonec hudbu do života. Učebnice obsahuje barevné ilustrace od Jany Šulistové, grafické partitury, názorné obrázky k úkolům. Je proto vhodná i pro děti, které ještě neumějí dobře číst a pro jejich rodiče, kteří mají chuť se svými dětmi číst, poslouchat, hrát si s hudbou, zazpívat si.

Učebnice pro druhý stupeň nabízí celkem 74 poslechových skladeb. Na konci učebnice jsou uvedeny seznamy skladeb k poslechu. První seznam obsahuje abecedně seřazené ukázky k poslechu (řazeno podle jmen autorů skladeb) a stránky, na kterých dané hudební dílo najdeme v učebnici. Ukázek je celkem 57. Další seznam uvádí 4 skladby z prvního dílu učebnice, které jsou určeny k opakovanému poslechu. Poslední seznam uvádí dalších 13 skladeb, které autor učebnice doporučuje k poslechu. V poslechových ukázkách převažuje hudba umělejší, 21 ukázek je z hudby české, 53 reprezentuje hudbu světovou. V učebnici lze najít jak hudbu instrumentální (například suitu, fugu, sonátu, preludium, symfonii, koncert aj.), tak hudbu vokální (například lidovou píseň, populární píseň, operu, sborové skladby, písně z muzikálů aj.).

Učebnice je rozdělena do několika kapitol. První tři kapitoly se věnují hudbě kolem nás, hudbě a hudební řeči a zařazování různých skladeb podle žánrů. Uvádějí žáky formou krátkých vyprávění, otázek nebo pohádek do různých situací, které podněcují jejich fantazii (například deštivé počasí, pohádka o Šeherezádě aj.) a pomáhají motivovat žáky k tvořivým úkolům, které následují. Další kapitola, nazvaná Procházka staletími, se věnuje jednotlivým historickým obdobím a to nejen v oblasti hudby a dějin hudby, ale i v oblasti umění. Dále se v učebnici objevuje výběr textů z české i světové literatury, které se různým způsobem dotýkají hudební tematiky a s hudbou souvisejí. Tato kapitola je nazvána Hudební čítanka. Učitelům se zde nabízí možnost využít ve vyučování propojení hudební výchovy s literaturou. Učebnici uzavírá 20 úprav pro školní sbory a kapely.

K učebnicím byla vydána metodická příručka s názvem *Hudba jako řeč* a nahrány audiokazety s poslechovými ukázkami. Jejich součástí jsou i poslechové testy, ve kterých se opakují některé skladby, které žáci poslouchali již dříve.

Shrnutí:

Učebnice jsou plné tvořivých úkolů. Tím se liší od všech ostatních učebnic pro základní školy. Nabízejí bohaté množství námětů pro práci s poslechovou ukázkou před, během i po poslechu. Téměř na každé stránce se objevují úkoly a otázky, příběhy, notové ukázky, písně a skladby určené k poslechu. Výhodou učebnic oproti ostatním učebnicím hudební výchovy pro základní školy je dále to, že úkoly přesně formulují a lépe tak ukazují na to, co se bude v hodině dít. Usnadňují tak práci učitelům i žákům.

Žáci se postupně a zábavnou formou seznamují s melodií, tempem, rytmem, barvou, s hudebními nástroji, s prací skladatele, s tím, jak hudba funguje a jaké má možnosti vyjádření se, s hudebními formami, s různými žánry, s pojmy z hudební nauky, s dějinami hudby, s významnými hudebními skladateli a s jejich dílem. Učebnice podporují aktivní přístup žáků při osvojování si nových poznatků. Neustále žákům dávají nové a nové podněty k zamyšlení, kladou před ně otázky, které přispívají k rozvíjení jejich fantazie a nabízejí množství tvořivých úkolů. Výhodou pro učitele je, že učebnice není nutné projít s žáky celé. Z úkolů a námětů k tvořivým činnostem si mohou vybrat. Učebnice jsou proto vhodnou volbou, pokud učitel připravuje pro žáky poslechovou hodinu. Učebnice sice ve srovnání s předchozími řadami učebnic nepostihují tak široce oblast hudební nauky nebo dějin hudby, ale v míře tvořivosti a v práci s poslechovými skladbami ostatní učebnice daleko přesahují.

2.7 Závěrečné shrnutí

Závěrem lze říci, že s výjimkou posledních dvou uvedených učebnic nakladatelství Scientia, které jsou na poslech a na práci s ním zaměřené, nemá téměř žádná z výše zmiňovaných řad učebnic z hlediska poslechu komplexní charakter. Poslechové ukázky v učebnicích mají převážně ilustrativní charakter a slouží jako doplnění probírané látky. Hudební aktivity a tvořivé úkoly, které by navazovaly na poslech a s poslechovou skladbou dále pracovaly, se vyskytují jen zřídka. V některých učebnicích se po poslechových skladbách objevují úkoly, které se k dané skladbě ani nevztahují. Poslech tak ztrácí svůj smysl.⁵² Jako nejvhodnější se tak jeví možnost využít rozmanitosti těchto učebnic a při vyučování hudební výchovy čerpat z více učebnic najednou.

---

⁵² srovnej: ROUBÍČKOVÁ, O. *Činnosti navazující na poslech hudby na ZŠ*. Diplomová práce. Praha : Univerzita Karlova v Praze – Pedagogická fakulta, 2005.

3. Poslechové činnosti ve vyučování hudební výchovy

3.1 Poslechové činnosti

Motto: „Hudba je řečí svého druhu, a je tedy možné se naučit jí porozumět“.

Jaroslav Herden

Poslechové činnosti jsou jedním ze čtyř druhů hudebních činností, které tvoří obsahovou náplň předmětu hudební výchova. Podle Jaroslava Herdena je poslech hudby v hodinách hudební výchovy stěžejní činností. Hudební výchovu chápal jako „soubor aktivních tvořivých činností, z nichž vokální, instrumentální a pohybové dávají zásobu praktických zkušeností pro poslechové“.⁵³ Cílem všech činností je pak lépe porozumět proudu hudební řeči. Žáci by měli při poslechové hodině získat zkušenosti se znějícím prostředím (hudba kolem nás), seznámit se základními hudebně výrazovými prostředky (hudba jako řeč), s uspořádáním hudebních myšlenek (hudební forma), s funkčními a slohovými zvláštnostmi hudby (k čemu hudba slouží, kde a kdy se hudba narodila).⁵⁴

Ivan Poledňák vyjmenovává principy spjaté s poslechem hudby ve škole takto: „Poslech hudby je specifickou hudební aktivitou; poslech hudby by měl být propojován s jinými hudebními aktivitami; poslech hudby by měl ve škole tvořit progresivní systém; je třeba dodržovat zásadu přiměřenosti poslechových skladeb vzhledem k věku a zkušenostem žáků; poslech nelze chápat jako jednorázový akt, ale jako práci s poslechovou skladbou a návraty k ní; při poslechu hudby by se měly respektovat předpoklady a sklony žáků; žák má právo na své hudební zájmy, nemá být pouhým objektem působení a tlaku učitele; vhodnou motivací má být vyvolán „hlad po hudbě“; v žádném případě by hudba ve škole neměla fungovat jako „zvuková kulisa“; při poslechu hudby má být demonstrována mnohost funkcí hudby a objasněno, že nelze klást rovnítko mezi typ či žánr hudby a její hodnotu; poslech by měl přispívat k rozšíření zájmového spektra i na takové typy hudby, s nimiž se žáci ve svém životě běžně nesetkávají;

⁵³ HERDEN, J. *Hudba jako řeč*. Praha : Scientia, 1998, s. 11.

⁵⁴ HERDEN, J. *Poslechové aktivity v hudební výchově* [online]. Rodina. Každodenník o dětech i rodičích, 1999 [cit. 16. 4. 2011]. Dostupné na WWW:< <http://www.rodina.cz/clanek33.htm>>.

pro porozumění hudbě je nutné naučit žáky elementárním postupům strukturální a sémantické analýzy hudby“.⁵⁵

Porozumění hudební skladbě, proniknutí do výstavby díla a pochopení toho, co dílo sděluje, závisí na schopnosti žáků dílo analyzovat. V poslechovéch činnostech se uplatňují tři typy analýzy hudebního díla. Historická analýza zkoumá zařazení díla do historických souvislostí, do doby, v níž autor žil a tvořil. Strukturální analýza vede žáka k tomu, aby porozuměl vnitřnímu uspořádání díla. Sémantická analýza hudebního díla vede k odhalení významu hudby, k odhalení sdělení, které hudební dílo nese.⁵⁶ „Navázat kontakt s hudbou znamená hudbu vnímat, tj. vlastní myšlenkovou činností zpracovat údaje o kvalitách zvukového materiálu“.⁵⁷ Důležitou roli při analýze hudebního díla tedy hrají myšlenkové operace, které během poslechu žáci řeší. Jedná se o to vyslouchat emocionální kvality a hudebně výrazové prostředky, které byly v díle použity, pojmenovat je a následnými činnostmi si ověřit jejich účinnost a nakonec je srovnat a zhodnotit.⁵⁸ Aby žáci byli schopni hudební dílo úspěšně analyzovat „nestačí zabývat se strukturálními nebo vývojovými zákonitostmi organizace hudebních uměleckých děl. Jako daleko významnější se jeví umění uspořádat vyučovací proces tak, aby žák postupně získal zkušenosti potřebné k dešifrování hudebního sdělení“.⁵⁹ Jádrem poslechu hudby v hodinách hudební výchovy na základní škole lze tedy vidět ve schopnosti žáka analyzovat vlastní zážitek a umět se o něm vyslovit, hledat prvky a tvary, které se na jeho vzniku mohly podílet, a rozvíjet tak žákovo porozumění hudební skladbě a jeho hudební myšlení.⁶⁰

---

⁵⁵ POLEDŇÁK, I. Poslech hudby jako problém estetický, psychologický, pedagogický. In DRÁBEK, V. *Poslech hudby. Sborník příspěvků z konference konané ve dnech 27. a 28. dubna 1998 na Pedagogické fakultě UK v Praze*. Praha : Pedagogická fakulta UK v Praze, 1998, s. 11.

⁵⁶ srovnej: POLEDŇÁK, I. Smysl a možnosti populární hudby ve školské hudební výchově. In POLEDŇÁK, I., HERDEN, J. *Populární hudba a škola. Sborník příspěvků z konference konané v Praze 10. – 12. května 1999*. Praha : Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta, 2000.

⁵⁷ HERDEN, J. Komunikace s hudbou ve výchovné praxi. In SLAVÍK, J. *Multidisciplinární komunikace – Problém a princip všeobecného vzdělávání*. Praha : Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta, 2005, s. 327.

⁵⁸ srovnej: JENČKOVÁ, E. Poslech hudby ve škole v pojetí Jaroslava Herdena. In BĚLOHLÁVKOVÁ, P., PECHÁČEK, S. *Kontexty hudební pedagogiky I. Sborník příspěvků z konference konané 6. – 7. dubna 2006 v Brandýse nad Labem – Staré Boleslavi*. Praha : Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta, 2007.

⁵⁹ HERDEN, J., JENČKOVÁ, E. *Hudba pro děti*. Praha : Karolinum, 1992, s. 163.

⁶⁰ srovnej: HERDEN, J. Práce s novou učebnicí poslechu hudby na 1. stupni ZŠ My pozor dáme a posloucháme, Scientia, Praha 1994. In DRÁBEK, V. *Kreativita a integrativní hudební pedagogika v evropské hudební výchově. Mezinárodní hudebně pedagogická konference, Praha, 20. – 21. 4. 1994*. Praha : Společnost pro hudební výchovu ČHS, 1994.

3.1.1 Obecná struktura poslechové hodiny

Poslechová hodina v hudební výchově je taková vyučovací hodina, ve které převládají poslechové činnosti nad činnostmi vokálními, instrumentálními a hudebně pohybovými. Pokud se učitel rozhodne pro přípravu poslechové hodiny, měl by si předem rozvrhnout její strukturu. Podle pojetí Jaroslava Herdena můžeme proces vyučovací hodiny zaměřené na poslech rozdělit do čtyř fází:⁶¹

1) motivační fáze

Motivace obecně je jednou ze základních podmínek úspěchu při vyučování. Úvodní motivace na začátku poslechové hodiny může podstatně ovlivnit její další průběh. Cílem motivační fáze je především probudit v žácích zájem o poslechovou skladbu a podněcovat je k činnostem. V úvodní motivaci učitel žáky seznámí například s obdobím, ve kterém autor skladby žil a tvořil, a představí poslechovou skladbu. Oživit výklad může například četbou ze vzpomínek či korespondence hudebního skladatele, příběhem, který se váže ke vzniku hudebního díla nebo k životu autora, nebo může doplnit výklad fotografiemi, obrazy, notovým materiálem či krátkým videozáznamem. Motivací může učitel ovlivnit následný estetický prožitek ze skladby a také míru aktivity žáků při poznávání hudebního díla.

Jako další možnost motivace žáků se nabízí samotná hudební ukáзка. Vhodné je vybírat takové části hudebního díla, ve kterých se vyskytuje nějaký výrazný prvek, například výrazný motiv, výrazná rytmická nebo melodická figura, měnící se dynamika nebo zajímavý způsob instrumentace. Zaznění neznámé a pro žáky atraktivní ukázky na samotném začátku vyučovací hodiny může navodit atmosféru očekávání a podnítit pracovní aktivitu žáků. Zaujmout a navázat kontakt s poslouchanou hudbou je důležitým předpokladem pro další průběh vyučovací hodiny, který otevírá cestu k následným hudebním činnostem.⁶²

---

⁶¹ srovnej: HERDEN, J. *Hudba pro děti I*. Praha: SPN, 1978.

⁶² srovnej: PINTZKEROVÁ, S. *Claude Debussy – Moře (Ukázka práce s poslechovou skladbou)* – referát, vycházející ze závěrů diplomové práce [online]. Masarykova univerzita v Brně – Pedagogická fakulta, Katedra hudební výchovy, 2004 [cit. 20. 5. 2011]. Dostupné na WWW:<<http://www.ped.muni.cz/wmus/souteze/veda/janacek/html/pintzkerova/Pintzkerova.html>>.

2) průpravná fáze

„Podstatnou složkou přípravy na samotný poslech je soubor cvičení aktivizujících žákovo myšlení“.⁶³ Průpravná fáze slouží jako příprava k vlastnímu poslechu hudební ukázky. Žáci se během ní aktivně seznamují s dominantními vyjadřovacími prvky díla, které během vlastního poslechu mají stát ve středu jejich pozornosti. V průpravných cvičeních se žáci nemusejí zaměřit pouze na reprodukci daného vzoru. Učitel je může vést k improvizaci a zadávat žákům tvořivé úkoly. Průpravnou fázi lze pojmut také jako celou přípravnou hodinu na poslech. Poznatky a zkušenosti, které žáci v této hodině získají, pak uplatní v dalších vyučovacích hodinách.⁶⁴ Při přípravě na poslech by měl být kladen důraz na to, aby všechny aktivity a tvořivé činnosti úzce souvisely s následným poslechem. Učitel by měl volit takové úkoly, které odpovídají dosavadním zkušenostem a znalostem žáků.

3) fáze vlastního poslechu skladby

První poslech skladby je pro žáky orientační. Seznamují se při něm se skladbou, vzniká první nerozčleněný dojem z hudebního díla jako celku.

Orientační fáze přechází do další fáze, kterou lze charakterizovat jako vyčleňování kvalit z celkového prostoru skladby. Žáci na základě svých předchozích zkušeností, které získali v průpravné fázi, řeší učitelem nabízené problémové situace. Hledají dominující hudebně výrazové prvky a rozpoznávají kompoziční principy (hudební formu) díla. Učitel může zdůraznit kvality díla přehráním a pomoci je tak žákům v poslouchané skladbě snáze rozeznat. Vyčleňování kvalit z celkového prostoru skladby významně působí na vznik hudebních představ žáka.

---

⁶³ HERDEN, J. Práce s novou učebnicí poslechu hudby na 1. stupni ZŠ My pozor dáme a posloucháme, Scientia, Praha 1994. In DRÁBEK, V. *Kreativita a integrativní hudební pedagogika v evropské hudební výchově. Mezinárodní hudebně pedagogická konference, Praha, 20. – 21. 4. 1994.* Praha : Společnost pro hudební výchovu ČHS, 1994, s. 125.

⁶⁴ srovnej: PINTZKEROVÁ, S. *Claude Debussy – Moře (Ukázka práce s poslechovou skladbou)* – referát, vycházející ze závěrů diplomové práce [online]. Masarykova univerzita v Brně – Pedagogická fakulta, Katedra hudební výchovy, 2004 [cit. 20. 5. 2011]. Dostupné na WWW:<<http://www.ped.muni.cz/wmus/souteze/veda/janacek/html/pintzkerova/Pintzkerova.html>>.

Při dalším souvislém poslechu hudebního díla by žák měl být schopen nejen znovu vyčlenit již známé kvality, ale měl by je umět i zpětně spojit, najít souvislosti v jejich prostorovém uspořádání a chápat jejich vliv na celkovou náladu skladby.

4) závěrečná fáze

Po skončení poslechu je třeba s žáky zopakovat nové poznatky, které získali, a upevnit tak jejich představy o výsledném obrazu hudebního díla jako celku. Získané zkušenosti mohou žáci využít při opakovaném poslechu skladby v dalších hodinách nebo při poslechu jiných obdobně organizovaných hudebních děl. Poslech jedné skladby tak může vytvořit odrazový můstek pro poslech jiné skladby, skladby s analogickou problémovou situací, která žákům dovoluje samostatně aplikovat získané poznatky a použít podobné nebo shodné řešení při vyčleňování hudebních kvalit.

3.1.2 Integrativní přístup k výuce hudební výchovy

V současné době se ve výuce hudební výchovy zdůrazňují dva základní principy, a to integrace a tvořivost. Cílem učitelů by měl být komplexní přístup jak k učivu, tak k žákům. Jde o to propojit souvislosti a poznatky z různých oblastí mezi sebou. Tvořivost a integrace v receptivní hudební výchově) Vokální, instrumentální, hudebně pohybové a poslechové činnosti v hudební výchově je nutno chápat jako vzájemně propojené a související. Důraz je kladen na to, aby žáci při výuce hudební výchovy propojovali zpěv, poslech, hru na hudební nástroje a hudebně pohybové činnosti s poznatky z hudební nauky,⁶⁵ aby si uvědomovali souvislosti a mohli jich aktivně využívat v rámci tvořivých činností.

Integraci v hudební výchově nelze chápat pouze jako propojení mezi jednotlivými hudebními činnostmi. Dochází též k propojení hudební výchovy s ostatními druhy umění, k tzv. polyestetické integraci. Jejím cílem je snaha vytvořit vztah žáků k umění na základě zážitku. Žáci dávají své pocity z hudby najevo například tím, že hudbu kreslí, vyjadřují ji pohybem, hereckým výstupem. To jim umožňuje si hudbu zakusit, prožít a následně se ji

---

⁶⁵ srovnej: DRÁBEK, V. *Tvořivost a integrace v receptivní hudební výchově*. Praha : Pedagogická fakulta Univerzity Karlovy v Praze, 1998.

pokusit ztvárnit a vyložit. Interdisciplinární integrace pak integruje umění a estetické jevy s širokou oblastí věd přírodních a společenských.⁶⁶

Všechny tyto typy integrace (integrace v rámci hudební výchovy, polyestetická integrace a interdisciplinární integrace) přicházejí v úvahu v receptivní hudební výchově. Nedotýkají se pouze poslechových činností, ale přesahují i do činností vokálních, instrumentálních a hudebně pohybových. „Tvorba hudby, její vyjádření pohybem či obrazem jsou onou novou kvalitou, jež otevírá žáka pro vnímání specifiky hudby, pro zvláštnosti hudebního tvaru“.⁶⁷ Proto, aby žák mohl hudbě správně porozumět, jsou při poslechu důležité tři fáze: estetický dojem z díla (jak dílo působí, jaký má z něho žák dojem), strukturní analýza díla (jak je dílo vytvořeno, z čeho se skládá) a sémantická analýza díla (co dílo sděluje, jaký má význam). Ke správnému porozumění hudbě a k obohacení poslechových činností otevírá cestu spojení hudební výchovy s dalšími předměty. Integrativním přístupem k výuce hudební výchovy lze přinést nejen nové spektrum souvislostí, poznatků a zážitků z uměleckého díla, ale také napomoci širší orientaci žáků ve světě umění vůbec.⁶⁸

3.1.3 Mezipředmětové vztahy

Jedním z problémů současného vzdělávacího systému je izolovanost poznatků, které žáci získávají v jednotlivých vyučovacích předmětech. Proto je důležité hledat a cíleně vytvářet mezipředmětové vazby a souvislosti.⁶⁹ Hudební výchova dle Rámcového vzdělávacího programu patří do oblasti Umění a kultura. Především na druhém stupni základní školy je možno na tuto oblast nazírat jako na umění a kulturu v širším společenském a historickém kontextu. Posilovat mezipředmětové vztahy a přesahovat tak

---

⁶⁶ srovnej: DRÁBEK, V. Poslech hudby a integrace. In DRÁBEK, V. *Poslech hudby. Sborník příspěvků z konference konané ve dnech 27. a 28. dubna 1998 na Pedagogické fakultě UK v Praze*. Praha : Pedagogická fakulta UK v Praze, 1998.

⁶⁷ DRÁBEK, V. Poslech hudby a integrace. In DRÁBEK, V. *Poslech hudby. Sborník příspěvků z konference konané ve dnech 27. a 28. dubna 1998 na Pedagogické fakultě UK v Praze*. Praha : Pedagogická fakulta UK v Praze, 1998, s. 26.

⁶⁸ srovnej: DRÁBEK, V. Poslech hudby a integrace. In DRÁBEK, V. *Poslech hudby. Sborník příspěvků z konference konané ve dnech 27. a 28. dubna 1998 na Pedagogické fakultě UK v Praze*. Praha : Pedagogická fakulta UK v Praze, 1998.

⁶⁹ srovnej: BĚLOHLÁVKOVÁ, P. Netradiční možnosti integrace aneb voda jako jedna z cest k soudobé hudbě. In BĚLOHLÁVKOVÁ, P., PECHÁČEK, S. *Kontexty hudební pedagogiky II. Sborník příspěvků z konference konané 28. – 29. března 2007 v Brandýse nad Labem – Staré Boleslavi*. Praha : Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta, 2007.

rámec jednotlivých oborů přispívá k žakovu hlubšímu porozumění uměleckému dílu. Vede ke komplexnosti hudebního rozvoje žáka, k lepšímu pochopení souvislostí a vazeb mezi jednotlivými předměty a k obohacování výuky.⁷⁰

Propojení mezi hudební výchovou a ostatními předměty na druhém stupni základní školy lze nalézat například zde:

Hudební výchova a český jazyk

Slovní zásoba a vyjadřovací schopnosti jsou důležité proto, aby žák uměl popisovat hudbu slovy. Pro žáka je často obtížné vyjádřit své myšlenky a pocity, svůj prožitek z poslouchané skladby a popsat, co ho na skladbě zaujalo, o čem skladba podle něj byla. Učitelé hudební výchovy by tedy měli žáky postupně naučit, jakými způsoby se o poslechu lze vyjadřovat a nabídnout jim způsoby, jak své názory na poslouchanou hudbu vhodně zformulovat. Jako vhodná se jeví například metoda sémantického diferenciálu, kdy se žákům nabídnou dvojice protikladných adjektiv (například skladba je: smutná - veselá, živá – vleklá, barevná – bledá). Mezi adjektivy je stupnice, nejčastěji od jedné do pěti. Žák se při poslechu musí rozhodnout, které adjektivum vystihuje skladbu přesněji a ve stupnici zvolit číslo bližší k tomuto adjektivu. Metoda tak umožňuje zaznamenat i drobnější rozdíly, které žák v poslouchané skladbě vnímá.

Hudební výchova a literatura

Literární díla byla často inspirací pro vznik díla hudebního (například Claude Debussy a jeho Preludium k Faunovu odpoledni je zhudebněním veršů básníka Stephana Mallarmé). V hudební výchově může učitel využít báseň a hudební dílo, srovnávat s žáky poezii a hudbu, hledat paralely. Ale nejen hudba instrumentální a inspirace literárními texty přináší do výuky hudební výchovy tvořivé náměty pro práci. Hudba vokální (píseň, opera, aj.) a text, na který se zpívá je vlastně přímým propojením mezi hudbou a literaturou. Žáci mohou v hodinách hudební výchovy například rozebírat texty písní,

---

⁷⁰ srovnej: ZUBÍČKOVÁ, P. Rámcový vzdělávací program v hudební výchově na 2. stupni základních škol. In BĚLOHLÁVKOVÁ, P., PECHÁČEK, S. *Kontexty hudební pedagogiky II. Sborník příspěvků z konference konané 28. – 29. března 2007 v Brandýse nad Labem – Staré Boleslaví*. Praha : Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta, 2007.

přemýšlet společně o jejich významu a o tom, proč autor textu volil daná slova a jak se podle žáků hodí k melodii skladby. Další možností je například zkusit k dané melodii vymyslet vlastní text nebo obráceně, zkusit text zhudebnit.

Hudební výchova a cizí jazyk

Při výuce cizích jazyků se často využívá poslechu písní v cizím jazyce. Žáci nejčastěji doplňují slova písně do připravených mezer v textu. Učí se tak nové slovní zásobě a porozumění cizímu jazyku v proudu znějících slov písně. Dále mohou s textem pracovat, překládat ho, diskutovat o jeho možných významech a záměru autora vyjádřit textem svůj postoj, názor, pocity. Žáci se ale s cizojazyčnými texty písní nesetkávají pouze při výuce cizích jazyků. Učebnice hudební výchovy nabízejí řadu písní v cizích jazycích. Pokud se ve výuce s písní, která má cizojazyčný text, pracuje, měli by se žáci, pokud si píseň nezvládnou přeložit sami, dozvědět od učitele, co vlastně zpívají, a co text znamená. Další aktivitou, kterou si žáci mohou vyzkoušet, je například překlad textů lidových písní z českého jazyka do jazyka cizího a to tak, aby se píseň následně dala zazpívat.

Hudební výchova a matematika

Souvislost hudební výchovy s matematikou má v hudbě také své opodstatnění. Pro žáky je při čtení notového zápisu, při zpěvu, při hraní na hudební nástroje i při poslechu hudebních děl důležité, aby uměli počítat na doby, aby si byli schopni spočítat délku not a pochopit tak uspořádání not v jednotlivých taktech, aby se orientovali ve vzdálenosti mezi notami na notové osnově a poznali intervaly, aby pochopili základy harmonie a byli tak schopni porozumět logické výstavbě hudebního díla. Hudba 20. a 21. století má s matematikou také mnoho společného. Žáci se o tom mohou přesvědčit například poslechem ukázek seriální hudby nebo hudby minimalistů.

Hudební výchova a informační a komunikační technologie

Pokud má učitel ve škole k dispozici počítač a projektor nebo interaktivní tabuli, nabízí se celá řada možností využití. Učitel může žákům při hodinách hudební výchovy

promítat například prezentace z dějin hudby včetně fotografií hudebních skladatelů a notových záznamů. Do prezentací může jednoduše přidat zvukové stopy a žákům tak pohotově přehrát hudební ukázkou vztahující se k výkladu. Interaktivní tabule se dá využívat také při výuce hudební nauky, nauky o hudebních nástrojích nebo jako pomůcka při poslechu, kdy se na tabuli promítne notový zápis a žáci ho souběžně s poslechem skladby sledují. Žáci se také v rámci hodin hudební výchovy mohou seznámit s prací v notačních programech.

Hudební výchova a člověk a jeho svět

V hudební výchově je možné s žáky diskutovat o tom, jakou hudbu rádi poslouchají, jakou hraje hudba úlohu v jejich životě, jestli a proč je pro ně hudba důležitá. Hudba nás dnes obklopuje téměř na každém kroku. Žáci si mohou při diskusi lépe uvědomit, kde všude dnes hudba zní (rozhlas, televize, obchody, restaurace, kanceláře), jaký je účel hudby (hudba jako kulisa při práci, hudba jako reklama pro upoutání pozornosti a získání nových zákazníků) a s jakým druhem hudby se v každodenním životě nejčastěji setkávají. Aby si žáci své poznatky a názory mohli ověřit v praxi, mohou realizovat průzkum, například dotazník nebo anketu, mezi lidmi ve městě nebo mezi spolužáky z ostatních tříd.

Hudební výchova a dějepis

Dějiny hudby by měly být žákům představovány v souvislostech s historickými obdobími. Je to důležité proto, aby si žáci uměli představit dobu, ve které hudební skladatel žil a tvořil a také, aby lépe pochopili souvislosti vzniku díla na pozadí dějinných událostí doby autorova života. To pomůže žákům snáze pochopit význam díla, jeho strukturu a to, co autor chtěl dílem sdělit a vyjádřit. Nebo zcela opačně – pokud žáci mají potřebné poznatky z dějin hudby a hudebních forem, může jim to pomoci v zařazení díla do příslušného historického období.

Hudební výchova a člověk a společnost

V rámci propojení mezi hudební výchovou a společenskými vědami se dá s žáky diskutovat o společenských funkcích hudby, například o návštěvě koncertů a hudebních

představení, o kulturních akcích, o hudebních interpretech. Zajímavým tématem pro diskusi může být i hudba v proměnách času a současné i minulé hudební druhy a žánry.

Hudební výchova a příroda

Nespočet hudebních skladatelů našlo inspiraci pro svá hudební díla v přírodě (například A. Vivaldi: Čtvero ročních období, B. Martinů: Otvírání studánek, C. Saint – Saëns: Karneval zvířat). Při poslechu v hudební výchově se dají ve skladbách inspirovaných přírodou vysledovat vzájemné souvislosti mezi hudbou a zvuky v přírodě, dá se objevit zvukomalba, užití určitých hudebně výrazových prostředků, jejichž smyslem je dosažení určité nálady, představy, prožitku ze skladby. Dalším zajímavým nápadem, který propojuje hudbu s přírodou, je využití přírodních materiálů ke stavbě hudebních nástrojů. Žáci mohou v rámci hudební výchovy zkusit vyrobit nástroje z přírodních materiálů, které si donesou.

Hudební výchova a zeměpis

Nejen zeměpis dokáže žákům přiblížit různá místa na naší planetě. Například ústředním tématem učebnice hudební výchovy pro 6. ročník vydané nakladatelstvím Jinan je cestování kolem celého světa. Žáci se zde postupně seznamují s kulturami celého světa, dozvídají se něco o historii daných oblastí, o významných hudebních skladatelích a zpívají písničky z různých koutů světa napříč všemi kontinenty (například hudba Asie, Ameriky, hudba různých evropských států). Ale i bez využití pestrých námětů této učebnice se dá do hodin hudební výchovy zařadit například projekt zabývající se etnomuzikologií,⁷¹ aby se žáci zábavnou formou dozvěděli více o hudbě jiných kultur.

---

⁷¹ „**etnomuzikologie** – jedna ze zákl. disciplín hud. vědy. Zkoumá 1. hudbu kmenových společenstev (→ primitivní hudba), 2. → lidovou hudbu, 3. hudbu mimoevr. civilizovaných společenstev, tj. všechny formy kromě evr. umělé hudby“. (SMOLKA, J. a kol. *Malá encyklopedie hudby*. Praha : Supraphon, 1983, s. 175.)

Hudební výchova a výtvarná výchova

Poslech hudby podněcuje fantazii a představivost žáků. Při poslechu hudby se v hlavě žáků mohou promítat různé prožitky, obrazy, vzpomínky a představy. Ty pak mohou žáci přenést na papír. Nejlépe se tak dá znázornit nálada a barevnost hudby. Nástrojové obsazení a barva jednotlivých nástrojů, sytost tónů a zvuku se projeví ve volbě barev a barevných odstínů. Pohyb melodie, harmonie, dynamika a celkové uspořádání skladby působí na posluchačovu představivost tvarovou. Vzniklou kresbu či malbu nelze chápat jako popis hudby. Je spíše odrazem žákova vnitřního prožitku a vnímání poslouchané skladby. Proto je vhodné nechat žáka následně vysvětlit, jak hudbu pochopil a proč ji na papír přenesl zrovna tímto způsobem.

Hudební výchova a dramatická výchova

Popsat pocity a prožitek z poslouchané skladby nemusí žáci pouze verbálně. Mohou využít například pantomimu a vyjádřit tak beze slov obsah poslouchané skladby. Dále mohou se spolužáky secvičit krátké scénky a v podobě hereckých výstupů předvést zbytku třídy, co jim skladba připomíná, jaké asociace v nich poslech dané hudební ukázky vyvolává. V rámci hodin hudební výchovy je možné zdramatizovat i celou poslechovou skladbu (například B. Smetana: Šárka, L. Janáček: Liška Bystrouška). Dramatické činnosti jsou dobře využitelné zvláště v hudbě programní nebo v hudbě, která v sobě nese určitý dramatický náboj.

Hudební výchova a tělesná výchova

Pohybové činnosti jsou jednou ze základních složek hudební výchovy. Tím, že hudbu znázorňujeme pohybem, vizualizujeme její rozměr. Pomáháme tak žákům chápat její jednotlivé složky a průběh hudby v čase. Pohybu se často využívá ke znázornění rytmu či pulsace skladby. Pohybem, jeho rychlostí, ostrostí nebo naopak vláčností se dá v hudbě znázornit cit, emoce. Další možností propojení hudby a pohybu je tanec. Například zařazením historického tance do výuky můžeme žákům zprostředkovat zážitek z hudby staré několik staletí.⁷²

---

⁷² srovnej: REISER, M. *Poslech na základní umělecké škole*. Diplomová práce. Praha : Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta, Katedra hudební výchovy, 2003.

Shrnutí:

Integrativní přístup k výuce hudební výchovy a posilování vazeb mezi jednotlivými předměty může výuku obohatit o množství aktivit a námětů na tvořivé činnosti, přispět k žákovu lepšímu porozumění hudebním dílům a ke komplexnímu rozvoji jeho hudebních i jiných schopností. Dobré je však volit jen ty prostředky, které žákům opravdu mohou pomoci v osvojování si nového učiva a dokážou je přiblížit k hudbě, k její podstatě a ukázat jim hudbu v širších souvislostech v kontextu s poznatky a zkušenostmi, které žáci získali v jiných vyučovacích předmětech.

3.2 Rozdělení poslechových aktivit

Poslech při hodinách hudební výchovy nespočívá pouze v samotném přehrání hudebního díla žákům. Do vyučování lze zařadit rozmanité poslechové aktivity. Aktivity by měly žákům pomoci navázat kontakt s poslouchanou hudbou. Měly by žákům pomoci blíže si hudební dílo „ohmatat“ a proniknout tak hlouběji do jeho struktury, objevit zákonitosti stavby hudebního díla, souvislosti mezi jednotlivými vyčleněnými kvalitami a hudebním dílem jako celkem. Zároveň by měly žákům dát možnost hudbu prožít a svůj prožitek nějakým způsobem vyjádřit (nemusí to být vždy pouze verbálně, nabízí se zde celá řada dalších možností – kresba, pantomima, pohyb aj.). Při přípravě poslechové hodiny by měl učitel vědět nejen to, jakou hudební ukázkou s žáky bude poslouchat, ale měl by si pečlivě promyslet i to, jaké aktivity zvolí, jaký mají zvolené aktivity cíl a v jaké fázi poslechové hodiny je zařadí a proč. Pro usnadnění výběru poslechových aktivit při přípravě na vyučování může učiteli napomoci, když si hudební aktivity rozdělí do několika skupin podle různých kritérií.

1) poslechové aktivity dle zařazení do různých fází poslechové hodiny

a) aktivity před poslechem

Cílem aktivit, které učitel zařadí do vyučování ještě před samotným poslechem je to, aby probudil v žácích zájem o poslechovou skladbu a motivoval je k dalším činnostem a tvořivým úkolům, které během poslechové hodiny budou plnit. Aktivity by zároveň měly žáky připravit na poslech a usnadnit jim navázat kontakt s hudbou, kterou budou

poslouchat a následně pomoci rozpoznat hudebně výrazové prostředky, případně hudební formu skladby. Příkladem aktivity, kterou učitel zařadí před poslechem, může být přehrání a zpěv výrazných motivů v melodii skladby, znázornění výrazných rytmických figur vytleskáváním, hrou na tělo nebo hrou na hudební nástroje. Vhodným prostředkem pro navození atmosféry a motivaci žáků může být například pohádka či příběh, který se váže k poslechové ukázce nebo jejímu autorovi. Žáci mohou také shlédnout obraz nebo jiné výtvarné dílo, které bylo vytvořeno ve stejném období jako hudební ukázka. Poslech jen malé části hudebního díla, například hlavního tématu, může navodit atmosféru pro další práci a probudit v žácích zájem o poslouchanou ukázkou.

b) aktivity během poslechu

Během poslechu je důležité, aby žáci nebyli pouze pasivními účastníky, ale aby se soustředili na nějaký konkrétní problém, který učitel zadá. Například, aby hledali a vyčleňovali dominující prvky díla. Objevovali, jak hudebně výrazové prostředky ovlivňují celkovou náladu díla. Přemýšleli, co hudební dílo posluchači sděluje. Poznávali hudební nástroje, které hrají. Případně srovnávali poslechovou ukázkou s jinou ukázkou, kterou znají už z dřívějších poslechových hodin.

c) aktivity po poslechu

Je důležité, aby učitel měl možnost zkontrolovat, zda žáci během poslechu opravdu pracovali a plnili zadané úkoly. Kontrolu umožní další aktivity, které může učitel zařadit do hodiny po poslechu hudební ukázky. Aktivity mohou souviset s dalšími hudebními činnostmi – s činnostmi vokálními (zpěv hlavní melodie), instrumentálními (přehrání hlavní melodie na hudební nástroje, ztvárnění rytmu pomocí nástrojů Orffova instrumentáře) nebo hudebně pohybovými (znázorňování hudebně výrazových prostředků například pohybem ruky, tancem a pohybovou improvizací při znějící hudební ukázce).

Důležité je také nechat žáky vyjádřit se slovně. Nechat je říci, jak na ně ukázka působila, jestli v nich poslech ukázky vyvolal nějaké představy či vzpomínky, co jim hudba připomínala, zda se jim hudba líbila. Aktivity po poslechu nemusejí souviset pouze s hudebními a verbálními činnostmi. Hudbu a její náladu se žáci mohou pokusit vyjádřit například kresbou, kterou následně mohou okomentovat před učitelem nebo před ostatními

spolužáky a vysvětlit, co nakreslili a proč. Zapojit lze i dramatické činnosti, například vyjádřit náladu z poslouchané ukázky pantomimou nebo sehrát ve dvojicích či skupinkách scénky, které se podle žáků nejlépe k ukázce hodí a nejlépe vystihují její obsah.

2) poslechové aktivity dle zaměření

a) aktivity zaměřené na rozpoznávání hudebně výrazových prostředků

Mezi hudebně výrazové prostředky patří například melodie, rytmus, harmonie, dynamika, tempo, barva aj. Aktivity zaměřené na rozpoznávání hudebně výrazových prostředků by měly žákům pomoci porozumět hudební řeči. Žáci by měli být schopni v hudební ukázce jednotlivé prvky rozpoznat a vyčlenit je z hudebního díla. Měli by chápat, jak tyto prvky utvářejí a ovlivňují skladbu jako celek, a měli by dokázat následně je propojit a vidět, jak spolu souvisejí. Učitel by měl volit pro poslech takovou hudební ukázkou, ve které je jeden výrazný prvek, příznačný pro dané hudební dílo. Žáci ho pak snadněji rozpoznají.

b) aktivity zaměřené na rozpoznávání hudebních forem

Nauka o hudebních formách pomáhá proniknout do struktury hudebního díla a lépe pochopit, jak je dílo uspořádané. Žáci si mohou poslechnout hlavní téma hudební ukázky a dále s ním pracovat. Mohou doplňovat předvěti nebo závěti, improvizovat, snažit se své nápady zaznamenat do not. Nebo mohou sledovat uspořádání hudební ukázky v notovém zápise souběžně s poslechem a zaměřit se na vysledování hudební formy díla. Výhodou je, pokud se žáci již dříve s danou hudební formou teoreticky seznámili.

c) aktivity zaměřené na rozpoznání nástrojového obsazení hudební ukázky

Součástí hudební výchovy je nauka o hudebních nástrojích. Žáci se učí o jednotlivých hudebních nástrojích a jejich rozdělení do nástrojových skupin. Při poslechu se lze s žáky zaměřit na to, aby rozpoznali hudební nástroje, které v ukázce hrají. Příkladem takovéto aktivity může být rozpoznat sólový hudební nástroj, který hraje výraznou melodii a je doprovázený orchestrem.

d) aktivity zaměřené na historické období

Umění je odrazem doby, ve které vzniklo. Tak i hudba, kterou učitel s žáky poslouchá, odráží historické a slohové období, ve kterém byla napsána. Žáci by se měli dozvídat nejen o hudební ukázkce samotné, ale i vnímat ji v kontextu s historickým obdobím, ve kterém ukázka vznikla. Příkladem aktivity zaměřené na historické období může být poslech a následný zpěv ukázek gregoriánského chorálu a práce s grafickými ukázkami tehdejšího způsobu notace. Nebo poslech skladeb impresionistů a hledání souvislostí s malířskými díly, která vznikla ve stejném období.

e) aktivity zaměřené na původ a okolnosti vzniku hudebního díla

Hudební dílo je ovlivněno nejen historickým obdobím, ve kterém vzniklo, ale i autorem samotným a okolnostmi, za kterých jej zkomponoval. Žáci mohou například dostat za úkol najít si informace o životě hudebního skladatele, zjistit, v jaké době žil a co ho inspirovalo k tvorbě. Příkladem hudební ukázky vhodné k takovéto aktivitě může být Symfonie č. 9 e-moll „Novosvětská“ od Antonína Dvořáka, kterou napsal během svého pobytu v Americe.

f) aktivity zaměřené na interpretaci hudebního díla

Každý interpret může jedno a totéž hudební dílo pojmout odlišně. Žákům lze přehrát ukázkou stejného hudebního díla, ale od různých interpretů. Mnoho hudebních děl vážné hudby bylo předěláno a zmodernizováno ve snaze přiblížit vážnou hudbu širšímu okruhu posluchačů. Žáci mohou klasickou a moderní verzi díla srovnávat a rozhodovat se, která verze je jim bližší, která se jim více líbí.

3) poslechové aktivity dle propojení poslechových činností s dalšími činnostmi

a) aktivity hudební

Aktivity hudební spojují poslechové činnosti s činnostmi vokálními, instrumentálními a hudebně pohybovými. Příkladem hudební aktivity může být zpěv hlavní melodie poslouchané ukázky nebo její přehrání na hudební nástroje, vytváření hudebních doprovodů aj.

b) aktivity mimohudební

Aktivity mimohudební spojují poslechové činnosti s dalšími činnostmi, které s hudbou na první pohled zdánlivě nesouvisejí. Poslech hudby lze propojit například s výtvarnými činnostmi, dramatickými činnostmi, literaturou a dalšími oblastmi umění. Žáci mohou například znázorňovat hudbu na papír pomocí pastelek, zdramatizovat a zahrát celý příběh, který hudební dílo obsahuje (například Šárka od Bedřicha Smetany).

Je třeba zdůraznit, že toto rozdělení poslechových aktivit je pouze orientační. Není nijak závazné ani nemusí postihnout celou šíři aktivit, které se s žáky dají při poslechových hodinách realizovat. Dále je potřeba brát zřetel na to, že vše se navzájem prolíná a jednu hudební aktivitu lze zařadit do více kategorií najednou. Smyslem rozdělení hudebních aktivit je tedy pouze usnadnit práci učiteli při výběru vhodných aktivit, které spojí s poslechovou ukázkou v hodině hudební výchovy zaměřené na poslechové činnosti.

4. Výzkum – příprava, realizace a zhodnocení dvanácti vyučovacích hodin se zaměřením na poslech

4.1 Úvod do výzkumné části

V teoretické části diplomové práce se potvrdilo, že učebnice hudební výchovy neposkytují učitelům dostatek námětů pro tvořivou práci s poslechem v hodinách hudební výchovy. Cílem výzkumné části diplomové práce je předložit přípravy na dvanáct vyučovacích hodin, které jsou zaměřené na poslech a tvořivou práci s poslechovými ukázkami. Dále všechny hodiny zrealizovat, odučit je na základní škole s žáky z různých ročníků. Z důvodů poskytnutí zpětné vazby na průběh vyučování je zařazeno hodnocení výuky samotnými žáky, kteří se hodin zúčastnili, hodnocení jinými učiteli, kteří hodiny sledovali z pozice nezávislého pozorovatele a vlastní hodnocení vyučujícího.

4.2 Výběr školy

Rozhodla jsem se realizovat výzkum na Základní škole Červený vrch, celým názvem Základní a mateřská škola Červený vrch, Fakultní škola PedF a MFF UK v Praze, kde druhým rokem vyučuji hudební výchovu a anglický jazyk. Škola se nachází v městské části Praha 6 v ulici Alžírská, uprostřed sídliště Červený vrch.

Škola byla založena roku 1965, v letošním školním roce 2014/2015 škola oslaví 50. výročí od jejího založení. V současnosti školu navštěvuje přes 700 žáků. Na prvním stupni se v jednom ročníku obvykle otevírají tři až čtyři paralelní třídy, na druhém stupni dvě třídy běžné a jedna třída se zaměřením na matematiku a přírodní vědy.

Škola je moderní, nově zrekonstruovaná, má velký venkovní areál s víceúčelovými sportovišti, venkovním bazénem, zahradou a altánem. Žáci mohou venkovní areál využívat i v odpoledních hodinách. Škola je vybavena laboratoří fyziky a chemie, knihovnou, dvěma počítačovými učebnami, tablety a netbooky, v šestnácti třídách je k dispozici

interaktivní tabule.⁷³ Škola má celkem čtyři poschodí. Budova je do tvaru písmene L. Každé poschodí má svoji barvu, chodby školy i třídy jsou vyzdobeny výtvarnými pracemi žáků, což přispívá k zútulnění vnitřních prostor. I přes velký počet žáků se učitelé snaží o osobní přístup a individuální péči o každého žáka. Ve škole vládne příjemná pracovní atmosféra.

4.3 Přípravy na vyučování

Inspiraci k přípravě vyučovacích hodin, ve kterých převažují poslechové činnosti, jsem hledala převážně na seminářích, které jsem navštěvovala v rámci svého studia na pedagogické fakultě i mimo něj ve svém volném čase, dále v odborné literatuře, na internetu i ve svém okolí u kolegů a spolužáků z pedagogické fakulty. Předkládané přípravy jsou výsledkem dlouhodobého sběru a shánění materiálů, námětů a nápadů do hodin hudební výchovy.

Čerpala jsem především z těchto seminářů: Seminář hudební výchovy v Letňanech, který pořádá dvakrát ročně Česká Orffova společnost. Tento seminář probíhá vždy na podzim a na jaře na Základní škole gen. F. Fajtla, Rychnovská 350, Praha 9 – Letňany. Je určen učitelům s praxí i bez ní, studentům pedagogických fakult a konzervatoří, rodičům a přátelům hudební výchovy na mateřských, základních, základních uměleckých školách, terapeutům nebo rehabilitačním pracovníkům. Smyslem semináře je poskytnout možnost prakticky si vyzkoušet různé způsoby práce s konkrétním výukovým materiálem, vhodným k okamžitému i dlouhodobému využívání ve škole.⁷⁴ Tento seminář navštěvuji opakovaně. Seminář je zdrojem zajímavých námětů nejen pro práci s poslechem, ale poskytuje mnoho dalších nápadů v oblasti pěveckých, instrumentálních a pohybových činností, práci s rytmem, notovým i jiným materiálem, netradičními pomůckami. Seminář pokaždé přináší něco nového a jeho hlavní výhodou je, že všechny činnosti si zde účastník semináře vyzkouší sám na sobě, naučí se je, a poté je může snadno dál využívat ve své vlastní výuce.

---

⁷³ srovnej: MATOUŠOVÁ, J. *O škole. Současnost*. [online]. Základní a mateřská škola Červený vrch [cit. 10. 10. 2014]. Dostupné na WWW:< <http://www.zscvrch.cz/node/24>>.

⁷⁴ srovnej: POSPÍŠILOVÁ, L. *Česká Orffova společnost. Akce* [online]. Česká Orffova společnost, 2008 [cit. 10. 10. 2014]. Dostupné na WWW:<<http://www.orff.cz/products/seminar-letnany-podzim-2014/>>.

Seminář Making Music in the Classroom jsem navštěvovala na studijním pobytu Erasmus na St. Patrick's College v Dublinu v Irsku, kde jsem strávila zimní semestr 2008/2009. Vyučující tohoto semináře, M. A. John Buckley, Ph. D., prezentoval mnoho zajímavých nápadů a způsobů, jak lze vyučovat hudební výchovu. Největším přínosem bylo opět to, že si studenti vše vyzkoušeli sami na sobě, mezi spolužáky, prošli si výukou, vše zpracovali do příprav a měli připravené k použití ve škole. Na St. Patrick's College probíhá příprava budoucích učitelů odlišným způsobem, než u nás na Pedagogické fakultě UK. Výuka je v jednom akademickém roce rozdělena do třech trimestrů. V prvním trimestru se žáci kromě odborných předmětů zaměřují na didaktiku svého předmětu. Učí se pracovat s učebnicí, s pomůckami, vypracovávají přípravy na výuku, učitel semináře didaktiky sám přináší velké množství nápadů, co lze do příprav zahrnout, co lze s žáky dělat. Studenti dále sami přináší své nápady, zkouší modelové situace hodin s učebnicí i bez ní na svých spolužácích a tímto způsobem se připravují na nadcházející praxi. Praxe probíhá ve druhém trimestru, kdy studenti vyučují samostatně pod dohledem vedoucího učitele na fakulturních základních školách. V posledním trimestru praxi hodnotí, sdílejí své zkušenosti a pokračují ve studiu didaktiky i dalších odborných předmětů. Kromě zmiňovaného semináře, který mě obohatil o množství zajímavých nápadů do výuky hudební výchovy, jsem absolvovala mnoho dalších neméně zajímavých seminářů a přednášek z hudební výchovy i z anglického jazyka. Zahraniční pobyt Erasmus byl pro mě velkým přínosem a velkou životní zkušeností.

Během magisterského studia na Pedagogické fakultě jsem navštěvovala semináře, jejichž cílem bylo přinést praktické náměty do výuky a připravit se tak na budoucí praxi ve škole. Na většině z nich byla možnost si aktivity vyzkoušet sama na sobě a na ostatních spolužácích, kteří byli v roli žáků. Ukázky aktivit a možnost zapojit se do nich přímo během semináře nám poskytly cenné zkušenosti pro práci s žáky a zajímavé náměty pro výuku hudební výchovy. Mezi tyto semináře patří: Didaktika hudební výchovy I a II s PaedDr. Alenou Tichou, Ph. D. a PaedDr. Lenkou Pospíšilovou, Hudebně pohybová výchova s Mgr. et Mgr. Ludmilou Bajarovou, Didaktika HV pro SŠ s Mgr. Liborem Sládkem, Integrativní projekt a Prezentace projektu s PhDr. Petrou Bělohávkovou, Ph. D. a Práce s pěveckým sborem s Mgr. Janou Veverkovou.

Do diplomové práce jsem se snažila zahrnout takové vyučovací hodiny, které ukazují na širokou škálu možností práce s poslechem. Jsou zde zařazeny činnosti, které probíhají

v různých fázích poslechové hodiny – aktivity zařazené před poslechem, jejichž cílem je probudit v žácích zájem, motivovat je pro další činnosti a připravit žáky na poslech, aktivity probíhající během poslechu, při kterých se žáci soustředí na konkrétní problém, zadaný učitelem a aktivity po poslechu, které umožňují kontrolu plnění zadaných úkolů nebo jsou spojeny s dalšími hudebními činnostmi. Jsou zde zařazeny činnosti hudební i mimohudební. Jsou zde zařazeny aktivity dle různého zaměření – aktivity zaměřené na rozpoznání hudebně výrazových prostředků, aktivity zaměřené na rozpoznání hudebních forem, aktivity zaměřené na rozpoznání nástrojového obsazení hudební ukázky, aktivity zaměřené na historické období a aktivity zaměřené na původ a okolnosti vzniku hudebního díla.

4.4 Příprava výzkumu

Samotné realizaci výzkumu předcházela pečlivá příprava. V první řadě bylo nutné získat souhlas vedení školy k uskutečnění výzkumu. Dále bylo potřeba informovat třídní učitele vybraných tříd, seznámit všechny zúčastněné žáky se smyslem a s cíli tohoto výzkumu, s jeho průběhem, všemi okolnostmi, které se týkají natáčení a zodpovědět vzniklé dotazy. V neposlední řadě bylo nutné informovat rodiče žáků o výzkumu a pořizování videozáznamu a fotografií v hodinách hudební výchovy. Všichni žáci školy mají podepsaný generální souhlas k natáčení a fotografování, přesto bylo vhodné rodičům sdělit, že výzkum probíhá. Žáci si do žákovské knížky nalepili sdělení pro rodiče. Rodiče všech žáků s použitím videozáznamu a fotografií pro účely diplomové práce souhlasili.

Vážení rodiče,
třída, kterou navštěvuje váš syn/vaše dcera, se zúčastní ve dnech 4. – 10. 11. 2014 výuky hudební výchovy, při které bude pořízen videozáznam a fotografie z průběhu vyučovací hodiny. Část tohoto videozáznamu a některé fotografie budou použity jako příloha k mé diplomové práci na Pedagogické fakultě Univerzity Karlovy. Smyslem pořizování videozáznamu je zdokumentovat práci žáků při tvořivých činnostech v hodině hudební výchovy. Prosím o stvrzení vaším podpisem, že souhlasíte s použitím videozáznamu a fotografií pro výše uvedený účel.

podpis:.....

Bc. Markéta Tetourová, učitelka HV

Pro realizaci výzkumu bylo nutné zajistit technické zázemí: digitální kameru, stativ, tablet, fotoaparát, velkokapacitní úložiště dat pro uložení velkého objemu pořízených videozáznamů a fotografií. Veškerou techniku bylo nutné zapůjčit, naučit se ji spolehlivě ovládat, vyzkoušet si její rozmístění ve všech učebnách, kde výzkum proběhne a vyzkoušet si i s žáky natáčení hodiny nanečisto a ověřit tak, že vše funguje. Pro zajištění plynulého průběhu vyučování bylo potřeba vyzkoušet, zda funguje prezentace určená pro interaktivní tabuli a zda je možné spustit všechny poslechové ukázky z CD i z počítače. Dále bylo nutné zajistit počítačové programy vhodné k formátování a střihu videozáznamu pro jeho pozdější zpracování.

Po vypracování příprav na vyučovací hodiny bylo třeba vybrat si třídy, ve kterých bude výzkum realizován. Tato část byla organizačně náročná. V letošním školním roce vyučuji hudební výchovu ve třetích, čtvrtých, pátých a osmých třídách. Protože jsem letošní páté a osmé ročníky učila hudební výchovu i anglický jazyk už v minulém školním roce a tyto žáky znám, chtěla jsem výzkum realizovat právě s nimi. Některé vyučovací hodiny byly svou náplní již předem určeny pro mladší žáky, proto jsem si vybrala žáky jedné třídy ze třetího ročníku a dvě třídy ze čtvrtého ročníku. Původně jsem do výzkumu chtěla zapojit i žáky šestých a sedmých tříd, ale nebylo to možné kvůli mému rozvrhu. V době, kdy mají tito žáci hudební výchovu, vyučuji angličtinu v jiných třídách. Vedení školy mi nepovolilo, abych prováděla výzkum v době, kdy by se za mě muselo suplovat. Dále bylo třeba vyřešit, kdy by bylo možné učit dvě hodiny hudební výchovy za sebou. Bylo mi povoleno zrealizovat dvě hodiny hudební výchovy výměnou za výtvarnou výchovu a další dvě hodiny v rámci suplování, kdy vyučující této třídy chyběl. Všechny hodiny jsem rozplánovala po dnech a časově po jednotlivých vyučovacích hodinách, uvědomila jsem vedení školy a třídní učitele vybraných tříd i žáky, aby věděli, co a kdy proběhne. Posledním důležitým krokem bylo srovnat vše s týdenním plánem akcí školy, aby některá z vybraných tříd nebyla na školní akci mimo školu. Výzkum pak probíhal dle následujícího harmonogramu:

DIPLOMOVÁ PRÁCE – MARKÉTA TETOUROVÁ – NATÁČENÍ HODIN HV – ROZPIS PRO UČITELE, KTERÍ BUDOU HODNOTIT VÝUKU

ÚT 4. 11.

1. hod. (8:00 – 8:45) **5. C 201**KATEŘINA TAICHMANOVÁ (POHOTOVOST)

2. hod. (8:55 – 9:40) **5. C 201**KATEŘINA TAICHMANOVÁ (POHOTOVOST)

ST 5. 11.

1. hod. (8:00 – 8:45) **5. A 101**KAROLÍNA ČURDOVÁ (místo TV)

4. hod. (10:55 – 11:40) **5. B 101**IVANA HRUŠKOVÁ (VOLNÁ HODINA)

ČT 6. 11.

1. hod. (8:00 – 8:45) **4. třída 101**MONIKA KABÁTOVÁ (místo M)

2. hod. (8:55 – 9:40) **5. A 101**BLANKA JAROŠÍKOVÁ (VOLNÁ HODINA)

PÁ 7. 11.

3. hod. (10:25 – 11:10) **3. C 101**GÁBINA KŘEŠŤANOVÁ (VOLNÁ HODINA)

4. hod. (11:20 – 12:05) **4. B 101**HELENA KOPECKÁ (VOLNÁ HODINA)

5. hod. (12:15 – 13:00) **5. C 101**LUDEK DOLEJŠ (POHOTOVOST)

6. hod. (13:10 – 13:55) **4. třída 101**MONIKA KABÁTOVÁ (VOLNÁ HODINA)

PO 10. 11.

6. hod. (12:45 – 13:30) **8. C 213**ALENA ZIEBIKEROVÁ (místo VV)

7. hod. (13:40 – 14:25) **8. C 213**ALENA ZIEBIKEROVÁ (místo VV)

Z harmonogramu je patrné, že na každou hodinu bylo nutné zajistit dalšího vyučujícího, aby zde byl v roli nezávislého pozorovatele, vyplnil hodnotící dotazník a pořídil fotografie z průběhu vyučování. Toto byl jeden z nejtěžších úkolů, protože zdaleka ne všichni kolegové byli ochotni přijít. Nakonec se ale dalšího vyučujícího podařilo zajistit téměř u všech hodin. Výjimkou byla pouze páteční hodina se třídou 5. C, kdy musel vyučující v rámci své pohotovosti jít suplovat do jiné třídy, na natáčení proto nemohl přijít. Jednalo se ale o hodinu, která se vztahovala k jiným dvěma již odučeným hodinám a jejímž cílem bylo pouze zhodnotit předchozí práci. Hodina tedy nepřinesla nic nového, nebylo ji třeba hodnotit, fotografický záznam jsem pořídila sama.

Posledním úkolem před samotnou realizací výzkumu bylo zajistit všechny potřebné materiály a pomůcky, nakopírovat obrázky a pracovní listy, notový materiál k písni, vyrobit kartičky, dopravit vše do školy, požádat žáky o to, aby si pomůcky na natáčení přinesli. Poslední den před natáčením bylo ještě potřeba připravit učebny, především pracovnu hudební výchovy 101, ve které proběhla většina výzkumu. Bylo důležité nezapomenout na žádnou z pomůcek a CD s hudebními ukázkami, aby bylo ve třídě vše k dispozici, připravit tabuli, dále také zajistit pro každého učitele vytištěný hodnotící dotazník a fotoaparát, pomůcky na hodnocení hodin pro žáky, a naposledy ověřit, že funguje veškerá technika. Tímto byl výzkum připraven k realizaci.

4.5 Realizace výzkumu

Realizace výzkumu proběhla bez větších problémů . Očekávala jsem především problémy s technikou –kamerou , tabletem, počítačem, přehráváním CD a hudebních ukázek, interaktivní tabulí. Všechna technika ale pracovala spolehlivě a bez jakýchkoliv potíží. Všechny hodiny proběhly v plánovaném čase. Všichni žáci vybraných tříd dorazili na natáčení, většina včas, dvě třídy se zpožděním. Všichni kolegové učitelé, kteří se měli přijít podívat na výuku a vyplnit hodnotící dotazník, dorazili do hodin, s výjimkou jednoho kolegy, který musel jít suplovat. Všichni učitelé, s výjimkou jedné kolegyně, pořídili fotografický záznam z průběhu vyučování. Podařilo se zajistit potřebné vybavení, výměnu tříd a hodin, všechny pomůcky, takže hodiny mohly proběhnout podle plánu. Většina hodin proběhla podle příprav, žáci stihli projít všechnu látku, zvládli všechny aktivity i hodnocení hodiny. Některé hodiny, vzhledem k pozdnímu příchodu žáků nebo jejich neukázněnému chování, neproběhly ideálně, tedy nestihlo se vše dle příprav a předpokládaného časového plánu a všechny činnosti nebyly uskutečněny. Cíle hodin byly přesto z velké části naplněny. Do výuky a činností se zapojila většina žáků. Oceňuji jejich snahu o to splnit zadanou práci co nejlépe, spolupracovat s ostatními ve třídě a v neposlední řadě snahu o dobré chování.

4.6 Hodnocení

Pro lepší zpětnou vazbu na odučené hodiny jsem zařadila hodnocení a to na několika úrovních. Každou hodinu nebo blok hodin hodnotil jeden nezávislý pozorovatel, kolega učitel. Měl k dispozici předem připravený hodnotící dotazník, který měl za úkol vyplnit. Dotazník hodnotí jak přípravu na vyučování, kterou měl kolega k dispozici, tak strukturu, organizaci a průběh celé hodiny, zvolené učební strategie a metody, cíle hodiny a míru jejich naplnění, zadávání instrukcí, vzájemnou komunikaci mezi učitelem a žáky, zapojení žáků do výuky, míru zařazení poslechových, pěveckých, instrumentálních a hudebně-pohybových činností a využití učebních pomůcek. Hodnotitel měl k dispozici bodovou škálu od nuly do pěti. Zakroužkování nuly značí nezařazení aktivity, nepoužití daných pomůcek nebo nulovou míru dané činnosti či hodnoceného parametru.

Zakroužkování čísla pět naopak značí nejvyšší míru daného parametru, nejvíce převládající činnost, největší zapojení žáků. Hodnotící dotazník poskytl rovněž prostor pro další komentář hodnotitele. Všichni kolegové zakroužkovali dané parametry hodnocení. Někteří kolegové se komentáře zdrželi, někteří uvedli pouze krátký komentář, jiní poskytli širokou zpětnou vazbu na vyučování a to nejen písemnou formou, ale i ústně. Od některých kolegů se mi dostalo mnoha cenných rad do výuky, zpětné vazby na průběh vyučování, na způsob práce s žáky, zadávání instrukcí, na metody, které využívám při zklidnění žáků, řešení kázeňských problémů. Tato zpětná vazba mi velmi pomáhá v analýze průběhu vyučování, v uvědomování si všeho, co se v hodině odehrává a vede mě k zamyšlení nad tím, co lze zlepšit. Pomáhá mi posouvat se dál, učit se, jak co nejlépe učit.

Po každé hodině byl dán prostor žákům, aby hodinu sami zhodnotili. Protože na hodnocení nezbývalo mnoho času, záměrně jsem volila takové způsoby hodnocení, které jsou rychlé a zároveň efektivní. Žáci hodnotili hodiny pohybem, postojem těla a výrazem ve tváři, intenzitou zvuku, grafickým znázorněním i slovně. Hodnocení je zaznamenáno na videozáznamu a na fotografiích. Většina žáků hodiny hodnotila kladně.

Poslední úroveň hodnocení spočívala v mém vlastním zhodnocení výuky. Ještě před skončením hodiny jsem vždy krátce ústně zhodnotila práci a chování žáků, abych žákům poskytla okamžitou zpětnou vazbu. Toto hodnocení je zaznamenáno na videozáznamu. Dále jsem pak hodnotila slovně organizaci a průběh hodiny, práci a chování žáků. K tomuto mi velmi pomohlo zpětně shlédnout videozáznamy z hodin.

Všechna hodnocení jsou zařazena za přípravami na danou vyučovací hodinu.

4.7 Trabantem kolem světa

<u>Třída:</u> 5. A
<u>Počet žáků:</u> 25
<u>Číslo hodiny:</u> 1
<u>Datum, čas:</u> ST 5. 11. 2014, 8:00 – 8:45 (1. vyučovací hodina)
<u>Učebna:</u> 101 (pracovna hudební výchovy)
<u>Téma:</u> cestování trabantem kolem světa

<p>Cíle: žáci umí spojit slabiky slov s rytmem a vytleskat je, naučí se zpívat píseň <i>Žiguli</i>, pochodují do rytmu, rozpoznají konkrétní rytmus v poslechové ukázce, spojí naučený pohyb s poslechovou ukázkou a na základě toho rozpoznají hudební formu díla a porozumí jeho výstavbě, rozlišují jednotlivé části skladby</p>
<p>Zařazení poslechových aktivit: aktivity před, během i po poslechu, aktivity zaměřené na rozpoznání hudební formy, aktivity hudební i mimohudební</p>
<p>Mezipředmětové vztahy: Zeměpis</p>
<p>Hudební činnosti: hudebně-pohybové činnosti, poslechové činnosti, rozvoj rytmického cítění</p>
<p>Hudební ukázky: <i>Aram Chačaturjan: Šavlový tanec</i></p>
<p>Materiály, pomůcky: noty k písni <i>Žiguli</i> (dětská lidová), papírový talířek kulatý (dle počtu žáků)</p>

4.7.1 Příprava na vyučování

1) RYTMUS:

- hra na ozvěnu
- téma hodiny – cestování trabantem kolem světa
- *Co důležitého by sis vzal na takovou cestu s sebou?*
- zrytmizovat slovo, vyjádřit tleskáním, hrou na tělo
- ostatní zopakují
- *A máme sbaleno!*

2) HRA NA SOCHY:

- učitel hraje na klavír melodii písně *Žiguli*
- žáci pochodují po třídě do rytmu
- když se hudba zastaví, vytvoří sochu
- téma sochy – co může dělat řidič v autě za jízdy kromě řízení

3) PÍSEŇ ŽIGULI:

- sochy zůstanou stát na místě, kde jsou
- řekneme si slova k písni, zazpíváme si ji
- zpíváme a pochodujeme do rytmu

*Šinu si to v bleděmodrým trabantu, žvejkačku mam přilepenou na pantu,
jaká by to asi byla paráda, kdyby se mi přilepila na záda.*

4) KAM POJEDEME?

A) práce s rytmem:

- hrajeme dlaněmi o lavice / o druhou židličku / o zem
- rytmy na slova, 4/4 takt: 1. rum (čtvrt'ové noty), 2. Čí - na (osminové noty), 3. Ev - ro - pa, Af - ri - ka (trioly), 4. A - me - ri - ky (šestnáctinové noty)
- vše postupně vyzkoušíme
- pak propojíme rytmy: Ev - ro - pa, Af - ri - ka + Čí - na
- zrychlíme tempo

B) poslech: Aram Chačaturjan, Šavlový tanec:

- zavřít oči
- žáci si poslechnou ukázkou z *Šavlového tance*
- jejich úkolem je najít v ní rytmus Ev - ro - pa, Af - ri - ka + Čí - na a když ho uslyší, zvednou ruku
- zpětně kontrola rytmů – zopakujeme, jak že to bylo (Ev - ro - pa, Af - ri - ka + Čí - na)

4) A ŽE TO BYLA JÍZDA...

- na hudbu *Šavlového tance* řídíme trabant
- rozdat všem papírové talíře (volanty)
- sedíme u toho na židli, před sebou potřebujeme místo
- nejdříve nácvik bez hudby
- pak celé s hudbou a říkáme si u toho říkanku

A

Es tatata, ta tatata, ta tatata, ta tatata

to to jede, to to jede, to to jede, to to jede

levá, pravá, přední, zadní es

hm hm áá hm hm 4x

B

mezihra: co všechno můžete jako řidič dělat za jízdy v autě kromě řízení

POZOR! JELEN! Zatroubíme 4x táda táda táda táda

jedeme dál, neklidná cesta, chvěje se nám volant

A

Es tatata, ta tatata... 1x

Es tatata + vsuvka 2x rytmus: Ev - ro - pa, Af - ri - ka + Či - na

Es tatata, ta tatata... 2x

CODA

hm hm áá, hm hm áá, hm hm áá, hm hm áá

jízda z kopce – zakloníme se

zatažení ruční brzdy

5) ZÁVĚR – DOJELI JSME:

- rekapitulace úkonů během řízení – pomůže nám rozlišit jednotlivé části skladby

*Jaké části skladba má? Kolik dílů? Co se opakuje? Kdy a kolikrát znovu stejné díly?*⁷⁵

4.7.2 Realizace vyučování hodiny

Realizaci této vyučovací hodiny lze shlédnout na přiloženém DVD, kapitola Trabantem kolem světa. Fotografie, pořízené v průběhu vyučovací hodiny, si lze prohlédnout v Příloze 1.

4.7.3 Hodnocení žáků

Zvedni volant podle toho, jak se ti dnešní hodina líbila:

- a) u země – vůbec nelíbila
- b) u pasu – spíše nelíbila
- c) u brady – líbila
- d) nad hlavou – velmi líbila

---

⁷⁵ inspirace seminářem České Orffovy společnosti *Od Apríla k jaru v muzikantském varu*, který proběhl 13. – 15. 4. 2012 v prostorách Základní školy gen. F. Fajtla, Rychnovská 350, Praha 9 – Letňany, vyučující: Mgr. Jitka Rutrllová a seminářem *Hudebně pohybová výchova*, vyučovaným na Pedagogické fakultě UK, zimní semestr 2012/2013, vyučující: Mgr. et Mgr. Ludmila Bajerová.

4.7.4 Hodnocení nezávislého pozorovatele

HODNOCENÍ VYUKY

Datum: 5.11. 2014

Čas: 8.00 - 9.45

Třída: 5. A

Příprava na vyučovací hodinu	0	1	2	3	4	5
Struktura vyučovací hodiny	0	1	2	3	4	5
Cíle vyučovací hodiny a jejich naplnění	0	1	2	3	4	5
Efektivní učební strategie a metody	0	1	2	3	4	5
Rozmanitost učebních strategií a metod	0	1	2	3	4	5
Organizace ve třídě	0	1	2	3	4	5
Zadávání instrukcí k aktivitám	0	1	2	3	4	5
Komunikace mezi učitelem a žáky	0	1	2	3	4	5
Míra zapojení žáků do aktivit	0	1	2	3	4	5
Zařazení poslechových činností	0	1	2	3	4	5
Zařazení pěveckých činností	0	1	2	3	4	5
Zařazení instrumentálních činností	0	1	2	3	4	5
Zařazení hudebně-pohybových činností	0	1	2	3	4	5
Rozvoj rytmického cítění	0	1	2	3	4	5
Využití učebních pomůcek: hudební nástroje	0	1	2	3	4	5
Využití učebních pomůcek: CD přehrávač	0	1	2	3	4	5
Využití učebních pomůcek: interaktivní tabule	0	1	2	3	4	5
Využití učebních pomůcek: jiné <del> </del> PAPIROVÝ VOLANT	0	1	2	3	4	5

Komentář:

VYUČOVACÍ HODINA BYLA ZTVÁ A ŽÁKY BOVILA

Hodnocení provedl: KAROLINA ČURDOVÁ

Podpis:

4.7.5 Vlastní hodnocení

Žáci třídy 5. A mají k hudební výchově kladný vztah, rádi se učí novým věcem, jsou otevření a spolupracují. V této třídě jsem vyučovala již v minulém školním roce, s žáky se dobře známe. Jedná se o klidnou třídu, kde i v jiných hodinách vládne příjemná pracovní atmosféra. Při natáčení třída spolupracovala, žáci se snažili podat co nejlepší výkon.

Zpočátku hodiny byla znát mírná nervozita z kamery a přítomnosti dalšího vyučujícího. Ta ale pominula hned s úvodní aktivitou. Žáci pozapomněli na natáčení a více se soustředili na zadané úkoly. Zrytmizovat a předvést věc, kterou si sbalí na cestu, zvládli žáci dobře. I v jiných hodinách se často věnujeme podobným aktivitám, zaměřeným na rozvoj rytmického cítění. U hry na sochy a pochodování do rytmu po třídě se k sobě žáci chovali ohleduplně, píseň Žiguli se naučili rychle. Práci s rytmem v další části hodiny zvládla většina žáků, některým to šlo pomaleji, bývali by potřebovali na nácvik více času. Hraní dlaněmi o zem bylo rytmicky nepřesné. Zadaný rytmus v poslechové ukázce se podařilo odhalit jen několika žákům. Při nácviku řízení trabanta byli někteří žáci zbytečně hluční, i přesto se činnost dobře dařila, téměř všichni se s chutí zapojili, žáky to bavilo. Výsledek byl uspokojivý. Řízení trabanta do hudby Šavlového tance žáky zaujalo, žáci vyžadovali činnost zopakovat v následující hodině hudební výchovy. V závěru hodiny jsme rekapitulovali jednotlivé úkony při řízení trabanta, snažili se rozpoznat jednotlivé díly, porozumět hudební formě, což většinu žáků nezaujalo. Celkově hodinu většina žáků hodnotila kladně.

Třídu 5. A navštěvuje žák M. Š., který nespocoval téměř u žádné z aktivit. Tato situace je obvyklá, žák M. Š. se vzdělává dle individuálního vzdělávacího plánu, má problémy s mluvením a vystupováním před třídou a obecně se nerad zapojuje do živějších aktivit, u kterých je nutný pohyb nebo předvádění něčeho pro něj nestandardního. Jeho chování, pokud nevyrušuje a nekazí práci ostatním, v hodinách hudební výchovy toleruji, M. Š. nenutím, aby se zapojoval.

S průběhem hodiny jsem byla spokojená. Žáci spolupracovali. Stihli jsme všechny naplánované činnosti dle příprav na hodinu. Žáky i mě hodina bavila. Cíle vyučování byly z velké části naplněny.

4.8 Antonín Dvořák – seznámte se

<u>Třída:</u> 8. C
<u>Počet žáků:</u> 24
<u>Číslo hodiny:</u> 2, 3
<u>Datum, čas:</u> PO 10. 11. 2014, 12:45 – 14:25 (6. a 7. vyučovací hodina)
<u>Učebna:</u> 213 (pracovna výtvarné výchovy)
<u>Téma:</u> Antonín Dvořák a jeho dílo
<u>Cíle:</u> žáci se seznámí s vybranými díly hudebního skladatele Antonína Dvořáka, umí spojit poslech hudby s pohybem, rozumí pojmu hudebně výrazové prostředky a umí je vyjmenovat, analyzují poslechové ukázky z hlediska hudebně výrazových prostředků, dovedou hrát na tělo do Slovanského tance č. 7 podle grafické partitury, znají kroky a tančí tanec mazurka
<u>Zařazení poslechových aktivit:</u> aktivity před a během poslechu, aktivity zaměřené na rozpoznání hudebně výrazových prostředků a hudební formy, aktivity hudební i mimohudební
<u>Mezipředmětové vztahy:</u> Výtvarná výchova, Český jazyk, Přírodověda
<u>Hudební činnosti:</u> poslechové činnosti, hudebně-pohybové činnosti, rozvoj rytmického cítění
<u>Hudební ukázky:</u> <i>Antonín Dvořák: Slovanský tanec č. 6, 7, 8</i>
<u>Materiály, pomůcky:</u> arch balicího papíru, tmavý lihový fix, šátek na zavázání očí, indicie, kniha od K. V. Buriana: Hudba domova, grafický part k Slovanskému tanci č. 7, papírky na zhodnocení hodiny

4.8.1 Příprava na vyučování

1) EKG HUDBY:

- kreslení hudby jako EKG lihovým fixem na balicí papír
- přirovnání k EKG, vysvětlit možný směr a rozsah čar (velký/malý rozsah, hranatá/kulatá, souvislá/přerušovaná, pokračuje dál/zastaví se na místě)

- rozdělit žáky do dvojic (vodič – kontroluje průběh, malíř – má zavázané oči šátkem)
- pustit pro žáky neznámou hudební ukázkou (*Antonín Dvořák: Slovanský tanec č. 8, č. 6*)
- žáci zaznamenávají průběh hudby, vystřídají se, poté porovnat obě ukázky
- závěr – přijít společně na to, čím to je, co kreslení ovlivnilo (melodie, výška tónů, dynamika, tempové změny, rytmus – hudebně výrazové prostředky)⁷⁶

2) INDICIE:

- žáci dostanou na papírku jednu větu o hudebním skladateli Antonínu Dvořákovi
- postupně věty přečtou v určeném pořadí podle čísel
- hádají jméno hudebního skladatele
- nic neříkají nahlas, v průběhu hry se pouze hlásí, pokud si myslí, že znají správnou odpověď
- doplňující otázka – *Jakou skladbu od Antonína Dvořáka jsme poslouchali při kreslení EKG hudby? (Slovanské tance)*

3) K. V. BURIAN: HUDBA DOMOVA:

- přečíst ukázky z knihy *K. V. Buriana Hudba domova*, která vypráví o životě Antonína Dvořáka
- první ukázka – jak šel Antonín Dvořák na schůzku
- druhá ukázka – jeho cesta do Anglie a koncert v Royal Albert Hall

4) HRA PODLE GRAFICKÉ PARTITURY:

- rozdat žákům grafickou partituru ke *Slovanskému tanci č. 7*
- nejdříve sami zkusí rozluštit, vyzkouší si
- nácvik po částech bez hudby v pomalém tempu
- nácvik celé partitury bez hudby, zrychlení do potřebného tempa
- hra na tělo do znějící hudby⁷⁷

⁷⁶ inspirace seminářem *Making Music in the Classroom*, vyučovaným na St. Patrick's College, Dublin, Irsko, zimní semestr 2008/2009, vyučující: M. A. John Buckley, Ph. D.

⁷⁷ inspirace seminářem *Hudebně pohybová výchova*, vyučovaným na Pedagogické fakultě UK, zimní semestr 2012/2013, vyučující: Mgr. et Mgr. Ludmila BajEROVÁ.

5) TANEC MAZURKA

- nácvik základního kroku tance mazurka ve dvojicích (zpěv písně *Měla babka čtyři jabka*)
- kolový tanec, střídání partnerů po směru kruhu při otočce – vysvětlit, nácvik
- tanec na hudbu – *Slovanský tanec č. 6*

6) VLÁČEK:

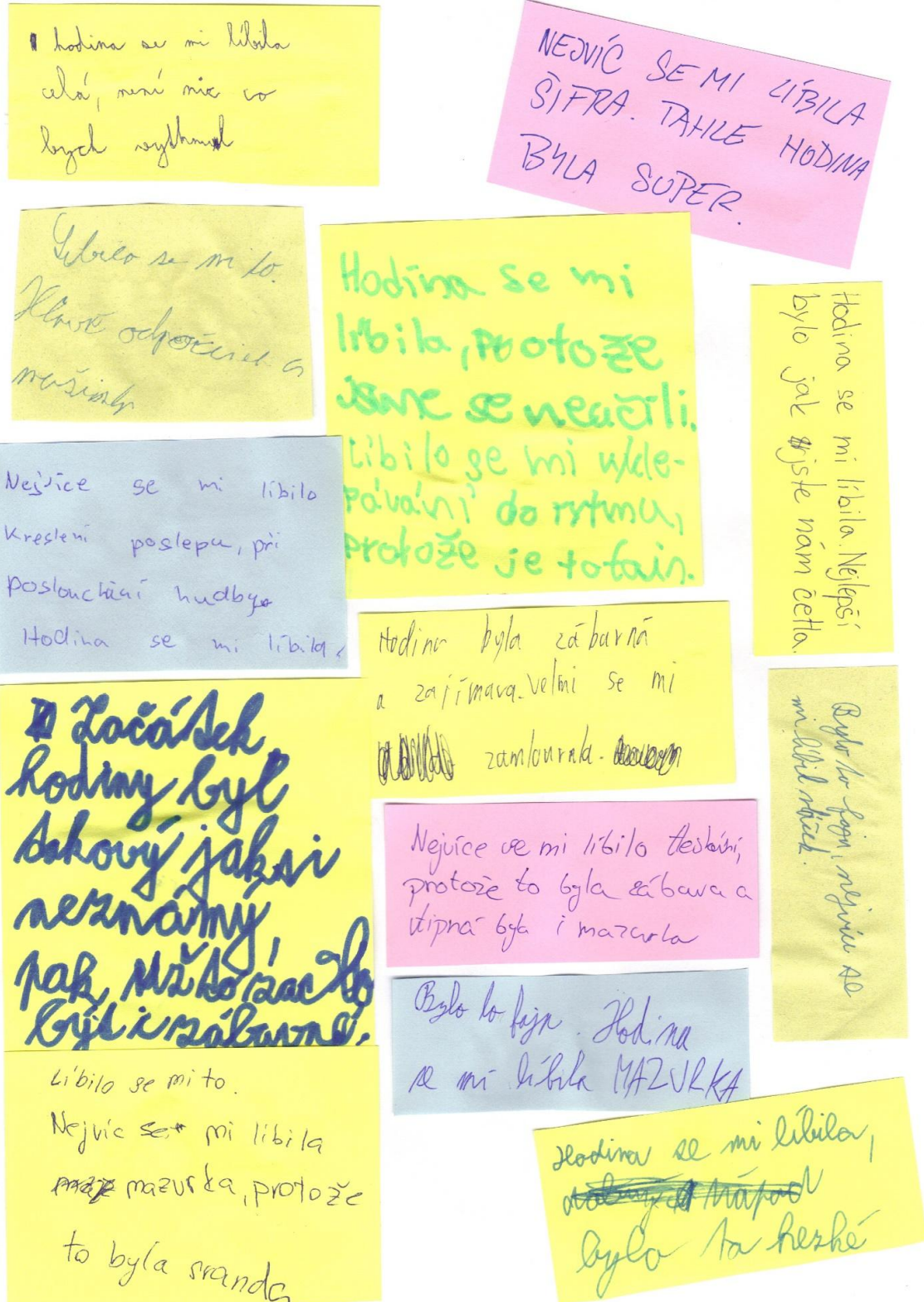
- Antonín Dvořák měl rád vlaky, chodil je pozorovat na nádraží - hra *Vláček*
- žáci si stoupnou do kruhu
- vlak jede dokola, zvuky a pohyby žáků navazují na sebe, je potřeba udržovat stejný rytmus a stálé tempo
- 1. cink cink cink cink (železniční přejezd – světelná a zvuková signalizace)
- 2. tatatatatatata (sklápí se závory)
- 3. ššššššš (projíždí vlak)
- 4. tatatatatatata (zvedají se závory)
- lze zrychlovat tempo, hrát na vypadávání, kdo zkazí, jde z kola ven

4.8.2 Realizace vyučování hodiny

Realizaci této vyučovací hodiny lze shlédnout na přiloženém DVD, kapitola Antonín Dvořák – seznamte se. Fotografie, pořízené v průběhu vyučovací hodiny, si lze prohlédnout v Příloze 2.

4.8.3 Hodnocení žáků

Napiš, co se ti na dnešních hodinách hudební výchovy nejvíce líbilo a proč.

Hodina byla zábavná
jako třeba to AKG hodiny.

Bylo to bahn. Nejvíce se
mi líbilo to pleskání
maručka

LÍBILA: NEBYLA MI
NELÍBILA: BYLA ŠKOLA

Hodina se mi líbila: nejvíce
se mi líbilo jak jsme
slyšeli: písně.

První hodina byla
vcelku dobrá
ale druhá byla
nudná #

musí hodina byla byla lepší
než

Líbilo díky mášince a
EDR, ale nelíbilo se mi
o, o, o, x, x, protože se bojí.

Stále hodina ušla, ale
nelíbilo se mi, marmol
ale EKG bylo dobré

Hodina se mi
líbila, ale spíše
by se hodila pro
malé děti.

XXX.
NELÍBLO SE MI TO - PROTOŽ
ME JSME V 8. TŘÍDĚ A V TÉTO
HODINĚ S VÁMA BYLO ZACHÁZENO
JAKO V 3. TŘÍDĚ - (JSME UŽ
VELKÍ)

NELÍBIL SE MI,
ŽE JSME MUSELI
~~DO~~ HRÁT DĚTSKOU
HRU S VLAKEM

bis

4.8.4 Hodnocení nezávislého pozorovatele

HODNOCENÍ VYUKY

Datum: 10. 11. 2014

Čas: 12.45 – 14.25

Třída: 8.C

Příprava na vyučovací hodinu	0	1	2	3	4	5
Struktura vyučovací hodiny	0	1	2	3	4	5
Cíle vyučovací hodiny a jejich naplnění	0	1	2	3	4	5
Efektivní učební strategie a metody	0	1	2	3	4	5
Rozmanitost učebních strategií a metod	0	1	2	3	4	5
Organizace ve třídě	0	1	2	3	4	5
Zadávání instrukcí k aktivitám	0	1	2	3	4	5
Komunikace mezi učitelem a žáky	0	1	2	3	4	5
Míra zapojení žáků do aktivit	0	1	2	3	4	5
Zařazení poslechových činností	0	1	2	3	4	5
Zařazení pěveckých činností	0	1	2	3	4	5 X
Zařazení instrumentálních činností	0	1	2	3	4	5
Zařazení hudebně-pohybových činností	0	1	2	3	4	5
Rozvoj rytmického cítění	0	1	2	3	4	5
Využití učebních pomůcek: hudební nástroje	0	1	2	3	4	5 X
Využití učebních pomůcek: CD přehrávač	0	1	2	3	4	5
Využití učebních pomůcek: interaktivní tabule	0	1	2	3	4	5 X
Využití učebních pomůcek: jiné	0	1	2	3	4	5

Komentář:

Učitel sám rozdával políčky materiálu a také ho výsledně sbíral. Bylo by vhodné přidat učitel předem sbírat a rozdávající, aby se proces urychlil. Ale i tato hodina proběhla plynule.

Hodnocení provedl:

Alena Ziebková

Podpis:

Zie!

4.8.5 Vlastní hodnocení

Třída 8. C je zaměřena na matematiku a přírodní vědy. Jedná se o výběrovou třídu, do které žáci dělali přijímací zkoušky. Na výběrové třídy jsou kladeny vyšší studijní nároky, přísnější požadavky na domácí přípravu a práci v hodinách i na chování žáků. Třída 8. C patří ke klidnějším třídám s dobrým chováním i prospěchem. K hudební výchově mají žáci kladný vztah, pracují dobře i v jiných předmětech, mají kladný vztah ke škole. V této třídě jsem vyučovala anglický jazyk v minulém školním roce, s polovinou žáků této třídy se dobře znám. Při natáčení celá třída spolupracovala, žáci se snažili, s ochotou plnili pro ně i neobvyklé a ne zcela běžné úkoly. Kamery si žáci nevšimli, přítomnost dalšího vyučujícího, jejich učitelky na výtvarnou výchovu, jim nevadila a nijak jejich práci neovlivňovala.

Všechny naplánované činnosti jsme stihli. Nakreslit EKG hudby byl pro žáky zábavný úkol, byla jsem překvapená, jak dobře uměli vystihnout, jaké hudebně výrazové prostředky je při kreslení hudby ovlivnily a přesně je pojmenovat. U hry na indicie většina žáků intenzivně přemýšlela. Přijít na správnou odpověď bylo obtížné, někteří hádali Bedřicha Smetanu, nakonec ale autora Slovanských tanců a Novosvětské symfonie odhalili správně. Při čtení žáci odpočívali. V době odpoledního vyučování byli více unavení, než kdyby hodina proběhla například ráno. Nejsem proto schopna odhadnout, do jaké míry vnímali čtený text.

Ve druhé hodině žáci dostali za úkol rozluštit grafický part ke Slovanskému tanci č. 7. Luštění proběhlo bez problémů, stejně tak i následný nácvik hry na tělo. Pro některé byl tento úkol těžký. I po opakovaném nácviku se při hraní na tělo za doprovodu hudby v partituru ztráceli. Přesto oceňuji jejich výkon, většina třídy tento úkol zvládla dobře. Tanec mazurka byl pro některé žáky zpočátku nepřekonatelným problémem, žáci se styděli. Nakonec se ale zapojili všichni, tanec v kole ve dvojicích s předáváním tanečních partnerů brali spíše s humorem. Do hry Vláček se někteří odmítli zapojit, do aktivity jsem je nenutila. Většina žáků si hru vyzkoušela, byli soustředění, nacvičené pohyby zvládali s přehledem.

S průběhem hodiny jsem byla spokojená. Žáci spolupracovali, byli šikovni. V hodině nebyly žádné kázeňské problémy. Stihli jsme všechny naplánované činnosti dle příprav na hodinu. Cíle vyučování byly z velké části naplněny.

4.9 Sochařská dílna

<u>Třída:</u> 5. A
<u>Počet žáků:</u> 26
<u>Číslo hodiny:</u> 4
<u>Datum, čas:</u> ČT 6. 11. 2014, 8:55 – 9:40 (2. vyučovací hodina)
<u>Učebna:</u> 101 (pracovna hudební výchovy)
<u>Téma:</u> sochy a sousoší, nálada v hudbě, vlastnosti tónu, hudebně výrazové prostředky
<u>Cíle:</u> žáci dokážou subjektivně vnímat a posoudit hudbu a vybrané obrazy, vyjadřují se k nim, zdůvodňují a obhajují svoji volbu, znají a rozumí pojmu hudebně výrazové prostředky a umí je vyjádřit písní <i>Tumba, tumba</i> , spolupracují, vytvářejí sochy a sousoší
<u>Zařazení poslechových aktivit:</u> aktivity během poslechu, aktivity zaměřené na rozpoznání nálad a hudebně výrazových prostředků v hudbě, aktivity hudební i mimohudební
<u>Mezipředmětové vztahy:</u> Výtvarná výchova, Dramatická výchova
<u>Hudební činnosti:</u> pěvecké činnosti, poslechové činnosti, hudebně-pohybové činnosti
<u>Hudební ukázky:</u> A. Vivaldi: <i>Čtvero ročních dob, Jaro</i> , J. S. Bach: <i>Toccata a fuga d moll, Queen: We Are the Champions, Marvin Gaye, Tammi Terrell: Ain't No Mountain High Enough, Eminem: I'm Sorry Mamma, G. F. Händel: Hallelujah, Oratorium Mesiáš, L. v. Beethoven: symfonie č. 5, Osudová, C. Debussy: Dívka s vlasy jako len</i>
<u>Materiály, pomůcky:</u> obrázky lidí v pohybu, noty k písni <i>Tumba, tumba</i> , smajlíci

4.9.1 Příprava na vyučování

1) TUMBA, TUMBA:

- naučíme se píseň *Tumba, tumba* (imitační metoda)
- nálady – my sami jsme sochařská hlína, použijeme svůj obličej – vyjadřujeme různé nálady podle smajlíků
- zpěv písně *Tumba, tumba* podle smajlíků
- pak střídání nálad přímo uprostřed písně

2) PROČ TO TAK ZPÍVÁME?

Vlastnosti tónu:

- výška – ukazujeme si u zpívání postupy melodie rukou
- délka – střídáme legato / staccato
- síla – dynamika na ukázání
- barva – zkusíme vyjádřit podle trička

Hudebně výrazové prostředky:

- harmonie – je to v dur nebo moll?
- melodie, rytmus, dynamika – už umíme
- tempo – střídáme rychle a pomalu

3) SOCHY:

- žáci pochodují do rytmu v prostoru po třídě na různou hudbu
- když se hudba zastaví, vytvoří sochu dle nálady té hudby

4) OBRÁZKY:

- na zemi v prostoru „sochy“ lidí
- různá hudba, prohlédnout si obrázky, sednout si k tomu obrázku, který se k hudbě nejvíc hodí, odůvodnění, komentáře, ukázat obrázek ostatním skupinám

5) SOCHÁNÍ VE DVOJICI:

- do hudby, důraz na detaily (obličej, vlasy, prsty)
- pojmenovat svoji sochu
- hodnocení (sednout si k nejlepší)

6) SOUSOŠÍ:

- 2 skupiny naproti sobě⁷⁸

4.9.2 Realizace vyučování hodiny

Realizaci této vyučovací hodiny lze shlédnout na přiloženém DVD, kapitola Sochařská dílna. Fotografie, pořízené v průběhu vyučovací hodiny, si lze prohlédnout v Příloze 3.

---

⁷⁸ inspirace seminářem České Orffovy společnosti *Od Apríla k jaru v muzikantském varu*, který proběhl 13. – 15. 4. 2012 v prostorách Základní školy gen. F. Fajtla, Rychnovská 350, Praha 9 – Letňany, vyučující: Mgr. Jitka Rutřlová.

4.9.3 Hodnocení žáků

Žáci zhodnotí, jak se jim hodina líbila, obličejem a pózou jako socha (úsměv, nadšení, jásání, radost/nuda, zamračený obličej, skleslost).

4.9.4 Hodnocení nezávislého pozorovatele

HODNOCENÍ VYUKY

Datum: 6. 11. 2014

Čas: 8⁵⁵ - 9⁴⁰

Třída: 5.A

Příprava na vyučovací hodinu	0	1	2	3	4	5
Struktura vyučovací hodiny	0	1	2	3	4	5
Cíle vyučovací hodiny a jejich naplnění	0	1	2	3	4	5
Efektivní učební strategie a metody	0	1	2	3	4	5
Rozmanitost učebních strategií a metod	0	1	2	3	4	5
Organizace ve třídě	0	1	2	3	4	5
Zadávání instrukcí k aktivitám	0	1	2	3	4	5
Komunikace mezi učitelem a žáky	0	1	2	3	4	5
Míra zapojení žáků do aktivit	0	1	2	3	4	5
Zařazení poslechových činností	0	1	2	3	4	5
Zařazení pěveckých činností	0	1	2	3	4	5
Zařazení instrumentálních činností	0	1	2	3	4	5
Zařazení hudebně-pohybových činností	0	1	2	3	4	5
Rozvoj rytmického citění	0	1	2	3	4	5
Využití učebních pomůcek: hudební nástroje	0	1	2	3	4	5
Využití učebních pomůcek: CD přehrávač	0	1	2	3	4	5
Využití učebních pomůcek: interaktivní tabule	0	1	2	3	4	5
Využití učebních pomůcek: jiné (vlastní nástroje)	0	1	2	3	4	5

Komentář: Jsem nadšená z nápaditosti, organizace hodiny, využití pestroho originálních metod a strategií uč. tvůrčím způsobem, také účasně efektivně k dosažení cílů. Slabším momentem byla schopnost udržet klidnou pracovní atmosféru (při emotivním obsahu hodiny nutno přivést to bylo mimořádně náročné). Doporučovala bych pro další zlepšení uč. hodnocení provedl: volit klidnější polohu hlasu zejména při napominání.

Podpis: Blanka Jarošíková

BLANKA JAROŠÍKOVÁ

4.9.5 Vlastní hodnocení

Žáci třídy 5. A mají k hudební výchově kladný vztah, rádi se učí novým věcem, jsou otevření a spolupracují. V této třídě jsem vyučovala již v minulém školním roce, s žáky se dobře známe. Jedná se o klidnou třídu, kde i v jiných hodinách vládne příjemná pracovní atmosféra. Při natáčení třída spolupracovala, žáci se snažili podat co nejlepší výkon.

Žáci se zúčastnili natáčení již podruhé. Přítomnost kamery a dalšího vyučujícího je proto nevyváděla z míry. Při nácvičku písně Tumba, tumba v kroužku vsedě na zemi panovala ve třídě příjemná atmosféra. Žáci se snažili, pracovali, prožívali vyjadřované emoce, do kterých jsem je naváděla pomocí smajlíků. Byli schopni pojmenovat a vyjádřit všechny hudebně výrazové prostředky. Při prezentaci obrázků na zemi a výběru nejvhodnějšího obrazového vyjádření dle hudby se žáci vhodně vyjadřovali o důvodech své volby a vše komentovali, byli trefní. Při sochání ve dvojici byli žáci hluční, musela jsem je napomínat. Na kvalitu jejich práce to ale nemělo vliv, pracovali se zaujetím a pečlivě. Vyvrcholením celé hodiny byla tvorba sousoší. Žáci měli velice kreativní nápady.

S průběhem hodiny jsem byla spokojená. Třída byla živější, méně ukázněná než obvykle, ale na druhou stranu právě toto vedlo k tvořivé práci a větší spontánnosti při aktivitách. Žáci se zapojovali do všech aktivit, spolupracovali ve dvojicích i ve skupinách. Stihli jsme všechny naplánované činnosti dle příprav na hodinu. Žáky i mě hodina bavila. Cíle vyučování byly z velké části naplněny.

4.10 Bolero

<u>Třída:</u> 4. třída
<u>Počet žáků:</u> 21
<u>Číslo hodiny:</u> 5
<u>Datum, čas:</u> PÁ 7. 11. 2014, 13:10 – 13:55 (6. vyučovací hodina)
<u>Učebna:</u> 101 (pracovna hudební výchovy)

<u>Téma:</u> Bolero
<u>Cíle:</u> žáci dovedou vystihnout znějící hudbu, nechají se inspirovat a graficky ji znázorní dle své vlastní fantazie, naučí se pomocí rytmických slabik rytmus, hrají rytmus do znějící hudební ukázky
<u>Zařazení poslechových aktivit:</u> aktivity před a během poslechu, aktivity zaměřené na rozpoznání hudební formy, aktivity hudební i mimohudební
<u>Mezipředmětové vztahy:</u> Výtvarná výchova
<u>Hudební činnosti:</u> poslechové činnosti, rozvoj rytmického citění
<u>Hudební ukázky:</u> <i>Maurice Ravel: Bolero</i>
<u>Materiály, pomůcky:</u> balicí papír, lihový fix, pastelky a barevné fixy, Orffovy nástroje

4.10.1 Příprava na vyučování

1) KRESLENÍ DO HUDBY NA ARCH BALICÍHO PAPÍRU:

- žáci se rozdělí do skupin po osmi
- každá skupina dostane arch balicího papíru
- ten si rozdělí na 8 trojúhelníků (postup: použijí lihový fix, spojí rohy papíru, spojí středy stran)
- žáci si sednou okolo papíru
- učitel pustí pro žáky neznámou hudební ukázku
- žáci kreslí barevnými fixy nebo pastelkami
- cílem je vyplnit svůj trojúhelník
- začnou od středu papíru a postupují směrem k jeho okrajům
- délka trvání ukázky – *Maurice Ravel: Bolero*, 15:44 minut
- žáci ukáží svůj obraz spolužákům⁷⁹

2) RYTMICKÉ SLABIKY:

- žáci si zopakují rytmické slabiky
- žáci se naučí tleskat pomocí rytmických slabik nové rytmy (tleskají a říkají slabiky, pouze říkají slabiky, pouze tleskají)

⁷⁹ srovnej: BENNET, R., TUTT, D. *First Assignments*. Cambridge: Cambridge University Press, 1993.

- všichni žáci se naučí všechny rytmy
- žáci se rozdělí do skupin – každá skupina má svůj rytmus
- tleskají, dupají, hrají na Orffovy nástroje
- po nácviku hrají každý svůj rytmus do znějící hudební ukázky

A $\frac{3}{4}$ ||: ti, triola, ti, triola, ti-ti | ti, triola, ti, triola, triola, triola :|| DŘÍVKA, TLESKÁNÍ

B $\frac{3}{4}$ ||: tá, tá, tá | tá, tá, tá :|| BUBÍNEK, DUPÁNÍ

C $\frac{3}{4}$ || tá, nic, ti-ti | tá, nic, ti-ti | tá, nic, ti-ti | tá, nic, ti-ti /

| tá, nic, tá | tá, nic tá | tá, nic, tá | tá, nic tá || TAMBURÍNA, DRHLO, PLESKÁNÍ

4.10.2 Realizace vyučování hodiny

Realizaci této vyučovací hodiny lze shlédnout na přiloženém DVD, kapitola Bolero. Fotografie, pořízené v průběhu vyučovací hodiny, si lze prohlédnout v Příloze 4.

4.10.3 Hodnocení žáků

Co se ti v dnešní hodině líbilo víc? Kreslení obrazu nebo hraní rytmů? Žáci se rozhodnou pouze pro jednu možnost a zatleskají, zadupají, zahrají, až budou vyzváni. Aktivita s větší intenzitou zvuku vítězí.

4.10.4 Hodnocení nezávislého pozorovatele

HODNOCENÍ VYUKY

Datum: 7. listopadu

Čas: 13¹⁰ - 13⁵⁵

Třída: 4.

Příprava na vyučovací hodinu	0	1	2	3	4	5
Struktura vyučovací hodiny	0	1	2	3	4	5
Cíle vyučovací hodiny a jejich naplnění	0	1	2	3	4	5
Efektivní učební strategie a metody	0	1	2	3	4	5
Rozmanitost učebních strategií a metod	0	1	2	3	4	5
Organizace ve třídě	0	1	2	3	4	5
Zadávání instrukcí k aktivitám	0	1	2	3	4	5
Komunikace mezi učitelem a žáky	0	1	2	3	4	5
Míra zapojení žáků do aktivit	0	1	2	3	4	5
Zařazení poslechových činností	0	1	2	3	4	5
Zařazení pěveckých činností	0	1	2	3	4	5
Zařazení instrumentálních činností	0	1	2	3	4	5
Zařazení hudebně-pohybových činností	0	1	2	3	4	5
Rozvoj rytmického cítění	0	1	2	3	4	5
Využití učebních pomůcek: hudební nástroje	0	1	2	3	4	5
Využití učebních pomůcek: CD přehrávač	0	1	2	3	4	5
Využití učebních pomůcek: interaktivní tabule	0	1	2	3	4	5
Využití učebních pomůcek: jiné	0	1	2	3	4	5

Komentář: Velice zdáří la' hodina. Dobře připravena. Děti byly celou dobu maximálně zapojeny. Hodina je evidentně velice zajímavá.

Hodnocení provedl:

Mouka
Kabařtova

Podpis:

M. Kabařtova

4.10.5 Vlastní hodnocení

Ve 4. třídě vyučuji hudební výchovu teprve od září tohoto školního roku. Zatím se vzájemně poznáváme. Jedná se o velmi šikovnou třídu, která má k hudební výchově kladný vztah, rádi se učí novým věcem, rádi především zpívají a dělají aktivity spojené s pohybem. Žáci nemají kázeňské problémy, navzájem se podporují, mají mezi sebou přátelské vztahy. Během natáčení třída spolupracovala, žáci se snažili podat co nejlepší výkon.

Zpočátku hodiny byla znát mírná nervozita z kamery a přítomnosti dalšího vyučujícího, třídní učitelky této třídy. Hned s úvodní aktivitou se žáci začali soustředit na zadávané úkoly, na přítomnost kamery pozapomněli. Žáci se rozdělili do skupin, připravili si pomůcky, rozdělili balicí papír na trojúhelníky a při poslechu hudby kreslili. Protože tři žáci chyběli, jedné skupině jsem s kreslením pomohla já a zapojila se i třídní učitelka. Všichni žáci byli klidní, plně zaujatí svou činností. Zajímavé bylo pozorovat, jak se žáci ze stejné skupiny v tvorbě vzájemně ovlivňovali, což je možné dobře vypořádat na výsledných obrázcích jednotlivých skupin. Ve druhé polovině hodiny bylo cílem naučit žáky tři rytmy, dva jednodušší, jeden složitý. Všichni žáci zvládli všechny rytmy. Při hraní rytmů do hudby Bolera jsme zůstali v původních skupinách. Pro skupinu s nejtěžším rytmem bylo obtížné se udržet. Pomohla by hlasitější reprodukce hudby, na kterou ale pracovní hudební výchovy není vybavena.

Žáci spolupracovali, velmi se snažili, byli hodní. Stihli jsme všechny naplánované činnosti dle příprav na hodinu. Žáky, jejich třídní učitelku i mě hodina bavila. V hodnocení zvítězilo kreslení do hudby. Cíle vyučování byly naplněny.

4.11 Letem světem – hudební nástroje

<u>Třída:</u> 4. B
<u>Počet žáků:</u> 20
<u>Číslo hodiny:</u> 6
<u>Datum, čas:</u> PÁ 7. 11. 2014, 11:20 – 12:05 (4. vyučovací hodina)
<u>Učebna:</u> 101 (pracovna hudební výchovy)
<u>Téma:</u> rozdělení hudebních nástrojů – úvod, smyčcové hudební nástroje, pohybová improvizace
<u>Cíle:</u> žáci se seznámí se základním rozdělením hudebních nástrojů, ví, které hudební nástroje patří mezi smyčcové, umí je vyjmenovat, rozumí, jakým způsobem se na ně hraje, žáci vyplní pracovní list na téma smyčcové nástroje, vyzkouší si pohybovou improvizaci do znějící hudební ukázky, umí se pohybovat do rytmu, dokážou napodobit pohyby
<u>Zařazení poslechových aktivit:</u> aktivity před, během i po poslechu, aktivity zaměřené na rozpoznání nástrojového obsazení hudební ukázky, hudební i mimohudební aktivity
<u>Mezipředmětové vztahy:</u> Tělesná výchova
<u>Hudební činnosti:</u> poslechové činnosti, hudebně – pohybové činnosti, rozvoj rytmického cítění
<u>Hudební ukázky:</u> <i>Antonín Dvořák: Smyčcový kvartet E dur, „Slovanský“, č. 5, Nikolaj Rimskij-Korsakov: Let čmeláka</i>
<u>Materiály, pomůcky:</u> barevné papíry, lepicí páska, <i>Přehled hudebních nástrojů</i> – rozdělení, uspořádání v orchestru, pracovní list <i>Smyčcové nástroje</i> , zelené a červené kartičky z barevných papírů na hodnocení hodiny

4.11.1 Příprava na vyučování

1) ROZDĚLENÍ HUDEBNÍCH NÁSTROJŮ:

- *Kdo z vás hraje na nějaký hudební nástroj? Jak dlouho už se učíš?*
- rozdělení hudebních nástrojů – brainstorming
- rozdělení hudebních nástrojů – napsat skupiny na tabuli a do sešitu
- rozdat *Přehled hudebních nástrojů*, nalepit si do sešitu

2) HUDEBNÍ NÁSTROJE - HRA NA DRUŽSTVA:

- barevné papíry – na ně se napíše nástrojové skupiny
- STRUNNÉ SMYČCOVÉ, STRUNNÉ DRNKACÍ, DECHOVÉ ŽESTŮVÉ, DECHOVÉ DŘEVĚNÉ, BICÍ, KLÁVESOVÉ
- papíry se nalepí na zem
- 2 - 3 družstva (dle počtu žáků)
- každý z družstva projde přes papíry a jmenuje hudební nástroj z dané skupiny
- bezprostředně po sobě se nástroje nesmí opakovat
- na čas – družstvo, které projde nejrychleji, vítězí⁸⁰

3) SMYČCOVÉ NÁSTROJE:

- poslech hudební ukázky *Antonín Dvořák: Smyčcový kvartet E dur, č. 5*
- *Jaké hudební nástroje v ukázce hrají?*
- vyplnit pracovní list – *Smyčcové nástroje*
- přečíst informace o hudebních nástrojích, doplnit
- nalepit do sešitu

4) POHYBOVÁ IMPROVIZACE:

- žáci jsou rozptýleni v prostoru po třídě
- pohybovou improvizací ztvárňují znějící hudební ukázku
- poslech pro žáky neznámé hudební ukázky (*Nikolaj Rimskij-Korsakov: Let čmeláka*)
- vybraní žáci si stoupnou do řady a postupně předvádí svůj pohyb ostatním
- učitel diriguje - plynulé střídání jednotlivých žáků
- ostatní žáci opakují dle vzoru, naučí se pohyby
- nejdříve nácvik bez hudby – učitel „přepíná“ mezi vybranými žáky, ti na „zapnutí“ začnou dělat svůj pohyb, ostatní žáci reagují tím, že se okamžitě přidají
- postupně se zrychluje až do požadovaného tempa
- pohybují se s hudbou⁸¹

---

⁸⁰ inspirace seminářem *Didaktika HV pro SŠ*, vyučovaným na Pedagogické fakultě UK, zimní semestr 2013/2014, vyučující: Mgr. Libor Sládek.

⁸¹ inspirace seminářem *Making Music in the Classroom*, vyučovaným na St. Patrick's College, Dublin, Irsko, zimní semestr 2008/2009, vyučující: M. A. John Buckley, Ph. D.

4.11.2 Realizace vyučování hodiny

Realizaci této vyučovací hodiny lze shlédnout na přiloženém DVD, kapitola Letem, světem – hudební nástroje. Fotografie, pořízené v průběhu vyučovací hodiny, si lze prohlédnout v Příloze 5.

4.11.3 Hodnocení žáků

Semafor – žáci dostanou červenou a zelenou kartičku z barevného papíru. Komu se hodina líbila, dá zelenou kartičku, komu se hodina nelíbila, dá červenou kartičku.

4.11.4 Hodnocení nezávislého pozorovatele

HODNOCENÍ VYUKY

Datum: 4.11.2014

Čas: 11,24 - 12,05

Třída: 4.B

Příprava na vyučovací hodinu	0	1	2	3	4	5
Struktura vyučovací hodiny	0	1	2	3	4	5
Cíle vyučovací hodiny a jejich naplnění	0	1	2	3	4	5
Efektivní učební strategie a metody	0	1	2	3	4	5
Rozmanitost učebních strategií a metod	0	1	2	3	4	5
Organizace ve třídě	0	1	2	3	4	5
Zadávání instrukcí k aktivitám	0	1	2	3	4	5
Komunikace mezi učitelem a žáky	0	1	2	3	4	5
Míra zapojení žáků do aktivit	0	1	2	3	4	5
Zařazení poslechových činností	0	1	2	3	4	5
Zařazení pěveckých činností	0	1	2	3	4	5
Zařazení instrumentálních činností	0	1	2	3	4	5
Zařazení hudebně-pohybových činností	0	1	2	3	4	5
Rozvoj rytmického cítění	0	1	2	3	4	5
Využití učebních pomůcek: hudební nástroje	0	1	2	3	4	5
Využití učebních pomůcek: CD přehrávač	0	1	2	3	4	5
Využití učebních pomůcek: interaktivní tabule	0	1	2	3	4	5
Využití učebních pomůcek: jiné	0	1	2	3	4	5

Komentář:

VYBORNÁ HODINA; CÍLE HODINY BYLY SPNĚNY; POSTRAĎALA JSEM ZAŘAZENÍ ZPĚVU.

Hodnocení provedl:

KOPECKÁ H

Podpis:

4.11.5 Vlastní hodnocení

Ve třídě 4. B vyučuji hudební výchovu v letošním školním roce poprvé. Zatím se s žáky seznamujeme. Jedná se o živější třídu, avšak velmi šikovnou. Žáky hudební výchova baví, jsou aktivní, spolupracují, rádi zpívají, tančí a hrají hry, jsou soutěživí. Žáky je občas třeba usměrňovat, přivádět zpět k práci, uklidňovat, aby nebyli hluční. Během natáčení se velmi snažili o hezké chování a spolupracovali.

Žáci přišli do výuky s desetiminutovým zpožděním. Ve škole se pro vybrané třídy konala výtvarná dílna – malování na hedvábí. Lektor výtvarné dílny nestihl skončit včas, žáci dodělávali výrobky a uklízeli třídu přes přestávku a v začátku další hodiny. Tomuto neočekávanému zpoždění jsem tedy musela přizpůsobit program hodiny hudební výchovy.

Zpočátku hodiny byla znát mírná nervozita z kamery a přítomnosti dalšího vyučujícího, třídní učitelky této třídy. Žáci byli nesoustředění, prohlíželi si své výrobky z výtvarné dílny. Hned s úvodní aktivitou se žáci začali soustředit na zadávané úkoly, na přítomnost kamery pozapomněli. V úvodní části hodiny jsme, na základě předchozích znalostí žáků, vyjmenovali nástrojové skupiny. Překvapilo mě, jak pohotově byli žáci schopni správně odvodit název nástrojové skupiny podle nástrojů, které do ní patří. Znali všechny pojmy. Zápis do sešitu a nalepení přehledu hudebních nástrojů jsme z časových důvodů odložili na další hodinu. Dále jsme přešli rovnou k poslechu hudební ukázky a pracovnímu listu. Žáci pracovali rychle a bez chyb. Po soutěži, zaměřené na rozdělení hudebních nástrojů, dostali prostor k pohybové improvizaci. Většina žáků se s chutí zapojila, někteří měli velmi originální nápady, uměli napodobit pohyb ostatních, rychle reagovali, práce je bavila.

Žáci v hodině spolupracovali, hodinu hodnotili všichni kladně. I přes pozdní příchod žáků jsme stihli všechny naplánované činnosti dle příprav na hodinu. Cíle vyučování byly naplněny.

4.12 Labuť

<u>Třída:</u> 4. třída
<u>Počet žáků:</u> 22
<u>Číslo hodiny:</u> 7
<u>Datum, čas:</u> ČT 6. 11. 2014, 8:00 – 8:45 (1. vyučovací hodina)
<u>Učebna:</u> 101 (pracovna hudební výchovy)
<u>Téma:</u> labuť, slon, antilopy, kukačka, klokani – hádání zvířat, poslech hudby spojený s pohybem, písničky o labutích
<u>Cíle:</u> žáci se seznámí s hudebním dílem <i>Camille Saint-Saëns: Karneval zvířat</i> , navrhnou název hudební ukázky, odůvodní svůj nápad, posoudí návrhy a vyberou nejvhodnější název, poznají a pojmenují hudební nástroje, jsou schopni pohybovat se do rytmu hudby, spolupracují, zapojí svou představivost, vhodně formulují své nápady
<u>Zařazení poslechových aktivit:</u> aktivity před, během i po poslechu, aktivity zaměřené na rozpoznání nástrojového obsazení hudební ukázky, aktivity zaměřené na původ a okolnosti vzniku hudebního díla, hudební i mimohudební aktivity
<u>Mezipředmětové vztahy:</u> Přírodověda, Tělesná výchova
<u>Hudební činnosti:</u> poslechové činnosti, hudebně – pohybové činnosti, pěvecké činnosti, rozvoj rytmického cítění
<u>Hudební ukázky:</u> <i>C. Saint-Saëns: Karneval zvířat (Labuť, Slon, Antilopy, Kukačka v hlubokém lese, Klokani)</i>
<u>Materiály, pomůcky:</u> noty k písni <i>Jaroslava Uhlíře a Zdeňka Svěráka: Labuť</i> , noty k písni <i>White Swans</i> (irský tradicionál), kartička se smajlíky na zhodnocení hodiny

4.12.1 Příprava na vyučování

1) LABUŤ:

A) 1. poslech:

- poslech pro žáky neznámé hudební ukázky
- žáci mají zavřené oči, ukázka bude trvat asi 3 minuty
- úkol: *Co ti hudba připomíná? Co si při jejím poslechu představuješ?*

B) 2. poslech:

- úkol: *Podle jakého zvířete je tato skladba pojmenována? Jaký hudební nástroj hraje sólo?*
- brainstorming na tabuli - hádání názvu
- rozpoznání nástrojového obsazení ukázky

C) 3. poslech:

- pomyslná hra na violoncello
- žáci pracují ve dvojicích
- žák = hráč (hraje do hudební ukázky)
- žák = violoncello (klečí před prvním žákem)
- nácvik, potom hra do znějící hudební ukázky do rytmu⁸²

2) POSLECH DALŠÍCH VYBRANÝCH ČÁSTÍ KARNEVALU ZVÍŘAT SPOJENÝ S POHYBEM:

- *Slon* (pochod do rytmu, chobot, kývání)
- *Antilopy* („hra“ na klavír nahoru a dolů)
- *Kukačka v hlubokém lese* (zobáček – „kuku“)
- *Klokani* (nahoru jako když šplháme po laně, zhoupnutí dolů)
- stručně seznámit žáky s názvem díla, jeho autorem a okolnostmi vzniku díla

3) LABUTÍ PÍSNÍČKY:

- nácvik a zpěv písně *White Swans* (irský tradicionál)
- nácvik a zpěv písně *Labutě* (*Jaroslav Uhlíř, Zdeněk Svěrák*)

4.12.2 Realizace vyučování hodiny

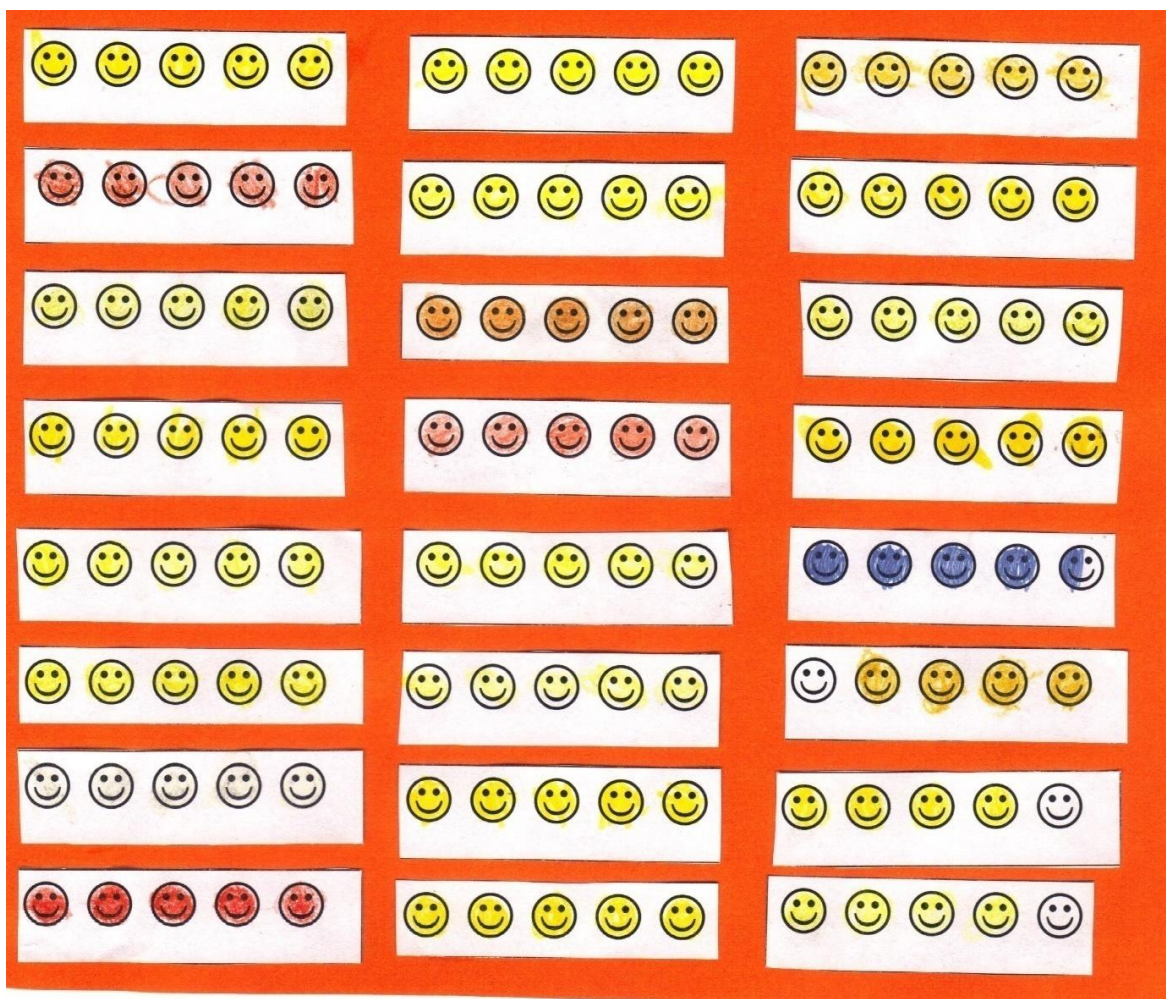
Realizaci této vyučovací hodiny lze shlédnout na přiloženém DVD, kapitola Labuť. Fotografie, pořízené v průběhu vyučovací hodiny, si lze prohlédnout v Příloze 6.

---

⁸² inspirace seminářem *Making Music in the Classroom*, vyučovaným na St. Patrick's College, Dublin, Irsko, zimní semestr 2008/2009, vyučující: M. A. John Buckley, Ph. D.

4.12.3 Hodnocení žáků

Žáci vybarví smajlíky žlutou pastelkou. Na každé kartičce je 5 smajlíků, čím více smajlíků vybarví, tím více se jim hodina líbila.

4.12.4 Hodnocení nezávislého pozorovatele

HODNOCENÍ VYUKY

Datum: 6. listopadu 2014

Čas: 8⁰⁰ - 8⁴⁵

Třída: 4.

Příprava na vyučovací hodinu	0	1	2	3	4	5
Struktura vyučovací hodiny	0	1	2	3	4	5
Cíle vyučovací hodiny a jejich naplnění	0	1	2	3	4	5
Efektivní učební strategie a metody	0	1	2	3	4	5
Rozmanitost učebních strategií a metod	0	1	2	3	4	5
Organizace ve třídě	0	1	2	3	4	5
Zadávání instrukcí k aktivitám	0	1	2	3	4	5
Komunikace mezi učitelem a žáky	0	1	2	3	4	5
Míra zapojení žáků do aktivit	0	1	2	3	4	5
Zařazení poslechových činností	0	1	2	3	4	5
Zařazení pěveckých činností	0	1	2	3	4	5
Zařazení instrumentálních činností	0	1	2	3	4	5
Zařazení hudebně-pohybových činností	0	1	2	3	4	5
Rozvoj rytmického cítění	0	1	2	3	4	5
Využití učebních pomůcek: hudební nástroje	0	1	2	3	4	5
Využití učebních pomůcek: CD přehrávač	0	1	2	3	4	5
Využití učebních pomůcek: interaktivní tabule	0	1	2	3	4	5
Využití učebních pomůcek: jiné	0	1	2	3	4	5

Komentář: Velice pěkně připravená a profesionálně vedená hodina s množstvím různých a pro danou věkovou kategorii vhodných hudebních úloh. Oceňuji hudebně-pohybové aktivity.

Hodnocení provedl:

Monika Kabařtová

Podpis:

M. Kabařtová

4.12.5 Vlastní hodnocení

Ve 4. třídě vyučuji hudební výchovu teprve od září tohoto školního roku. Zatím se vzájemně poznáváme. Jedná se o velmi šikovnou třídu, která má k hudební výchově kladný vztah, rádi se učí novým věcem, rádi zpívají a dělají aktivity spojené s pohybem. Žáci nemají kázeňské problémy, navzájem se podporují, mají mezi sebou přátelské vztahy. Během natáčení třída spolupracovala, žáci se snažili podat co nejlepší výkon.

Žáci v této hodině již podruhé pracovali před kamerou. Přítomnost kamery a dalšího vyučujícího je neznervózňovala. Po krátké úvodní motivaci před poslechem jsem spustila poslechovou ukázkou. Chybně jsem zvolila stopu na CD, začala hrát jiná hudba. Svůj omyl jsem ihned napravila. Žáci si poslechli správnou hudební ukázkou. Téměř všichni chtěli s ostatními sdílet své představy, které si utvářeli při poslechu. Název ukázky se žákům podařilo správně vybrat. I ostatní nápady, jak na skladu nazvat, byly zajímavé, některé se k hudbě dobře hodily. Žáci pojmenovali hudební nástroje, při hře na pomyslné violoncello spolupracovali ve dvojicích. Na nácvik písní by bylo lepší mít v hodině větší časový prostor. I přesto, že jsme s žáky píseň Labutě zpívali již dříve, nebyli si jistí ve zpěvu melodie, četli text. Poslech spojený s pohybem v závěrečné části hodiny byl příjemným odlehčením. Opět žáky aktivizoval, ti se s chutí do činnosti zapojili.

Žáci v hodině pracovali, spolupracovali ve dvojicích, snažili se, byli hodní. Stihli jsme všechny naplánované činnosti dle příprav na hodinu. Žáky, jejich třídní učitelku i mě hodina bavila. Žáci hodinu hodnotili kladně. Cíle vyučování byly naplněny.

4.13 Těžký život ryb

<u>Třída:</u> 3. C
<u>Počet žáků:</u> 22
<u>Číslo hodiny:</u> 8
<u>Datum, čas:</u> PÁ 7. 11. 2014, 10:25 – 11:10 (3. vyučovací hodina)
<u>Učebna:</u> 101 (pracovna hudební výchovy)

<u>Téma:</u> hudba a voda, Akvárium - těžký život ryb
<u>Cíle:</u> žáci se dovedou sami rozhodnout a přiřadit dle svého vlastního uvážení obrázek, který se nejvíce hodí k hudební ukázkce, umí zdůvodnit a obhájit před ostatními své rozhodnutí, svou volbu okomentují, žáci se podrobněji seznámí s hudebním dílem <i>Camille Saint-Saëns: Karneval zvířat</i> , s částí <i>Akvárium</i> , umí spojit pohyb s hudbou, pohybově realizují formální strukturu díla
<u>Zařazení poslechových aktivit:</u> aktivity před, během i po poslechu, aktivity zaměřené na rozpoznání hudební formy, aktivity hudební i mimohudební
<u>Mezipředmětové vztahy:</u> Přírodověda
<u>Hudební činnosti:</u> poslechové činnosti, hudebně – pohybové činnosti, pěvecké činnosti, rozvoj rytmického cítění
<u>Hudební ukázky:</u> <i>C. Saint-Saëns: Karneval zvířat – Akvárium</i> , <i>Benjamin Britten: Mořská Interludia – Svítání</i> , <i>Nikolaj Rimskij-Korsakov: Šeherezáda</i>
<u>Materiály, pomůcky:</u> pracovní list z učebnice <i>The Right Note</i> pro 3. a 4. ročník, šátek pro každého žáka

4.13.1 Příprava na vyučování

1) HUDBA A VODA:

A) úvod:

- *Co se vám vybaví, když se řekne moře?* (prázdniny u moře, vlny, šumění moře, příliv a odliv, plachtění, vrak lodi, mořští živočichové)
- rozdat žákům pracovní list
- prohlédnout si všechny tři obrázky a popsat, co je na nich namalované (lod' v bouři, narážející do skal, exotická rybička, plovoucí v tropickém akváriu, svítání na opuštěné pláži)
- *Co mají tyto obrázky společného? V čem se liší?*

B) poslech:

- poslech pro žáky neznámých hudebních ukázek – úkolem přiřadit obrázky k ukázkám
- vysvětlit, proč si vybrali tento obrázek k této ukázkce – napsat k obrázku

- *Byla hudba pomalá nebo rychlá? Hlasitá nebo tichá? Hrál v ukázce hodně nebo málo hudebních nástrojů?*
- žáci řeknou své odpovědi a zdůvodní svou volbu⁸³

2) AKVÁRIUM – TĚŽKÝ ŽIVOT RYB:

A) hudba a pohyb:

- žáci sedí na svém místě
- nácvik pohybů: 1. *plavání*, 2. *padání potravy*, 3. *výskok*
- 1. poslech - propojení pohybů s hudbou, každý na svém místě
- 2. poslech - žáci jsou v prostoru, rozptýleni po třídě, provádějí naučené pohyby a víření šátky (každý žák) do znějící hudby

B) nácvik melodie a tvorba textu:

- žáci se naučí zpívat stěžejní melodii ze skladby *Akvárium*
- zpívají na slabiky „no, no, no, no, no, no“, ukazují si pohyb melodie rukou
- poté, co si melodii osvojí, pracují ve skupinách
- úkol - vymyslet text a zazpívat ho

Voda plyne, bublá,

rybička si skuhrá,

je tu nuda, sama doma,

*a ještě mám hlad.*⁸⁴

4.13.2 Realizace vyučování hodiny

Realizaci této vyučovací hodiny lze shlédnout na přiloženém DVD, kapitola Těžký život ryb. Fotografie, pořízené v průběhu vyučovací hodiny, si lze prohlédnout v Příloze 7.

⁸³ inspirace seminářem *Making Music in the Classroom*, vyučováním na St. Patrick's College, Dublin, Irsko, zimní semestr 2008/2009, vyučující: M. A. John Buckley, Ph. D.

⁸⁴ inspirace seminářem *Didaktika HV pro SŠ*, vyučováním na Pedagogické fakultě UK, zimní semestr 2013/2014, vyučující: Mgr. Libor Sládek; původní námět z dílny lektorů Carl Orff Institutu, Salzburg.

4.13.3 Hodnocení žáků

Žáci zamávají svým šátkem. Nad hlavou – hodina se mi líbila, u nohou – hodina se mi nelíbila.

4.13.4 Hodnocení nezávislého pozorovatele

HODNOCENÍ VYUKY

Datum: 7.11.2014

Čas: 10.25-11.10

Třída: 3.B

Příprava na vyučovací hodinu	0	1	2	3	4	5
Struktura vyučovací hodiny	0	1	2	3	4	5
Cíle vyučovací hodiny a jejich naplnění	0	1	2	3	4	5
Efektivní učební strategie a metody	0	1	2	3	4	5
Rozmanitost učebních strategií a metod	0	1	2	3	4	5
Organizace ve třídě	0	1	2	3	4	5
Zadávání instrukcí k aktivitám	0	1	2	3	4	5
Komunikace mezi učitelem a žáky	0	1	2	3	4	5
Míra zapojení žáků do aktivit	0	1	2	3	4	5
Zařazení poslechových činností	0	1	2	3	4	5
Zařazení pěveckých činností	0	1	2	3	4	5
Zařazení instrumentálních činností	0	1	2	3	4	5
Zařazení hudebně-pohybových činností	0	1	2	3	4	5
Rozvoj rytmického citění	0	1	2	3	4	5
Využití učebních pomůcek: hudební nástroje	0	1	2	3	4	5
Využití učebních pomůcek: CD přehrávač	0	1	2	3	4	5
Využití učebních pomůcek: interaktivní tabule	0	1	2	3	4	5
Využití učebních pomůcek: jiné	0	1	2	3	4	5

Komentář: Rovněž za skuteč propojení hudby, pohybu, prostorového uvažování a práce s obrázky (vizuální). Učil se mi také učit pohybu (především s nástroji). Možná bych zvedl délku hudebních úkřadec. Myslim, že byla zvolena efektivní cesta k dosažení cíle hodiny.

Hodnocení provedl:

Gabriela Krástanová

Podpis:

Krástanová

4.13.5 Vlastní hodnocení

Ve třídě 3. C vyučuji hudební výchovu v tomto školním roce poprvé. Jedná se o živější třídu. Ve třídě je několik chlapců, kteří v hodinách opakovaně vyrušují, upoutávají na sebe pozornost nevhodným způsobem, nepracují dle instrukcí, případně nepracují vůbec. Jejich chování je pak rušivé i pro zbytek třídy a má negativní vliv na průběh hodin. Chlapce musím opakovaně napomínat, usměrňovat, přivádět je zpět k práci, motivovat k aktivitě. Ostatní žáci jsou ale snaživí, rádi zpívají s klavírem, což je pro ně nové, mají rádi hry s rytmem a pohybové aktivity.

Při natáčení se většina žáků velmi snažila. I jinak nespolupracující žáci byli před kamerou hodnější a pracovali. Některým snaha vydržela alespoň v začátku hodiny, jiní se snažili po celou dobu. Žáci nejdříve přiřazovali hudební ukázky k obrázkům a zdůvodňovali písemně svou volbu. Někteří si s úkolem nevěděli rady, neměli vlastní nápady, snažili se opisovat od ostatních spolužáků. Většina žáků úkol zvládla dobře. V další části hodiny jsme nacvičovali na hudbu pohyb ryby v akváriu, nejprve vsedě bez šátků, potom v prostoru s šátky. Většina žáků pracovala se zaujetím, aktivita je bavila, jeden žák nepracoval. V závěrečné části hodiny žáci pracovali ve skupinách. Zopakovali si hlavní melodii skladby Akvárium, při zpěvu si pohyb melodie ukazovali rukou. Poté ve skupinách vymýšleli text k hudbě. Na tuto aktivitu nám vzhledem k pozdnímu příchodu žáků do výuky již nezbyl potřebný čas. Vyzkoušeli jsme tedy zazpívat alespoň tu část textu, kterou žáci stihli napsat a zhodnotili hodinu.

Žáci přišli do výuky se zpožděním, protože ve škole se pro vybrané třídy konala výtvarná dílna – malování na hedvábí. Lektor výtvarné dílny nestihl skončit včas, žáci dodělávali výrobky a uklízeli třídu přes přestávku a v začátku další hodiny.

I přes pozdní příchod jsme stihli většinu naplánovaných činností dle příprav na hodinu. Žáci se před kamerou snažili více než obvykle, pracovali, méně vyrušovali. Hodina je bavila, všichni žáci ji hodnotili kladně. Cíle hodiny byly naplněny jen částečně.

4.14 Malování hudbou

<u>Třída:</u> 5. C
<u>Počet žáků:</u> 28
<u>Číslo hodiny:</u> 9, 10, 11
<u>Datum, čas:</u> ÚT 4. 11. 2014, 8:00 – 9:40 (1. a 2. vyučovací hodina), PÁ 7. 11. 2014, 12:15 – 13:00 (5. vyučovací hodina)
<u>Učebna:</u> 201 (učebna třídy 5. C), 101 (pracovna hudební výchovy)
<u>Téma:</u> Impresionismus, hudba a malířství, malování hudbou
<u>Cíle:</u> žáci se seznámí s uměleckým směrem Impresionismus, dle daných kritérií v sémantickém diferenciálu vhodně posoudí hudbu, vyjadřují svůj názor na hudbu, pracují s přídavnými jmény, žáci vytvoří vlastní obraz inspirovaný díly impresionistických malířů, žáci pojmenují svůj obraz, představí ho spolužákům, zhodnotí práci ostatních, vyberou nejlepší práci, ohodnotí, vystaví svoji práci v pracovně hudební výchovy
<u>Zařazení poslechových aktivit:</u> aktivity před, během i po poslechu, aktivity zaměřené na historické období, aktivity zaměřené na původ a okolnosti vzniku hudebního díla, aktivity hudební i mimohudební
<u>Mezipředmětové vztahy:</u> Český jazyk, Svět práce, Výtvarná výchova
<u>Hudební činnosti:</u> poslechové činnosti
<u>Hudební ukázky:</u> <i>Claude Debussy: Zvuky a vůně, co se nesou večerním vzduchem, CD Malování hudbou (vybraná díla od hudebních skladatelů Clauda Debussyho a Maurice Ravela)</i>
<u>Materiály, pomůcky:</u> sémantický diferenciál, čtvrtky A4, kartičky na popis obrázků, tempery, štětce, korkové zátky od lahve, elektronická prezentace určená k promítání na interaktivní tabuli, kytičky na hlasování o nejpovedenějším obraze

4.14.1 Příprava na vyučování

1) SÉMANTICKÝ DIFERENCIÁL:

- učitel pustí žákům hudební ukázkou (*Claude Debussy: Zvuky a vůně, co se nesou večerním vzduchem*)
- žáci vyplňují sémantický diferenciál

- vyhodnocení, názory žáků
- *Slyšel jsi už někdy takovou hudbu? Jaká podle tebe je? Co ti připomíná?*
- *Jaký obraz by se hodil k této hudbě? Co by na něj malíř namaloval?*

2) IMPRESIONISMUS:

- žáci se formou elektronické prezentace⁸⁵ seznámí s uměleckým směrem Impresionismus
- učitel žákům promítne obrazy impresionistických malířů⁸⁶
- žáci zkoumají, jakou výtvarnou technikou byly tyto obrazy namalovány a co se na nich nejčastěji vyskytuje

3) MALOVÁNÍ HUDBOU:

- žáci si připraví pomůcky na malování
- poslech CD *Malování hudbou* při práci
- žáci při hudbě tiskají tempery korkovou zátkou na čtvrtku A4 – inspirují se hudbou⁸⁷

4) VÝSTAVA OBRAZŮ – UMĚLECKÁ GALERIE:

- žáci svůj obraz pojmenují a přidají několik přídavných jmen nebo vět, které popisují obraz, cedulku s názvem připevní k obrazu
- komentovaná výstava děl žáků – každý žák ukáže svůj obraz ostatním, okomentuje, vystaví
- umělecká galerie – obrazy ve třídě vystavíme, žáci při hudbě procházejí kolem obrazů, prohlédnou si všechny obrazy
- vyberou si jeden obraz, který považují za nejzdařilejší (nesmí být ten jejich)
- ohodnotí kytičkou, kterou položí na obraz
- kytičky sečteme, vyhodnotíme hlasování
- obrazy žáků i s hodnocením připevníme na nástěnku ve třídě

---

⁸⁵ Inspirace seminářem *Dějiny hudby I, II, III, IV*, vyučovaným na Pedagogické fakultě, akademický rok 2007/2008, 2008/2009, vyučující: PhDr. Ladislav Brábek.

⁸⁶ PIJOAN, J. *Dějiny výtvarného umění 8*. Praha: Knižní klub, 2000.

⁸⁷ inspirace seminářem *Making Music in the Classroom*, vyučovaným na St. Patrick's College, Dublin, Irsko, zimní semestr 2008/2009, vyučující: M. A. John Buckley, Ph. D.

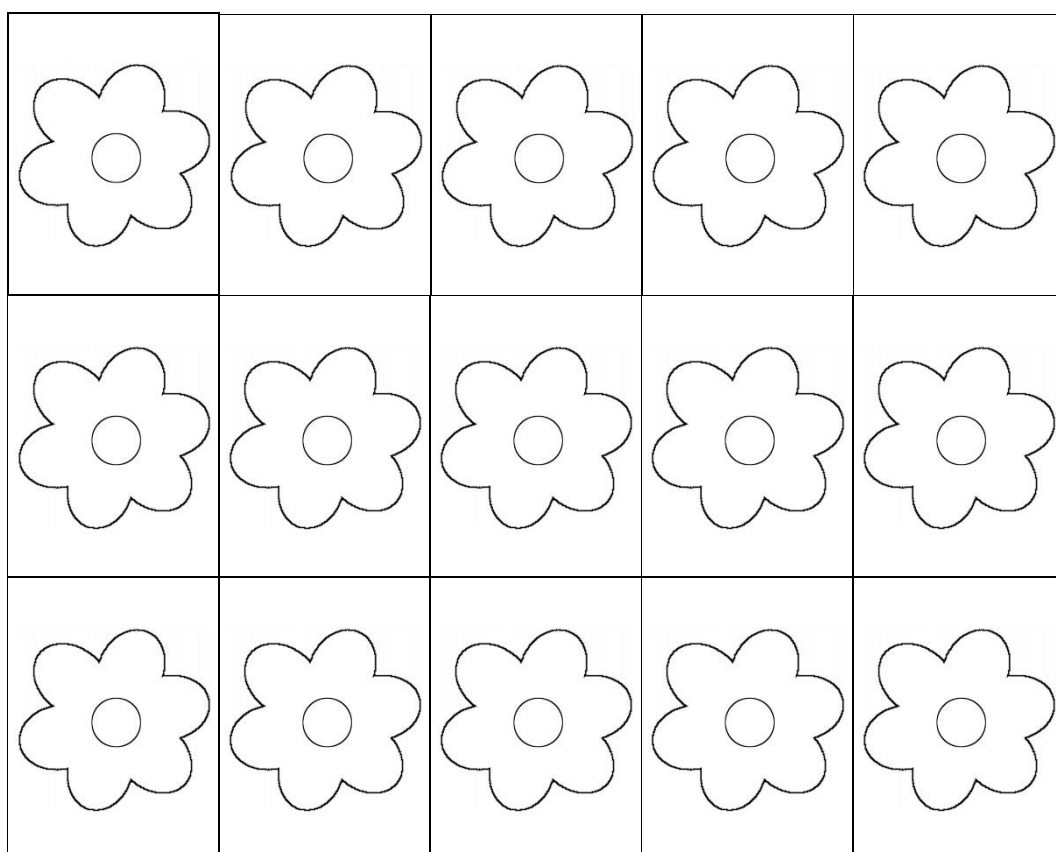

4.14.2 Realizace vyučování hodiny

Realizaci této vyučovací hodiny lze shlédnout na přiloženém DVD, kapitola Malování hudbou. Fotografie, pořízené v průběhu vyučovací hodiny, si lze prohlédnout v Příloze 8.

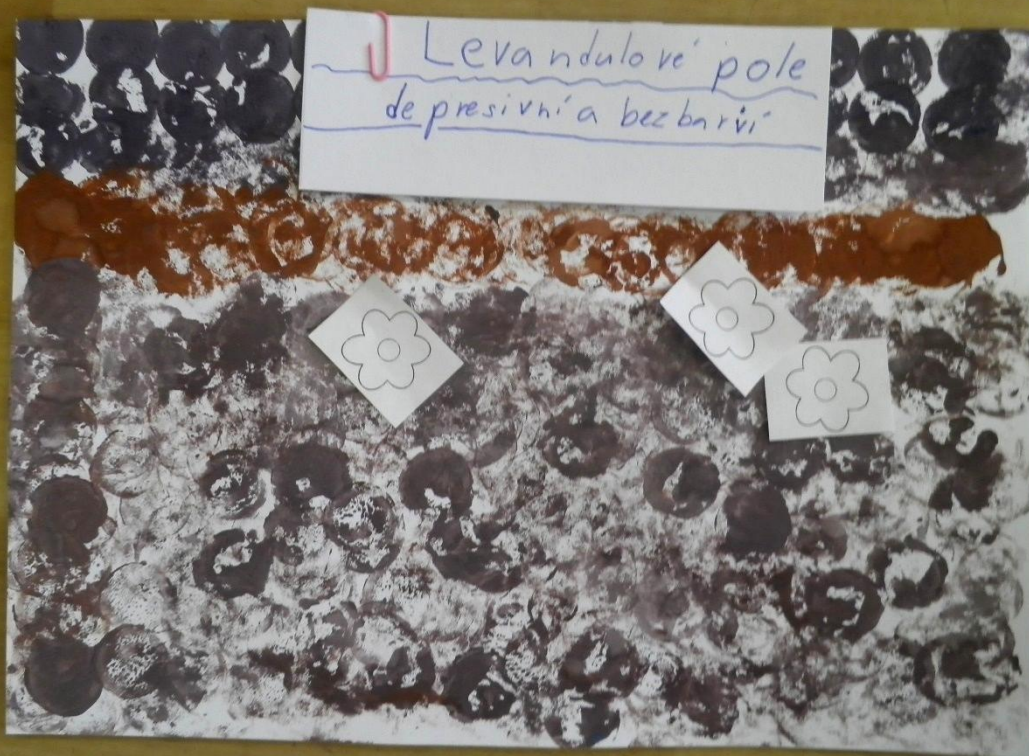
4.14.3 Hodnocení žáků

Žáci budou hodnotit obrazy ostatních spolužáků. Každý žák dostane jednu kytičku. Tu připevní ke zvolenému obrázku (nesmí k tomu svému), uzavřeme hlasování, sečteme kytičky.

ROM ZAĀHAD
ĀHADNĀ TICHĀ

4.14.4 Hodnocení nezávislého pozorovatele

HODNOCENÍ VYUKY

Datum: 4. 11. 2014

Čas: 8⁰⁰ - 9⁴⁰

Třída: 5.C

Příprava na vyučovací hodinu	0	1	2	3	4	5
Struktura vyučovací hodiny	0	1	2	3	4	5
Cíle vyučovací hodiny a jejich naplnění	0	1	2	3	4	5
Efektivní učební strategie a metody	0	1	2	3	4	5
Rozmanitost učebních strategií a metod	0	1	2	3	4	5
Organizace ve třídě	0	1	2	3	4	5
Zadávání instrukcí k aktivitám	0	1	2	3	4	5
Komunikace mezi učitelem a žáky	0	1	2	3	4	5
Míra zapojení žáků do aktivit	0	1	2	3	4	5
Zařazení poslechových činností	0	1	2	3	4	5
Zařazení pěveckých činností	0	1	2	3	4	5
Zařazení instrumentálních činností	0	1	2	3	4	5
Zařazení hudebně-pohybových činností	0	1	2	3	4	5
Rozvoj rytmického cítění	0	1	2	3	4	5
Využití učebních pomůcek: hudební nástroje	0	1	2	3	4	5
Využití učebních pomůcek: CD přehrávač	0	1	2	3	4	5
Využití učebních pomůcek: interaktivní tabule	0	1	2	3	4	5
Využití učebních pomůcek: jiné	0	1	2	3	4	5

Komentář:

Hodnocení provedl: K. Tavelmanová

Podpis:

4.14.5 Vlastní hodnocení

Ve třídě 5. C vyučuji hudební výchovu již druhým rokem. V letošním školním roce zde učím ještě svět práce. Výuka v této třídě je náročná. Třída je v mnoha ohledech problematická. Jsou zde integrovaní žáci, kteří se vzdělávají podle individuálního vzdělávacího plánu. Někteří z nich mají závažné výchovné i vzdělávací obtíže. Třída je velmi živá, vyskytují se tu často problémy s kázní. Někteří žáci soustavně vyrušují, nepracují. Ruší ostatní žáky, kteří by se chtěli učit, pracovat a znepríjemňují tak atmosféru ve třídě. Vztahy ve třídě nejsou zdaleka ideální. Žáci se vzájemně příliš nepodporují, žalují na sebe, nechovají se hezky jeden ke druhému.

Přestože jsou ve třídě 5. C kázeňské problémy, třída je jinak šikovná, žáci mají z hudební výchovy dobrý rozhled, rádi zpívají, hrají na hudební nástroje, rádi pracují s rytmem a poslechem. Jsou kreativní, mají dobré nápady.

Žáci byli z natáčení a přítomnosti jiného vyučujícího velmi nervózní. Pracovali jinak, než je u nich obvyklé. Chovali se vzorně, spolupracovali, plnili práci dle zadaných instrukcí. Přítomnost kamery a dalšího vyučujícího pro ně byla pozitivní motivací. V úvodní části první hodiny žáci poslouchali hudební ukázkou a vyplňovali sémantický diferenciál s přídavnými jmény. Názory na hudbu se lišily. V další části hodiny se žáci formou elektronické prezentace seznámili s uměleckým směrem Impresionismus. Žáci byli pozorní, reagovali na dotazy, komentovali obsah prezentace. Na konci první hodiny jsem žákům vysvětlila techniku malování, zadala téma, doporučila náměty vhodné ke zpracování. Žáci si sami vymysleli, co budou na svůj obraz tiskat, připravili si pomůcky a začali tvořit. Tato práce probíhala i po celou druhou vyučovací hodinu. Žáci již přestali myslet na přítomnost kamery, chovali se přirozeněji, někteří během práce vyrušovali. Během závěrečné třetí hodiny žáci pojmenovali svůj obraz a prezentovali ho před ostatními spolužáky. Obrazy jsme vystavili a ohodnotili. Obrazy se žákům povedly.

S průběhem všech vyučovacích hodin jsem byla spokojená. Všichni žáci odvedli dobrou práci. Vyrušovali méně než obvykle, všichni vzorně pracovali. Cíle vyučování byly naplněny.

4.15 Hrátky s hudebním pexesem

<u>Třída:</u> 5. B
<u>Počet žáků:</u> 26
<u>Číslo hodiny:</u> 12
<u>Datum, čas:</u> ST 5. 11. 2014, 10:55 – 11:40 (4. vyučovací hodina)
<u>Učebna:</u> 101 (pracovna hudební výchovy)
<u>Téma:</u> práce s hudebním pexesem – hudební nástroje, práce s rytmem
<u>Cíle:</u> žáci si zopakují názvy a rozdělení hudebních nástrojů, umí pojmenovat hudební nástroje na obrázku a zařadit je do nástrojové skupiny, dokážou rozpoznat nástrojové obsazení hudební ukázky, umí pochodovat do rytmu, naučí se hrát svůj rytmus do znějící hudební ukázky
<u>Zařazení poslechových aktivit:</u> aktivity před a během poslechu, aktivity zaměřené na rozpoznání nástrojového obsazení hudební ukázky, aktivity hudební i mimohudební
<u>Hudební činnosti:</u> poslechové činnosti, rozvoj rytmického cítění
<u>Hudební ukázky:</u> <i>Gioacchino Rossini: Vilém Tell</i>
<u>Materiály, pomůcky:</u> hudební pexeso, velký šátek, Orffovy nástroje (dřívka, bubínek, činely)

4.15.1 Příprava na vyučování

1) HRÁTKY S RYTMEM:

A) hra na ozvěnu:

- žáci stojí v kroužku, učitel předvede, ostatní zopakují
- žák předvede, ostatní zopakují, střídají se dokola, pravidelné střídání, udržet rytmus

B) rap:

- ve 2/4 taktu: ||: *tá, tá* | *ti-ti, tá* :||
- text: *Ro – ssi, Ro – ssi - ni*
- k tomu hra na tělo: *tlesk – plesk, tlesk – tlesk – plesk*

- všichni žáci najednou
- potom každý jednu notu – kdo splete, vypadává

2) HRÁTKY S POSLECHEM:

- žáci neznají název skladby (*Gioacchino Rossini: Vilém Tell*)
- úkol při prvním poslechu: *Co vám skladba připomíná?* (pochod, vojáky, útok, bitvu, oslavu návratu krále, karneval)
- *Jaké hudební nástroje jste mohli v ukázce slyšet? V jaké televizní reklamě se tato skladba objevila?*
- napsat jméno skladby a autora na tabuli, připomenout rap
- rozdělení – základní nástrojové skupiny: BICÍ NÁSTROJE, SMYČCOVÉ NÁSTROJE, DECHOVÉ NÁSTROJE

3) HRÁTKY S HUDEBNÍM PEXESEM:

A) pantomima:

- zní hudební ukázka (*Vilém Tell*)
- žáci pochodují po třídě do rytmu
- žáci dostanou do ruky každý 1 kartičku s pexesem – obrázek hudebního nástroje
- dál pochodují po třídě a předvádějí hru na svůj hudební nástroj
- hledají hráče na stejný hudební nástroj - utvoří dvojice
- dvojice dále vytvoří skupiny podle základních skupin hudebních nástrojů – bicí, smyčcové, dechové
- práce ve skupinách – nástroje pojmenují, popíší, jak se na ně hraje, představí svoji skupinu ostatním
- pexeso rozdělí na dvě hromádky (podle dvojic, jeden obrázek na jednu, druhý na druhou hromádku)

B) pexeso na dálku:

- žáci jsou stále rozdělení na 3 skupiny
- jeden žák z každé skupiny dostane do ruky kartičku s pexesem – obrázek hudebního nástroje
- učitel na zem rozloží polovinu pexesa z dané skupiny, zbytek dá na sebe na hromádku

- žák jde dopředu, předvádí hru na hudební nástroj
- ostatní z jeho skupiny hádají, vybírají z kartiček, o jaký nástroj by se mohlo jednat
- když uhodnou, kartičky si ponechají
- všechny tři skupiny soutěží najednou
- vítězem je nejrychlejší skupina

4) HRÁTKY S HUDEBNÍMI NÁSTROJI:

- zůstanou 3 skupiny
- BICÍ – hrají na dřívka 4/4 takt ||: *tá, tá, ti-ti, tá* :||
- SMYČCOVÉ – hrají na 1 velký šátek (vlní se do rytmu)
- DECHOVÉ – bubínek, činel, triangel 4/4 takt ||: *tá-á,tá-á* :||
- nácvik
- hrají do hudby dle schematické partitury
- cílem skupin je hrát v tu dobu, když i v hudební ukázce zní jejich nástrojová skupina
- učitel diriguje⁸⁸

4.15.2 Realizace vyučování hodiny

Realizaci této vyučovací hodiny lze shlédnout na přiloženém DVD, kapitola Hrátky s hudebním pexesem. Fotografie, pořízené v průběhu vyučovací hodiny, si lze prohlédnout v Příloze 9.

4.15.3 Hodnocení žáků

Žáci si stoupnou do řady čelem k učiteli. Komu se hodina líbila, udělá krok vpřed. Komu se hodina nelíbila, zůstane stát na místě.

---

⁸⁸ inspirace seminářem České Orffovy společnosti *Od přástek k boomwhackers*, který proběhl 15. – 17. 11. 2013 v prostorách Základní školy gen. F. Fajtla, Rychnovská 350, Praha 9 – Letňany, vyučující: PaedDr. Lenka Pospíšilová.

4.15.4 Hodnocení nezávislého pozorovatele

HODNOCENÍ VYUKY

Datum: 5. 11. 2014
Čas: 4. vyuč. hodina
Třída: 5. B

Příprava na vyučovací hodinu	0	1	2	3	4	5
Struktura vyučovací hodiny	0	1	2	3	4	5
Cíle vyučovací hodiny a jejich naplnění	0	1	2	3	4	5
Efektivní učební strategie a metody	0	1	2	3	4	5
Rozmanitost učebních strategií a metod	0	1	2	3	4	5
Organizace ve třídě	0	1	2	3	4	5
Zadávání instrukcí k aktivitám	0	1	2	3	4	5
Komunikace mezi učitelem a žáky	0	1	2	3	4	5
Míra zapojení žáků do aktivit	0	1	2	3	4	5
Zařazení poslechových činností	0	1	2	3	4	5
Zařazení pěveckých činností	0	1	2	3	4	5
Zařazení instrumentálních činností	0	1	2	3	4	5
Zařazení hudebně-pohybových činností	0	1	2	3	4	5
Rozvoj rytmického cítění	0	1	2	3	4	5
Využití učebních pomůcek: hudební nástroje	0	1	2	3	4	5
Využití učebních pomůcek: CD přehrávač	0	1	2	3	4	5
Využití učebních pomůcek: interaktivní tabule	0	1	2	3	4	5
Využití učebních pomůcek: jiné	0	1	2	3	4	5

Komentář:

V učebně není IT.
 Všichni žáci byli po celou dobu aktivně zapojeni do hodiny.
 Pracovali se zaujetím. Hodina měla spád, často se střídala
 ty aktivity ty. H. Byla velmi dobře připravena!

Hodnocení provedl:

Jana Kůrková

Podpis:

Kůrková

4.15.5 Vlastní hodnocení

S žáky třídy 5. B se vzájemně dobře známe, v loňském i v letošním školním roce zde vyučuji hudební výchovu a anglický jazyk. Jedná se o živější třídu, avšak snaživou a šikovnou. Žáci jsou přátelští, mají mezi sebou hezké vztahy. V hudební výchově pracují se zaujetím, nejraději mají tanec a pohybové aktivity, rádi soutěží.

Žáky přítomnost kamery a dalšího vyučujícího nijak neznervózňovala, naopak se předváděli. Někteří se velmi snažili, aby podali co nejlepší výkon, jiní na sebe nevhodným způsobem upoutávali pozornost, vyrušovali, dělali něco jiného, než bylo požadováno. Třída se při natáčení celkově chovala živěji a temperamentněji než je obvyklé. Někteří žáci byli nesoustředění na práci, bavili se s ostatními a vyrušovali.

Rytmické cvičení v úvodní části hodiny zvládli všichni bez problému. Podobná cvičení znají, zařazujeme je do výuky často. Při poslechu hudební ukázky někteří žáci vyrušovali, nevydrželi se soustředit. Hudbu ale vnímali, na otázky odpovídali výstižně a správně. Rozdělení hudebních nástrojů si žáci dobře pamatovali z minulého školního roku. Při pochodování do rytmu a hledání dvojic hudebních nástrojů se žáci mezi sebou bavili a naráželi do sebe, neposlouchali hudbu, byli mimo rytmus, místo, aby hledali spolužáka se stejnou kartičkou. Nestihli se najít, kartičky si navzájem ukazovali až po skončení hudby. Při práci ve skupinách pak nespolečně pracovali. Hra se jim ale líbila, motivovala je k větší aktivitě. Zapojili se všichni. Hra na Orffovy hudební nástroje do znějící hudební ukázky se žákům líbila, s chutí spolupracovali. Hráli hlasitě a se zaujetím, ačkoli rytmicky nepřesně. Většina žáků byla schopna orientovat se v hudbě s pomocí schematické grafické partitury a dirigování skupin hráčů učitelem. Většina žáků hodnotila hodinu kladně.

S průběhem vyučování jsem byla spokojená jen částečně. Žáci byli hluční, méně soustředění než obvykle, někteří vyrušovali, musela jsem je napomínat. Některé aktivity se zdařily více, jiné méně. Cíle hodiny byly naplněny jen zčásti.

4.16 Závěr výzkumu

Přestože příprava i realizace výzkumné části byla náročná a organizačně složitá, přinesla mnoho cenných zkušeností. Cílem výzkumné části diplomové práce bylo předložit přípravy na dvanáct vyučovacích hodin, které byly zaměřené na poslech a tvořivou práci s poslechovými ukázkami. Dále všechny hodiny zrealizovat, odučit je na základní škole s žáky z různých ročníků a hodiny zhodnotit. Všechny tyto cíle byly naplněny. Výzkum prokázal, že tvořivé činnosti spojené s poslechem hudby vedou k osvojování poznatků z oblasti hudební teorie, dějin hudby a porozumění formální i výrazové řeči hudby.

Podařilo se shromáždit množství zajímavých námětů pro práci s poslechem, náměty zpracovat a připravit vyučovací hodiny se zaměřením na poslech, zajistit potřebné pomůcky, hudební ukázky a techniku k natáčení výuky. Realizace výzkumu proběhla bez větších problémů. Technika fungovala spolehlivě, na natáčení přišly všechny vybrané třídy i další vyučující, kteří zde byli v roli nezávislého pozorovatele. Žáci pracovali se zaujetím, snažili se podat co nejlepší výkon. Ve většině hodin jsme stihli všechny činnosti, které byly naplánované dle příprav na vyučování. Cíle hodin byly z velké části naplněny.

Výzkum dokazuje, že lze připravit hodiny se zaměřením na poslech a obejít se bez učebnic hudební výchovy, které neposkytují dostatek námětů pro tvořivou práci s poslechem. Přípravy poslechových hodin však vyžadují vyhledávat vhodné náměty jinde než v učebnicích. Náměty hledat na internetu nebo v odborné literatuře nebo se inspirovat například na seminářích dalšího vzdělávání pro učitele. U příprav je však nutné počítat s větší časovou náročností, při výuce vše pečlivě promyslet a dobře zorganizovat.

Všechny náměty pro práci s poslechem byly ověřeny v praxi. Žáci úkoly i činnosti ve vyučování zvládali bez větších potíží. U každé hodiny bylo zařazeno hodnocení samotnými žáky, nezávislým pozorovatelem a mé vlastní hodnocení. Toto hodnocení poskytuje zpětnou vazbu na výuku hned na několika úrovních a pomáhá ověřit, jak se uvedení příprav do praxe zdařilo. Závěrem lze říci, že přípravy jsou tedy vhodné pro další využití v hodinách hudební výchovy a hodiny hudební výchovy se zaměřením na poslech lze realizovat v běžných třídách na základní škole.

5. Závěr

Tvrzení, že situace ve výuce hudební výchovy je v mnoha ohledech problematická, se ukázalo jako pravdivé. Kapitola Učebnice hudební výchovy pro základní školy a poslechové činnosti, zaznamenaná v této práci, potvrzuje hypotézu, že učebnice nenabízejí dostatek tvořivých námětů pro aktivní práci s poslechovými ukázkami. S výjimkou učebnice Jaroslava Herdena *My pozor dáme a nejen posloucháme* nakladatelství Scientia, která je na poslech a práci s ním zaměřena, nebylo v ostatních učebnicích zaznamenáno mnoho aktivit a úkolů, které by se zaměřovaly na hlubší práci s poslechovými ukázkami a podněcovaly žáky k tvořivým činnostem. Poslechové ukázky v učebnicích měly převážně ilustrativní charakter a nejčastěji sloužily jako doplnění k probírané látce.

Pro přípravu poslechové hodiny, která splňuje požadavek na aktivní tvořivou práci s poslechovou ukázkou, musí učitel hudební výchovy hledat inspiraci jinde, než v učebnicích. Při vytváření příprav na vyučovací hodiny se zaměřením na poslech se jako nejvhodnější zdroj námětů do výuky jeví vzdělávací semináře a kurzy pro učitele, kde převládá modelový styl výuky s praktickými ukázkami aktivit, s možností vyzkoušet si aktivitu na sobě s následnou reflexí. Dalším užitečným zdrojem nápadů a materiálů do výuky mohou být zahraniční učebnice hudební výchovy, internet nebo materiály od jiných učitelů hudební výchovy.

Výzkum, jehož příprava, realizace a hodnocení je zaznamenáno v této diplomové práci, dokazuje, že tvořivé činnosti spojené s poslechem mohou vést k osvojení poznatků z oblasti hudební teorie, dějin hudby a porozumění formální i výrazové řeči hudby. U všech dvanácti vyučovacích hodin byly naplněny cíle vyučování. Hodiny byly hodnoceny kladně žáky, kteří se výzkumu zúčastnili, vyučujícím hudební výchovy i dalším vyučujícím, který byl ve výuce přítomen v roli nezávislého pozorovatele. Zařazování tvořivé práce s poslechem do výuky a postup skrze činnostní učení se proto jeví jako přínosný. Práce s poslechovou ukázkou, která má komplexní charakter a na kterou navazují další pěvecké, instrumentální nebo hudebně pohybové činnosti, vede k všestrannému rozvoji hudebních schopností žáků.

POUŽITÉ PRAMENY

BALCAROVÁ, J. *Tvořivé náměty pro práci v hudební výchově v 6. ročníku ZŠ v souladu s RVP*. Diplomová práce [PDF]. Masarykova univerzita v Brně – Pedagogická fakulta, Katedra hudební výchovy, 2007 [cit. 23. 4. 2011]. Dostupné na WWW: <http://is.muni.cz/th/79232/pedf_m/Diplomka.pdf>.

BARVÍK, M. *Jak poslouchat hudbu*. Praha : Práce, 1960.

BĚLOHLÁVKOVÁ, P. Netradiční možnosti integrace aneb voda jako jedna z cest k soudobé hudbě. In BĚLOHLÁVKOVÁ, P., PECHÁČEK, S. *Kontexty hudební pedagogiky II. Sborník příspěvků z konference konané 28. – 29. března 2007 v Brandýse nad Labem – Staré Boleslavi*. Praha : Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta, 2007.

BENNET, R. *Fortissimo*. Cambridge : Cambridge University Press, 1996.

BENNET, R., TUTT, D. *First Assignments*. Cambridge : Cambridge University Press, 1993.

BLOOM, B. S. *Bloomova taxonomie výukových cílů* [online]. Wiki Pedagogické fakulty Masarykovy univerzity, 2013. Dostupné na WWW:

<http://wiki.ped.muni.cz/index.php?title=Bloomova_taxonomie_vyukovych_cilu>.

BRABEC, J. *Hudební výchova pro 7. ročník základní školy*. Úvaly : Jinan, 1996.

BRABEC, J. *Hudební výchova pro 9. ročník základní školy*. Úvaly : Jinan, 1997.

BUCKLEY, J., HIGGINS, Y. *The Right Note, 3rd & 4th Class. Revised Music Curriculum. Music Activity Book*. Dublin : Folens, 2007.

BUCKLEY, J., HIGGINS, Y. *The Right Note, 3rd & 4th Class. Revised Music Curriculum. Teacher's Manual*. Dublin : Folens, 2007.

BURIAN, K. V. *Hudba domova. Kapitoly ze života hudebního skladatele Antonína Dvořáka*. Praha : Supraphon, 1979.

BURROWS, J. *Klasická hudba. Velký ilustrovaný průvodce*. Praha : Slovart, 2008.

DRÁBEK, V. *ABC výchovných koncertů*. Praha : Olympia, 1987.

DRÁBEK, V. Poslech hudby a integrace. In DRÁBEK, V. *Poslech hudby. Sborník příspěvků z konference konané ve dnech 27. a 28. dubna 1998 na Pedagogické fakultě UK v Praze*. Praha : Pedagogická fakulta UK v Praze, 1998.

DRÁBEK, V. *Tvořivost a integrace v receptivní hudební výchově*. Praha : Pedagogická fakulta Univerzity Karlovy v Praze, 1998.

GOŠOVÁ, V. *Kurikulární reforma* [online]. Metodický portál RVP, 2011

[cit. 22. 4. 2011]. Dostupné na

WWW:<http://wiki.rvp.cz/Knihovna/1.Pedagogicky_lexikon/K/Kurikulární_reforma>.

GREGOR, V., SEDLICKÝ, T. *Dějiny hudební výchovy v českých zemích a na Slovensku*. Praha : Supraphon, 1973.

HAVLÍK, J. Několik poznámek k první etapě institucionalizačního procesu v české hudební kultuře po druhé světové válce. In ZENKL, L., MĚRKA, I. *Vývoj hudebních institucí po roce 1945. Sborník z konference Janáčkiana 1994*. Ostrava : Ostravská univerzita, Pedagogická fakulta, 1994.

HERDEN, J. *Hudba jako řeč*. Praha : Scientia, 1998.

HERDEN, J. *Hudba pro děti a mládež II., 1. svazek – Textová část*. Praha : SPN, 1979.

HERDEN, J. *Hudba pro děti a mládež II., 2. svazek – Notová příloha k textové části*. Praha : SPN, 1979.

HERDEN, J. *Hudba pro děti I*. Praha : SPN, 1978.

HERDEN, J. Komunikace s hudbou ve výchovné praxi. In SLAVÍK, J. *Multidisciplinární komunikace – Problém a princip všeobecného vzdělávání*. Praha : Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta, 2005.

HERDEN, J. Možnosti modelování didaktické situace při poslechu hudby. In SEDLÁK, F. *Hudební výchova v profilu žáka základní školy. Sborník katedry hudební výchovy pedagogické fakulty 5*. Praha : Univerzita Karlova, 1985.

HERDEN, J. *My pozor dáme a nejen posloucháme. Posloucháme hudbu s žáky 2. stupně ZŠ a nižších ročníků osmiletých gymnázií*. Praha : Scientia, 1997.

HERDEN, J. *My pozor dáme a posloucháme. Posloucháme hudbu se žáky 1. stupně základní školy*. Praha : Scientia, 1994.

HERDEN, J. *Poslechové aktivity v hudební výchově* [online]. Rodina. Každodenník o dětech i rodičích, 1999 [cit. 16. 4. 2011]. Dostupné na WWW:

<<http://www.rodina.cz/clanek33.htm>>.

HERDEN, J. *Práce s novou učebnicí poslechu hudby na 1. stupni ZŠ My pozor dáme a posloucháme*, Scientia, Praha 1994. In DRÁBEK, V. *Kreativita a integrativní hudební pedagogika v evropské hudební výchově. Mezinárodní hudebně pedagogická konference, Praha, 20. – 21. 4. 1994*. Praha : Společnost pro hudební výchovu ČHS, 1994.

HERDEN, J. *Teorie a praxe poslechu hudby*. In SEDLÁK, F. *Teoretické základy hudební pedagogiky. Sborník katedry hudební výchovy pedagogické fakulty 7*. Praha : Univerzita Karlova, 1990.

HERDEN, J. *Tvořivé uchopení myšlenkového obsahu hudebního díla*. In DRÁBEK, V. *Tvořivost jako základní dimenze moderní hudební pedagogiky. Sborník referátů přednesených na vědecké konferenci katedry hudební výchovy Pedagogické fakulty UK konané dne 29. dubna 1992 v Praze*. Praha : Pedagogická fakulta UK, 1992.

HERDEN, J., JENČKOVÁ, E. *Hudba pro děti*. Praha : Karolinum, 1992.

HOLAS, M. *Hudební pedagogika*. Praha : nakladatelství AMU, 2004.

HOUŠKA, T. *Poslech hudby - inspiromat nejen pro HV* [online]. Moje škola [cit. 20. 5. 2011]. Dostupné na WWW:

<<http://www.mojeskola.net/skolahrou/page0045.htm>>.

CHARALAMBIDIS, A. *Hudební výchova pro 6. ročník základní školy*. Praha : SPN, 1998.

CHARALAMBIDIS, A. *Hudební výchova pro 7. ročník základní školy*. Praha : SPN, 1998.

CHARALAMBIDIS, A. *Hudební výchova pro 8. ročník základní školy*. Praha : SPN, 1998.

CHARALAMBIDIS, A. *Hudební výchova pro 9. ročník základní školy*. Praha : SPN, 1998.

JAGLOVÁ, J. *Hudební výchova 2 : učebnice pro 2. ročník základní školy*. Brno : Nová škola, 2012.

JAGLOVÁ, J. *Hudební výchova 3 : učebnice pro 3. ročník základní školy*. Brno : Nová škola, 2010.

JAGLOVÁ, J. *Hudební výchova 4 : učebnice pro 4. ročník základní školy*. Brno : Nová škola, 2011.

JAGLOVÁ, J. *Hudební výchova 5 : učebnice pro 5. ročník základní školy*. Brno : Nová škola, 2012.

JAGLOVÁ, J. *Začínáme s hudební výchovou 1. ročník: pracovní listy*. Brno : Nová škola, 2010.

JENČKOVÁ, E. Poslech hudby ve škole v pojetí Jaroslava Herdena. In BĚLOHLÁVKOVÁ, P., PECHÁČEK, S. *Kontexty hudební pedagogiky I. Sborník příspěvků z konference konané 6. – 7. dubna 2006 v Brandýse nad Labem – Staré Boleslavi*. Praha : Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta, 2007.

JEŽIL, P. *Hudební výchova z pohledu rámcového vzdělávacího programu* [PDF]. Příspěvek do časopisu *Hudební výchova*, 2007 [cit. 23. 4. 2011]. Dostupné na WWW: <http://userweb.pedf.cuni.cz/hudebnivychova/Archiv/pdf.%202007/HV2_2007.pdf>.

KLIMEŠ, L. *Slovník cizích slov*. Praha : SPN, 1998.

KOLÁŘ, J., ŠTÍBROVÁ, I. *Hudební výchova pro 5. ročník základní školy: Hudební dílna I*. Úvaly : Jinan, 1995.

KOLÁŘ, J., ŠTÍBROVÁ, I. *Hudební výchova pro 6. ročník základní školy: Hudební dílna II*. Úvaly : Jinan, 1997.

KOUTSKÝ, J. *Didaktika hudební výchovy na 1. stupni*. Liberec : Technická univerzita v Liberci, Katedra primárního vzdělávání, 2008.

KUPKA, P. *Výukový plakát. Hudební nástroje*. Praha : Kupka, 2010.

LIŠKOVÁ, M. *Hudební výchova pro 1. ročník základní školy*. Praha : SPN, 2005.

LIŠKOVÁ, M., HURNÍK, L. *Hudební výchova pro 2. ročník základní školy*. Praha : SPN, 1998.

LIŠKOVÁ, M., HURNÍK, L. *Hudební výchova pro 3. ročník základní školy*. Praha : SPN, 2007.

LIŠKOVÁ, M., HURNÍK, L. *Hudební výchova pro 4. ročník základní školy*. Praha : SPN, 2003.

LIŠKOVÁ, M., HURNÍK, L. *Hudební výchova pro 5. ročník základní školy*. Praha : SPN, 2005.

MAC GREGOR, H. *Listening to Music History*. London : A & C Black, 1998.

MARTINOVSKÝ, O. *Poslech hudby z hlediska současných psychologických a estetických názorů*. Praha : Ústav pro učitelské vzdělání na UK v Praze, 1971.

MATOUŠOVÁ, J. *O škole. Současnost*. [online]. Základní a mateřská škola Červený vrch [cit. 10. 10. 2014]. Dostupné na WWW:< <http://www.zscvrch.cz/node/24>>.

MC FADDEN, M., KEARNS, K. *Sounds Good. Junior Certificate Music*. Dublin : Edco, 2009.

MIHULE, J. *Hudební výchova 6 pro 6. ročník základní školy*. Praha : Fortuna, 1997.

MIHULE, J. *Hudební výchova 7 pro 7. ročník základní školy*. Praha : Fortuna, 1996.

MIHULE, J. *Hudební výchova 8 pro 8. ročník základní školy*. Praha : Fortuna, 1994.

MIHULE, J. *Hudební výchova 9 pro 9. ročník základní školy*. Praha : Fortuna, 1997.

MODR, A. *Hudební nástroje*. Praha : Editio Supraphon, 1977.

NOWAK, J. *Překážky estetického vnímání hudby u studentů a žáků všeobecně vzdělávacích škol a možnosti jejich překonávání pomocí základních konceptů hudební sémiotiky* [online]. Příspěvek 7. webové konference Hudební výchova 2010 KHV PdF OU, 2010 [cit. 20. 5.2011]. Dostupné na WWW:
<<http://konference.osu.cz/khv/2010/file.php?fid=4>>.

O'CONNOR, E. *The Right Note, 5th & 6th Class. Revised Music Curriculum. Music Activity Book*. Dublin : Folens, 2007.

O'CONNOR, E. *The Right Note, 5th & 6th Class. Revised Music Curriculum. Teacher's Manual*. Dublin : Folens, 2007.

PIJOAN, J. *Dějiny výtvarného umění 8*. Praha : Knižní klub, 2000.

PINTZKEROVÁ, S. *Claude Debussy – Moře (Ukázka práce s poslechovou skladbou)* – referát vycházející ze závěrů diplomové práce [online]. Masarykova univerzita v Brně – Pedagogická fakulta, Katedra hudební výchovy, 2004 [cit. 20. 5. 2011]. Dostupné na WWW:<<http://www.ped.muni.cz/wmus/souteze/veda/janacek/html/pintzkerova/Pintzkerova.html>>.

POLEDŇÁK, I. *Hudebně pedagogické invence*. Praha : Univerzita Karlova v Praze – Pedagogická fakulta, 2005.

POLEDŇÁK, I. Poslech hudby jako problém estetický, psychologický, pedagogický. In DRÁBEK, V. *Poslech hudby. Sborník příspěvků z konference konané ve dnech 27. a 28. dubna 1998 na Pedagogické fakultě UK v Praze*. Praha : Pedagogická fakulta UK v Praze, 1998.

POLEDŇÁK, I. Smysl a možnosti populární hudby ve školské hudební výchově. In POLEDŇÁK, I., HERDEN, J. *Populární hudba a škola. Sborník příspěvků z konference konané v Praze 10. – 12. května 1999*. Praha : Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta, 2000.

POSPÍŠILOVÁ, L. *Česká Orffova společnost. Akce* [online]. Česká Orffova společnost, 2008 [cit. 10. 10. 2014]. Dostupné na WWW:<<http://www.orff.cz/products/seminar-letnany-podzim-2014/>>.

POSPÍŠILOVÁ, L., HRABA, Z. *Pexeso. Hudební nástroje*. Okrouhlá : HRAjeto, 2012.

Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání [online]. Praha : Výzkumný ústav pedagogický v Praze, 2007 [cit. 22. 6. 2010]. Dostupné z WWW:<http://www.vuppraha.cz/wp-content/uploads/2009/12/RVPZV_2007-07.pdf>.

REISER, M. *Poslech na základní umělecké škole*. Diplomová práce. Praha : Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta, Katedra hudební výchovy, 2003.

ROHLÍKOVÁ, L., ŠEDIVÝ, O. *Hudební výchova: učebnice pro 6. – 7. ročník základních škol a odpovídající ročníky víceletých gymnázií*. Plzeň : Fraus, 2013.

ROHLÍKOVÁ, L., ŠEDIVÝ, O. *Hudební výchova: učebnice pro 6. – 7. ročník základních škol a odpovídající ročníky víceletých gymnázií* [online]. Nakladatelství Fraus, 2014 [cit. 22. 11. 2014]. Dostupné na WWW:< <http://ucebnice.fraus.cz/hudebni-vychova-6-7-uc/>>.

ROUBÍČKOVÁ, O. *Činnosti navazující na poslech hudby na ZŠ*. Diplomová práce. Praha : Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta, 2005.

SEDLÁK, F. *Didaktika hudební výchovy 1*. Praha : SPN, 1985.

SEDLÁK, F. *Didaktika hudební výchovy 2*. Praha : SPN, 1984.

SEDLÁK, F. *Nové cesty hudební výchovy na základní škole*. Praha : SPN, 1983.

SMOLKA, J. a kol. *Malá encyklopedie hudby*. Praha : Supraphon, 1983.

ŠIMANOVSKÝ, Z. *Hry s hudbou a techniky muzikoterapie ve výchově, sociální práci a klinické praxi*. Praha : Portál, 2001.

ŠTÍBROVÁ, I., BRABEC, J. *Hudební výchova pro 8. ročník*. Úvaly : Jinan, 1994.

THOMPSON, W. *Illustrated Book Of Great Composers*. London : Southwater, 2007.

VÁŇOVÁ, H., SKOPAL, J. *Metodologie a logika výzkumu v hudební pedagogice*. Praha : Karolinum, 2007.

VOZAR, M. *Hudební výchova 1. Pracovní sešit pro výuku hudební výchovy v ZŠ*. Frýdek-Místek : Kleinwächter, 2012.

VOZAR, M. *Hudební výchova 2. Pracovní sešit pro výuku hudební výchovy v ZŠ*. Frýdek-Místek : Kleinwächter, 2012.

ZENKL, L. *ABC Hudebních forem*. Praha : Editio Bärenreiter, 2006.

Zpráva o vývoji českého regionálního školství od listopadu 1989 [PDF]. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy [cit. 22. 6. 2011]. Dostupné na WWW: <www.msmt.cz/file/8254_1_1/>.

ZUBÍČKOVÁ, P. Rámcový vzdělávací program v hudební výchově na 2. stupni základních škol. In BĚLOHLÁVKOVÁ, P., PECHÁČEK, S. *Kontexty hudební pedagogiky II. Sborník příspěvků z konference konané 28. – 29. března 2007 v Brandýse nad Labem – Staré Boleslavi*. Praha : Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta, 2007.

PŘÍLOHA 1 – TRABANTEM KOLEM SVĚTA

TRABANT:
Šinu si to v bleděmodrým trabantu
žvejkačku mam přilepenou na partě
jaká by to asi byla paráda,
kdyby se mi přilepila na záda

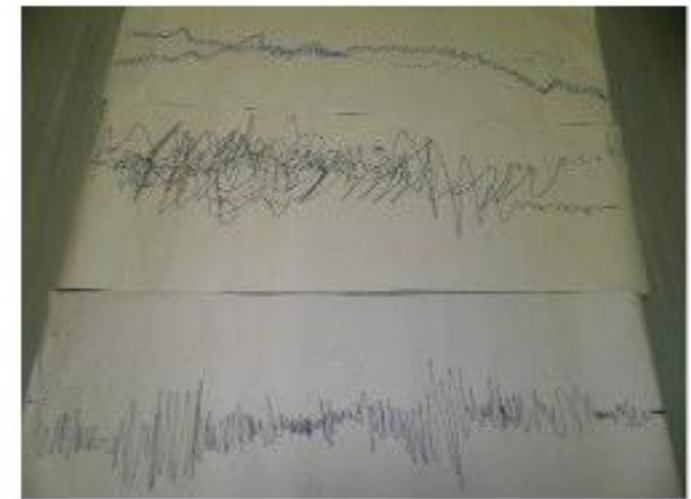
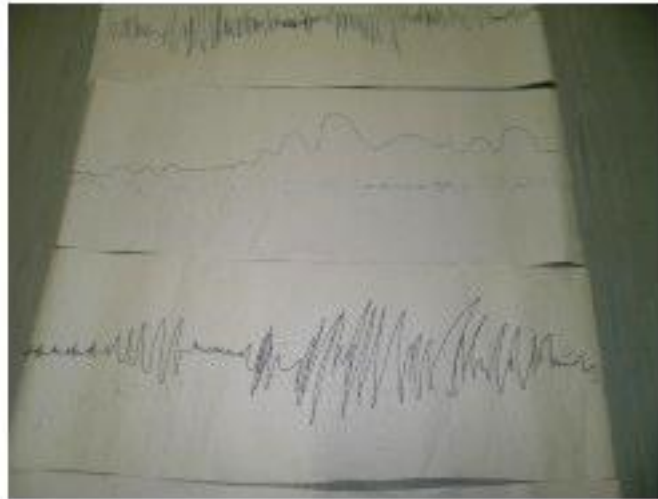

PŘÍLOHA 2 – ANTONÍN DVOŘÁK – SEZNAMTE SE

1. Český hudební skladatel.
2. Jeden z nejznámějších hudebních skladatelů 19. století.
3. Narodil se v Nelahozevsi.
4. Po otci se vyučil řezníkem.
5. Po dokončení varhanické školy v Praze působil jako violista v orchestru Prozatímního divadla.
6. Hrál také na varhany.
7. Na doporučení Johannese Brahmsa vyšly jeho Moravské dvojzpěvy a Slovanské tance.
8. Podnikl 9 studijních cest do Velké Británie.
9. Byl ředitelem Národní konzervatoře v New Yorku.
10. Byl profesorem skladby na Pražské konzervatoři.
11. Učil mnoho významných žáků jako například Vítězslava Nováka, Josefa Suka nebo Oskara Nedbala.
12. Na základě všech úspěchů získal doktorát v Praze a v Cambridge.
13. Je autorem opery Rusalka.
14. Napsal 9 symfonií.
15. Nejznámější z nich je 9. symfonie e moll "Novosvětská".
16. Jeho díla se hrají dodnes po celém světě.
17. V Praze v ulici Ke Karlovu je možné navštívit jeho muzeum.

Antonín Dvořák: SLOVANSKÝ TANEČ č. 7 (část)
 grafický part
 k hudebně pohybovému doprovodu

SYMBOLY:
 Vysvětlivky grafických symbolů

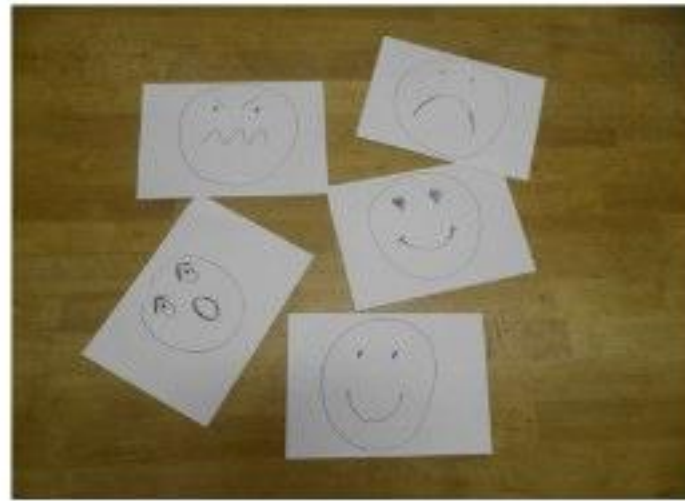
Hra na tělo	Rytmičné nástroje
● tleskání	paličkou na číně
× pleskání	dřevný blok
○ podupy	bubínek
⊥ tleskání o hřbet ruky	dřívka
↪ oblouk paže shora dolů	rolušky

⁸⁹ materiál ze semináře *Hudebně pohybová výchova*, vyučovaným na Pedagogické fakultě UK, zimní semestr 2012/2013, vyučující: Mgr. et Mgr. Ludmila Bajerová.

PŘÍLOHA 3 – SOCHAŘSKÁ DÍLNA

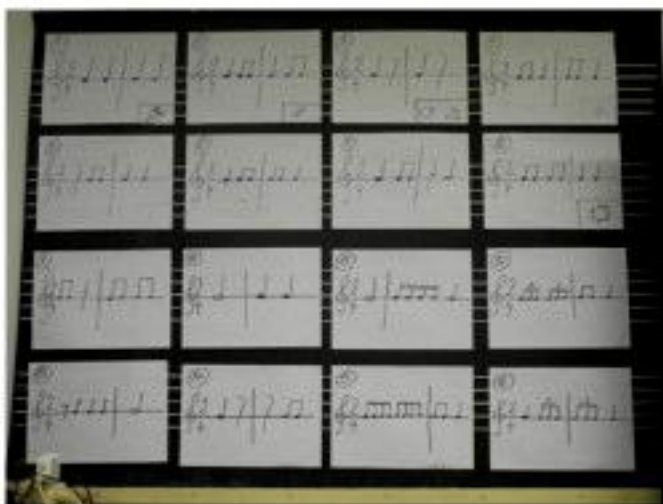

PŘÍLOHA 4 – BOLERO

PŘÍLOHA 5 – LETEM SVĚTEM – HUDEBNÍ NÁSTROJE

HUDEBNÍ NÁSTROJE

STRUNNÉ

SMYČCOVÉ

kytara, housle, kytara, kontrabas

DRNKACÍ

kytara, housle, kytara, kontrabas, harmonium, mandolína, citra

UDERNÉ

klavír (akord), klavír (piano), varhany, cembál, xylofon, harfa

BICÍ

xylofon, vibráfony, bicí, xylofon, bicí, xylofon, bicí, xylofon, bicí, xylofon, bicí

BLANOVŮČNÉ

xylofon, bicí, xylofon, bicí, xylofon, bicí, xylofon, bicí, xylofon, bicí

BLANOVŮČNÉ

xylofon, bicí, xylofon, bicí, xylofon, bicí, xylofon, bicí, xylofon, bicí

DECHOVÉ DŘEVĚNÉ

DECHOVÉ DŘEVĚNÉ

flétna, klarinet, saxofon, hoboj, anglický roh, fagot

DECHOVÉ ŽELEZNÉ

trubka, pozoun, křídlovka, tenor roh, tuba

DECHOVÉ KOVÉ

DECHOVÉ KOVÉ

trubka, pozoun, křídlovka, tenor roh, tuba

DECHOVÉ KOVÉ

trubka, pozoun, křídlovka, tenor roh, tuba

ELEKTRICKÉ

ELEKTRICKÉ

elektrická kytara, elektrická kytara, elektrická klavírna, elektrické varhany

ELEKTRICKÉ

elektrická kytara, elektrická kytara, elektrická klavírna, elektrické varhany

SYMFONICKÝ ORCHESTR

1. první housle, 2. druhé housle, 3. housle, 4. violončela, 5. kontrabasy, 6. první flétny, 7. hoboj, 8. flétna, 9. anglický roh, 10. basofon, 11. klarinet, 12. kontrabas, 13. bicí, 14. bicí, 15. bicí, 16. bicí, 17. bicí, 18. bicí, 19. bicí, 20. bicí, 21. bicí, 22. bicí, 23. bicí, 24. bicí, 25. bicí, 26. bicí, 27. bicí, 28. bicí, 29. bicí, 30. bicí, 31. bicí, 32. bicí, 33. bicí, 34. bicí, 35. bicí, 36. bicí

Kupka, Větrnický 11, 180 00 Praha 6, tel. 2719 21 1111
 Všechny ceny v Kč včetně DPH. IČ: 253 462 274-13-00-2
www.kupka.cz, e-mail: kupka@kupka.cz, tel. 804 782 870

⁹⁰ KUPKA, P. *Výukový plakát. Hudební nástroje*. Praha : Kupka, 2010.

SMYČCOVÉ NÁSTROJE

Doplň názvy smyčcových nástrojů od nejmenšího po největší.

1. housle
2. Viola
3. Violoncello
4. KONTRABAS

Smyčec je dřevěný prut, na kterém jsou připevněny koňské žíně.

Viola se drží podobně jako housle.

Violoncello se drží podobně jako KONTRABAS.

- Co drží houslista v pravé ruce?
- Kolik strun mají housle?
- Který smyčcový nástroj je nejmenší a dokáže zahrát vysoké tóny?
- Který smyčcový nástroj je největší a umí zahrát nehlubší tóny?
- Popiš, jak se drží kontrabas.

STRUNNÉ NÁSTROJE SMYČCOVÉ

Společným znakem strunných smyčcových nástrojů jsou čtyři struny a podobný tvar. Liší se velikostí a tónovým rozsahem. Skládají se z ozvučné skříně (trup), k níž je připevněn krk s hlavicí a hmatníkem. Nad hmatníkem jsou napjaty struny, které vedou přes dřevěnou kobylku. Struny se ladí pomocí kolíků. Horní deska má dva otvory ve tvaru písmene f.

Smyčec se skládá z hálky zvané prut. Na spodním konci smyčce je umístěna žabka, pomocí které se napínají koňské žíně.

VIOLONCELLO (či *violončelo*) se způsobem hry podobá kontrabasu. Porovnáme-li oba hudební nástroje, violoncello je menší a vydává vyšší tón než kontrabas. Vysouvateľným kovovým bodcem se nástroj opírá o podlahu. Hráč drží violoncello mezi koleny a jeho krk má opřeno o rameno.

KONTRABAS je největším smyčcovým nástrojem a dokáže zahrát nehlubší tóny. Jeho výška je téměř dva metry a hráč při hře stojí nebo sedí na vysoké stoličce. Kontrabas se od ostatních smyčcových nástrojů liší tvarem, který se směrem ke krku více zužuje.

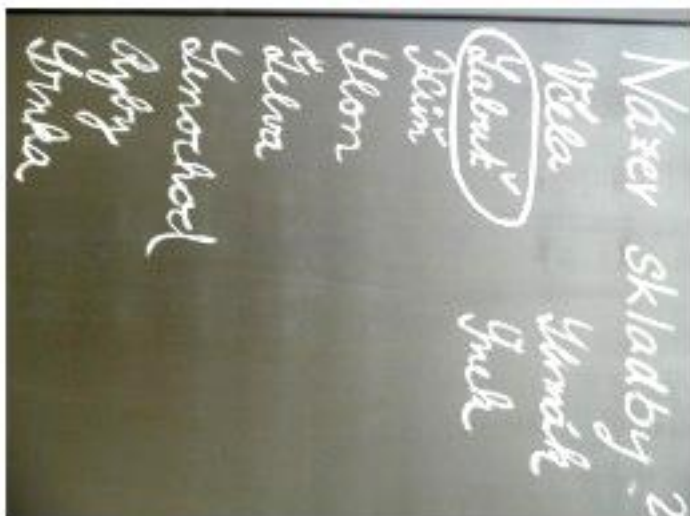
HOUSLE mají ze všech smyčcových nástrojů nejvyšší tónový rozsah. S ostatními smyčcovými nástroji tvoří základ symfonického orchestru.

VIOLA má o něco větší tvar než housle. Tónový rozsah je podobný houslím, dají se na ni zahrát i nižší tóny.

⁹¹ VOZAR, M. *Hudební výchova 1. Pracovní sešit pro výuku hudební výchovy v ZŠ. Frýdek-Místek : Kleinwächter, 2012.*

PŘÍLOHA 6 – LABUŤ

5 White swans

Words: Kenneth Simpson
 Music: traditional

If using as accompaniment, keep this only for singing the song in unison while the tune is being learnt. The round is most effective sung unaccompanied.

Chord for instrumental accompaniment

⁹² materiál ze semináře *Making Music in the Classroom*, vyučovaným na St. Patrick's College, Dublin, zimní semestr 2008/2009, vyučující: M. A. John Buckley, Ph. D.

PŘÍLOHA 7 – TĚŽKÝ ŽIVOT RYB

2-5. Listen to the 3 pieces of music. Match each piece to a picture. Write the correct number in each box and give reasons for your choice.

 <p>2</p>	<p>hobosť bylo to maláček stáidelní a hodoi klasičtí</p>
 <p>1</p>	<p>hobosť bylo to taková rozhledně</p>
 <p>3</p>	<p>hobosť bylo to taková rozhledně</p>

Unit 3 - Water Music 99

2-5. Listen to the 3 pieces of music. Match each piece to a picture. Write the correct number in each box and give reasons for your choice.

 <p>2</p>	<p>Muzika byla taková divoká a bylo to taková rozhledně a já jsem pocítil že je to taková</p>
 <p>1</p>	<p>Takle muzika byla taková a se přeci jak tam bylo bylo ocelové železo a je takové vlny.</p>
 <p>3</p>	<p>Takle písnička byla němá taký jako klidné moře.</p>

Unit 3 - Water Music 99

⁹³ BUCKLEY, J., HIGGINS, Y. *The Right Note, 3rd & 4th Class. Revised Music Curriculum. Music Activity Book.* Dublin : Folens, 2007, s. 59.

nuda nuda nuda nuda
 Nuda nuda nuda nuda. Divný divný je to nuda
 To nuda nuda nuda nuda. Divný divný je to nuda
 To nuda nuda nuda nuda. Divný divný je to nuda
 NUDA - - - - -

PŘÍLOHA 8 – MALOVÁNÍ HUDBOU

SKLADBA

1. 10. 2015

sk. číslo 21
1-1

období dle 1

zvlášť a výněž co se měnou věcnou vyznačují

ZVLÁŠŤOVÁ KVALITA	1	2	3	4	5	POZOROVÁNÍ
1. pomalý		X				rychlý
2. slabý				X		silný
3. těžký			X			lehký
4. proskáklý				X		neprosáklý
5. při barvení					X	barvený
DOKON	1	2	3	4	5	HODNOCENÍ
1. střípkovitý		X				pevný
2. suchý					X	vlhký
3. měkký			X			tvrdý
4. rozbitý				X		okázaný
5. upjatý			X			volný

SKLADBA

1. 10. 2015
2. 10. 2015
3. 10. 2015

sk. číslo 41
5-1

období dle 1

ZVLÁŠŤOVÁ KVALITA	1	2	3	4	5	POZOROVÁNÍ
1. pomalý	X					rychlý
2. slabý	X					silný
3. těžký				X		lehký
4. proskáklý					X	neprosáklý
5. při barvení			X			barvený
DOKON	1	2	3	4	5	HODNOCENÍ
1. střípkovitý		X				pevný
2. suchý			X			vlhký
3. měkký		X				tvrdý
4. rozbitý				X		okázaný
5. upjatý		X				volný

SKLADBA

1. 10. 2015

sk. číslo 41
5-1

období dle 1

zvlášť a výněž co se měnou věcnou vyznačují

ZVLÁŠŤOVÁ KVALITA	1	2	3	4	5	POZOROVÁNÍ
1. pomalý	X					rychlý
2. slabý				X		silný
3. těžký			X			lehký
4. proskáklý					X	neprosáklý
5. při barvení			X			barvený
DOKON	1	2	3	4	5	HODNOCENÍ
1. střípkovitý		X				pevný
2. suchý				X		vlhký
3. měkký					X	tvrdý
4. rozbitý		X				okázaný
5. upjatý			X			volný

SKLADBA

1. 10. 2015

sk. číslo 41
5-1

období dle 1

zvlášť a výněž co se měnou věcnou vyznačují

ZVLÁŠŤOVÁ KVALITA	1	2	3	4	5	POZOROVÁNÍ
1. pomalý		X				rychlý
2. slabý			X			silný
3. těžký	X					lehký
4. proskáklý				X		neprosáklý
5. při barvení		X				barvený
DOKON	1	2	3	4	5	HODNOCENÍ
1. střípkovitý				X		pevný
2. suchý					X	vlhký
3. měkký			X			tvrdý
4. rozbitý				X		okázaný
5. upjatý			X			volný

SKLADBA
Clay Debussy

skl. číslo: $\frac{30}{5-6}$ odložená stránka:

ZVUKY A VŮNĚ, CO SE NESOU VEŠTERKÁNÍM VZDUŠKEM

ZVUKOVÁ KVALITA	1	2	3	4	5	POZOROVÁNÍ
1. pomalý		✓				rychlý
2. svištlý				✓		tlamný
3. tlustý			✓			tenký
4. praskotivý				✓		nepřirozený
5. spíl. horečný	✓					bezhorečný
DOKRM	1	2	3	4	5	HODNOCENÍ
1. tlitkopadlý					✓	pokřtěný
2. raskotivý				✓		sterný
3. nátlý		✓				hrubý
4. varlativní			✓			akrobatický
5. zájímavý		✓				suchý

SKLADBA
Clay Debussy

skl. číslo: $\frac{30}{5-6}$ odložená stránka:

ZVUKY A VŮNĚ, CO SE NESOU VEŠTERKÁNÍM VZDUŠKEM

ZVUKOVÁ KVALITA	1	2	3	4	5	POZOROVÁNÍ
1. pomalý		✗				rychlý
2. svištlý			✗			tlamný
3. tlustý			✗			tenký
4. praskotivý				✗		nepřirozený
5. spíl. horečný				✗		bezhorečný
DOKRM	1	2	3	4	5	HODNOCENÍ
1. tlitkopadlý		✗				pokřtěný
2. raskotivý			✗			sterný
3. nátlý			✗			hrubý
4. varlativní				✗		akrobatický
5. zájímavý				✗		suchý

SKLADBA
Claude Debussy

skl. číslo: $\frac{30}{5-6}$ odložená stránka:

ZVUKY A VŮNĚ, CO SE NESOU VEŠTERKÁNÍM VZDUŠKEM

ZVUKOVÁ KVALITA	1	2	3	4	5	POZOROVÁNÍ
1. pomalý		✓				rychlý
2. svištlý			✓			tlamný
3. tlustý			✓			tenký
4. praskotivý				✓		nepřirozený
5. spíl. horečný	✓					bezhorečný
DOKRM	1	2	3	4	5	HODNOCENÍ
1. tlitkopadlý					✓	pokřtěný
2. raskotivý				✓		sterný
3. nátlý		✓		✓		hrubý
4. varlativní	✓					akrobatický
5. zájímavý		✓				suchý

SKLADBA
Claude Debussy

skl. číslo: $\frac{30}{5-6}$ odložená stránka:

ZVUKY A VŮNĚ, CO SE NESOU VEŠTERKÁNÍM VZDUŠKEM

ZVUKOVÁ KVALITA	1	2	3	4	5	POZOROVÁNÍ
1. pomalý			✗			rychlý
2. svištlý		✗				tlamný
3. tlustý		✗				tenký
4. praskotivý				✗		nepřirozený
5. spíl. horečný		✗				bezhorečný
DOKRM	1	2	3	4	5	HODNOCENÍ
1. tlitkopadlý			✗			pokřtěný
2. raskotivý			✗			sterný
3. nátlý			✗			hrubý
4. varlativní				✗		akrobatický
5. zájímavý		✗				suchý

94

⁹⁴ HERDEN, J., JENČKOVÁ, E. *Hudba pro děti*. Praha : Karolinum, 1992, s. 172.

IMPRESIONISMUS

- moderní umělecký směr
- vznikl na konci 19. století
- roku 1874 se v Paříži konala výstava obrazů francouzských impresionistických malířů
- malíři předložili řadu svých nových, šokujících, provokativních, do té doby nezvyklých
- rebelů se zachoval s tradicí
- mělo jít o to, jestli upří a je jejich výstava úspěšná
- ostatní umělci jejich díla se směřovali
- impresie (l'impresion) = dojem
- ostatní umělci je proto nazývali na špičce „dojmalé“, měli ve skutečnosti velmi jiná slova
- výstava ale trvala až do roku 1886 (tedy 12 let) a byla úspěšná
- dílky impresionistů znamenaly průlom ve světové umění

Impresionismus v malířství

- impresie (l'impresion) = dojem
- impresionista se zaměřuje na dojem
- snaha zachytit dojmy
- snaha zachytit krásu pomocí oké
- inspirované přírodou
- teoreticky podporováno oboje filozofie vedle sebe barokní obrazu, školou z nich o obraz

Malíři

- Claude Monet
- Édouard Manet
- Pierre-Auguste Renoir
- Paul Cézanne
- Antonín Slavíček

Impresionismus v hudbě

- nejvýznamnějším směrem je impresionismus hudby
- vzniká také opět nové, do sud nestylizované hudby
- hudba barok a vlní
- hudba se skládá z přehledu
- období experimentů
- paralelní melodie harmonie
- co bylo dříve v hudbě se získá, získá vyslovují
- průběhu paralelní melodie a okružní, průběhu harmony 1, 4, 5, 8, 12 klavír, klavír, klavír, klavír, klavír, klavír
- u klavíru využívají okružní klavír a dříve do vyjádření harmonie a různých melodie
- v klavíru opíše průběhu melodie melodie klavír a klavír a klavír a klavír

Hudební skladatelé

- Claude Debussy
- Maurice Ravel
- Josef Suk
- Vítězslav Novák
- Bohuslav Martinů

CLAUDE DEBUSSY:

- *Dvě arabesky*
- *Rytmy – Pagoda, Vídeň v Granadě, Zahrady v dešti*
- *Obrazy – Obrazy se vodě*
- *Předehla – Fortepenná katedrála, Děvka s vlasy jako len, Co říká západní vítr, Žensky a vítrě co se nesou v větrném sešuchem*
- *Měsíc (pro orchestr)*

MAURICE RAVEL:

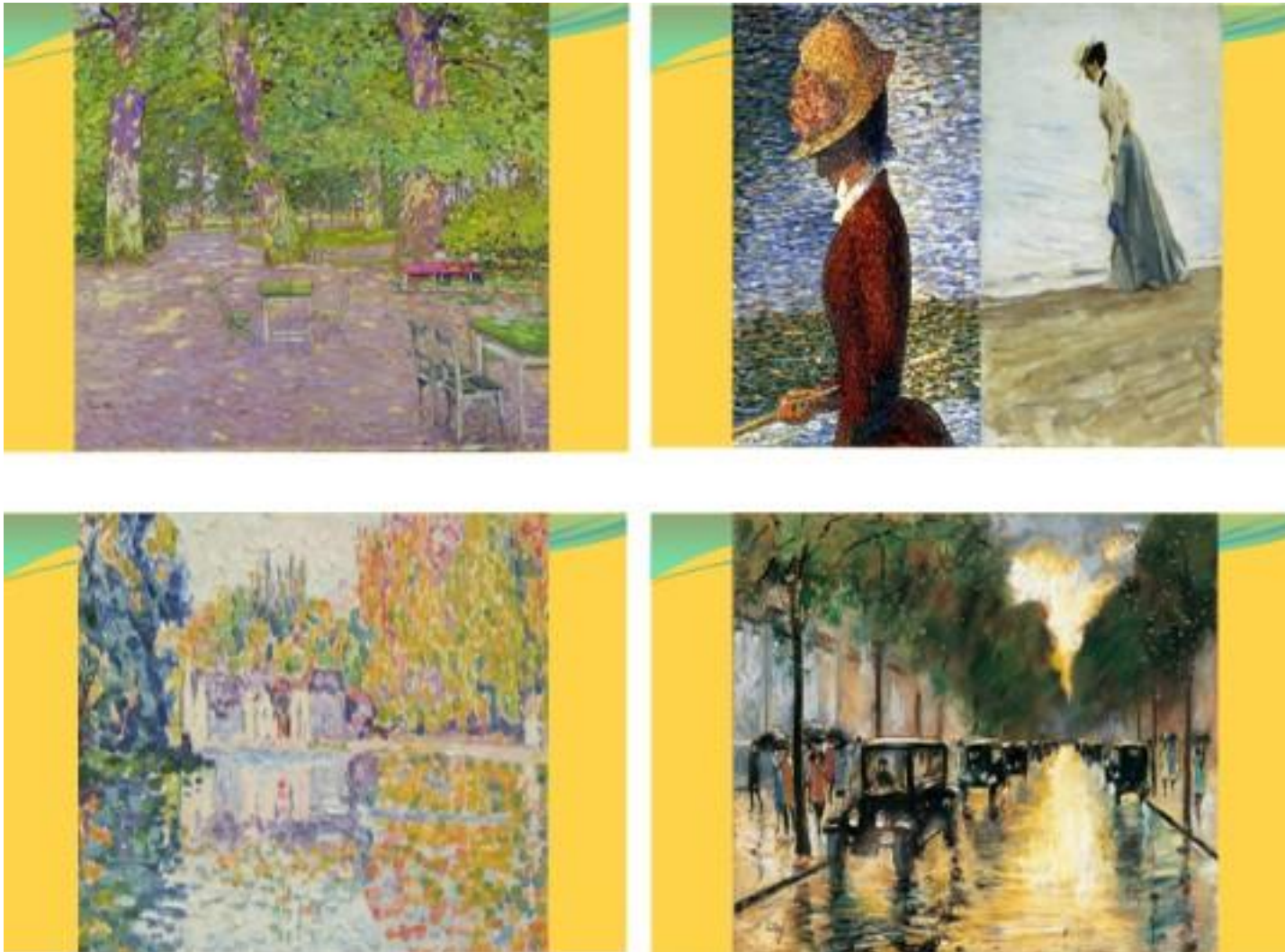
- *Modré jeřábky*
- *Zrcadla*
- *Dívč a kouzlo (opera)*

95

⁹⁵ materiály ze semináře *Dějiny hudby I, II, III, IV*, vyučovaným na Pedagogické fakultě, akademický rok 2007/2008, 2008/2009, vyučující: PhDr. Ladislav Brábek.

96

⁹⁶ PIJOAN, J. *Dějiny výtvarného umění 8*. Praha : Knižní klub, 2000.

PŘÍLOHA 9 – HRÁTKY S HUDEBNÍM PEXESEM

Hudební nástroje PEXESO

HUDEBNÍ NÁSTROJE S PANTOMIMOU

Číslo poznávek s pantomimickým výtahem vyřadí správně na jeho místo. Máš 30 sekund na to, aby se dostal do svého místa. Každý nástroj má své číslo. Když se dostane do svého místa, musíš ho přiložit k obrazu. Když se dostane do svého místa, musíš ho přiložit k obrazu. Když se dostane do svého místa, musíš ho přiložit k obrazu.

Číslo poznávek s pantomimickým výtahem vyřadí správně na jeho místo. Máš 30 sekund na to, aby se dostal do svého místa. Každý nástroj má své číslo. Když se dostane do svého místa, musíš ho přiložit k obrazu. Když se dostane do svého místa, musíš ho přiložit k obrazu. Když se dostane do svého místa, musíš ho přiložit k obrazu.

HRAJETO

⁹⁷ POSPÍŠILOVÁ, L., HRABA, Z. *Pexeso. Hudební nástroje*. Okrouhlá : HRAjeto, 2012.

